

BILTEN SUDSKE PRAKSE

VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

OSNIVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Dušan OBRADOVIĆ

REDAKCIJSKI ODBOR:

Dušan OBRADOVIĆ

Suada SELIMović

Mr Tadija BUBALović

Malik HADŽIOMERAGIĆ

Miomir JOČIĆ

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Magribija 3

ZA IZDAVAČA:

Mehmedalija HUREMOVIĆ, direktor

bilten

**sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine**

broj 1

**Sarajevo,
januar - april
siječanj - travanj 1998. godine**

S A D R Ź A J

KRIVIČNO PRAVO	7
- sudske odluke	
GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO	15
- sudske odluke	
UPRAVNO PRAVO	35
- sudske odluke	
ABECEDNI STVARNI REGISTAR	59
- za krivično pravo	59
- za građansko i privredno pravo	59
- za upravno pravo	62
REGISTAR PROPISA	64
- za krivično pravo	64
- za građansko i privredno pravo	64
- za upravno pravo	65

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON

1.

Član 48. Krivičnog zakona

U SLUČAJU OGLAŠAVANJA OKRIVLJENOG KRIVIM ZA KRIVIČNA DJELA UČINJENA U STICAJU, TE ISTOVREMENOG OPOZIVANJA RANIJE IZREČENE USLOVNE OSUDE, SUD NAJPRIJE UTVRĐUJE KAZNE ZA SVAKO OD KRIVIČNIH DJELA UČINJENIH U STICAJU ZA KOJE JE OKRIVLJENOG OGLASIO KRIVIM (ČLAN 48. STAV 1. KRIVIČNOG ZAKONA), A POTOM KAO UTVRĐENU UZIMA I KAZNU IZ OPOZVANE USLOVNE OSUDE, TE TEK Onda PRIMJENOM ODREĐABA O ODMJERAVANJU KAZNE ZA DJELA UČINJENA U STICAJU (ČLAN 48. STAV 2.) OSUĐUJE OKRIVLJENOG NA JEDINSTVENU KAZNU.

(Odluka Kantonalnog suda u Tuzli, broj: Kž-266/97 od 8.12.1997. godine)

KRIVIČNI ZAKON RBiH

2.

Član 42. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakona RBiH

DA BI SE RADILO O KRIVIČNOM DJELU TEŠKE TJELESNE OZLJEDE KVALIFIKOVANE SMRČU IZ ČLANA 42. STAVOM 3. U VEZI STAVKA 1. KRIVIČNOG ZAKONA RBiH POČINITELJ U ODNOŠU NA NASTUPANJE SMRTI, KAO TEŽE POSLJEDICE, TREBA DA POSTUPA IZ NEHATA. POŠTO IZ REALNE DJELATNOSTI OPTUŽENOG PROIZILAZI DA JE ON SNAŽNO UDARIO RUKOM OŠTEĆENOG U PREDIO VRATA KAKO BI GA TEŠKO TJELESNO OZLJEDIO ONDA SE MORA PRIHVATITI DA JE NJEGOVO POSTUPANJE U ODNOSU NA SMRT OŠTEĆENENOG BILO NEHATNO I DA JE UČINIO NAVEDENO KRIVIČNO DJELO, A NE KRIVIČNO DJELO UBOJSTVA IZ ČLANA 36. STAV 1. KRIVIČNOG ZAKONA RBiH.

Iz obrazloženja:

Ispitujući pravilnost primjene krivičnog zakona na utvrđeno činjenično stanje po žalbi javnog tužitelja i optuženog, Vrhovni sud Federacije BiH je našao da se radnje iz izreke pobijane presude mogu pravno ocijeniti kao krivično djelo teške tjelesne ozljede kvalifikovane smrću iz članka 42. stavak 3. u svezi sa stavkom 1. Krivičnog zakona RBiH. U obrazloženju svoje odluke Vrhovni sud Federacije BiH između ostalog navodi:

Shodno principu da neka osoba može biti krivično odgovorna samo ako je vina, u članku 15. Krivičnog zakona postavljeno je pravilo da ako je iz krivičnog djela proizašla teža posljedica za koju zakon propisuje težu kaznu, teža kazna će se izreći ako se ta posljedica može pripisati nehato počinitelja.

Kriterijum za razlikovanje krivičnog djela ubojstva i krivičnog djela teške tjelesne ozljede kvalificirane smrću je objektivan i sub-

jektivan. Kako objektivni kriterijum - da bi postojalo krivično djelo teške tjelesne ozljede kvalificirane smrću potrebno je da je smrt nastupila usljed jedne određene posljedice teške tjelesne ozljede, a ne kao neposredna posljedica izvršenja krivičnog djela. Subjektivni kriterijum za razlikovanje ubojstva i tjelesne ozljede kvalificirane smrću je taj što je kod teške tjelesne ozljede kvalificirane smrću potreban umišljaj počinitelja samo glede nanošenja teške tjelesne ozljede, dok je glede prouzrokovanja smrti kao posljedice djela potreban nehat počinitelja (članak 15. Krivičnog zakona). Prema tome, za postojanje kvalificiranog oblika krivičnog djela teške tjelesne ozljede iz članka 42. stavak 3. u svezi sa stavkom 1. Krivičnog zakona RBiH, potrebno je da teža posljedica bude obuhvaćena nehatom počinitelja krivičnog

djela teške tjelesne ozljede, što je u konkretnom slučaju.

I po mišljenju ovog suda, iz izvedenih dokaza, vidljivo je, da je, optuženi S.M. udarajući oštećenog snažno rukom u predjelu vrata, bio svjestan da mu tim udarcem može nanijeti tešku tjelesnu ozljedu i tu ozljedu je htio, dok se jedino smrt oštećenog može pripisati nehatu optuženog.

Prema tome, prvostupanjski sud je pravilno i potpuno utvrdio činjenčno stanje, pa kako uz to nije povrijedio krivični zakon kada je radnje optuženog S.M. pravno kvalificirao kao u izreci pobijane presude, a niti je učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka, onda se, po ocjeni ovog suda, svi prigovori javnog tužitelja i optuženog u ovom pogledu ukazuju kao neosnovani.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-16/98 od 26.2.1998. godine)

3.

Član 186. stav 2. u vezi sa članom 182. stav 1. Krivičnog zakona RBiH

NESPOSOBNOST OPTUŽENOG ZA BEZBJEDNU VOŽNJU (UZROKOVANA NJEGOVIH PSIHOFIZIČKIM POREMEĆAJEM USLJED UPOTREBE ALKOHOLA) NIJE OKOLNOST KOJA SE MOŽE SUPSUMIRATI POD PRAVNI POJAM OČIGLEDNE NESPOSOBNOSTI ZA BEZBJEDNU VOŽNJU KAO BITNOG OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA TEŠKO DJELO PROTIV BEZBJEDNOSTI JAVNOG SAOBRAĆAJA IZ ČLANA 186. STAV 2. U VEZI SA ČLANOM 182. STAV 1. KRIVIČNOG ZAKONA RBiH.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-307/97 od 27.1.1998. godine)

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU

4.

Član 36. stav 1. Zakona o krivičnom postupku

PODNOŠENJEM PISMENIH PRIGOVORA U ISTRAŽNOM POSTUPKU DA PRVOSTEPENI SUD NIJE MJESNO NADLEŽAN, NE KONSTITUIŠE SE OBAVEZA TOGA SUDA NA DONOŠENJE FORMALNE ODLUKE U VIDU RJEŠENJA KOJIM SU ODBIJENI TI PRIGOVORI KAO NEOSNOVANI.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 26. stav 1. Zakona o krivičnom postupku odbijen je kao neosnovan prigovor branilaca okrivljenoga G. V. u pogledu mjesne nadležnosti Kantonalnog suda u Sarajevu.

Protiv tog rješenja žalbu su izjavili branioci okrivljenog u kojoj su osporili date razloge prvostepenog suda vezane za njegovu mjesnu nadležnost, te su predložili da se isto ukine i predmet vrati na ponovno odlučivanje.

U obrazloženju svoje odluke kojom su žalbe branilaca djelimično uvažene tako što je pobijano rješenje ukinuto i predmet vraćen

prvostepenom sudu na daljnji postupak, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine između ostalog navodi:

U ovom krivičnom predmetu istražni sudija je donjeo rješenje o sprovođenju istrage broj: Ki-31/98 od 7. februara 1998. godine protiv okrivljenog G. V. zbog krivičnog djela ubistva iz člana 36. stav 2. tačka 1. Krivičnog zakona RBiH. Prema stanju u spisu, protiv tog rješenja okrivljeni i njegovi branioci nisu izjavili žalbe tako da je ono postalo pravomoćno. Nakon toga istražni sudija je nasta-

vio sa sprovođenjem istrage u kojoj su prikupljeni određeni dokazi koji se nalaze u spisu.

Pismenim podneskom od 26. februara 1998. godine branioci okrivljenog su stavili prigovore u odnosu na mjesnu nadležnost Kantonalnog suda u Sarajevu. Taj sud je nakon ocjene takvih navoda donio pobijano rješenje na temelju člana 26. stav 1. Zakona o krivičnom postupku.

Međutim, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine smatra da je postupanje prvostepenog suda bilo pogrešno.

Naime, postojala je mogućnost da branioci okrivljenog u ovoj fazi postupka (nakon pravosnažnosti rješenja o sprovođenju istrage) iznesu svoje pismene prigovore u pogledu mjesne nadležnosti prvostepenog suda i da dosljedno tome stave svoje prijedloge. U vezi s tim, prvostepeni sud je bio u obavezi da razmotri takve navode i ocjeni njihovu opravdanost. I u konkretnom slučaju nakon podnošenja pismenih prigovora branilaca okrivljenog, prvostepeni sud je tako postupio, ali je pogriješio kada je donio pobijano

rješenje nakon utvrđenja da isti nisu osnovani. Ovo iz razloga, jer u ovakvoj procesnoj situaciji nije mogao donijeti formalnu odluku u vidu pobijanog rješenja, jer tako nešto u zakonu nije predviđeno. Samo u situaciji da je prvostepeni sud došao do zaključka, da su prigovori opravdani, mogao se po službenoj dužnosti oglasiti mjesno nenadležnim donošenjem rješenja shodno članu 36. stav 1. Zakona o krivičnom postupku.

Inače, što se tiče dosadašnjeg istražnog postupka, postojala je formalno pravna mogućnost da u ovom pravcu okrivljeni i njegovi branioci pobijaju mjesnu nadležnost prvostepenog suda samo u žalbi na rješenje o sprovođenju istrage, ali ona kako je to navedeno nije ni izjavljena.

Na osnovu svega izloženog valjalo je žalbu branilaca okrivljenog samo djelimično uvažiti, pobijano rješenje ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na daljnji postupak, shodno ovlaštenju iz člana 397. stav 3. Zakona o krivičnom postupku.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-135/98 od 12.3.1998. godine)

5.

Član 92. stav 1. Zakona o krivičnom postupku

1. BRANIOCU OSUĐENOG NE PRIPADA PRAVO NA PODNOŠENJE MOLBE ZA POVRAČAJ U PREDAŠNJE STANJE. 2. MOLBA ZA POVRAČAJ U PREDAŠNJE STANJE NE MOŽE SE PODNIJETI U POSTUPKU RJEŠAVANJA PO ZAHTJEVU ZA PONAVLJANJE KRIVIČNOG POSTUPKA.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem odbačena je kao nedozvoljena molba za povraćaj u predašnje stanje branioca osuđenog D.S.

Protiv tog rješenja žalbu je izjavio branilac osuđenog D.S., ali je istu Vrhovni sud Federacije BiH odbio svojim rješenjem u kome je između ostalog navedeno:

Kada je u pitanju molba za povraćaj u predašnje stanje podnesena radi propuštanja roka za žalbu, valja predhodno konstatovati da se iz njenog obrazloženja, a posebno iz potpisa koji se nalazi na njoj vidi, da je istu podnio branilac osuđenog. Iz odredbe člana 92. stav 1. Zakona o krivičnom postupku proizilazi, ne samo da pravo traženja odnosno podnošenja molbe za povraćaj u

predašnje stanje ne pripada braniocu osuđenog, već i da se ona može podnijeti samo u određenim slučajevima (propuštanje roka za izjavu žalbe na presudu ili rješenje o primjeni mjera bezbjednosti ili vaspitne mjere ili o oduzimanju imovinske koristi). Dakle, ovlaštenja iz ove zakonske odredbe ne odnose se na druge osobe u ovom slučaju na branioca osuđenog, a uz to molba za povraćaj u predašnje stanje ne može se podnijeti u postupku rješavanja po zahtjevu za ponavljanje krivičnog postupka. Kada se stvar sagleda sa ovog aspekta, onda je jasno da se žalbeni prigovori branioca osuđenog i u ovom pogledu ukazuju kao neosnovani.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-14/98 od 16.2.1998. godine)

6.

Član 351. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku

POŠTO JE POMAGANJE U KRIVIČNO-PRAVNOM SMISLU SAMO UMIŠLJAJNA DJELATNOST KOJA SE ODNOSI NA ODREĐENO KRIVIČNO DJELO I ODREĐENOG IZVRŠIOCA, POMAGAČ MORA BITI SVJESTAN DA ON SVOJIM RADNJAMA PODUPIRE ODREĐENO KRIVIČNO DJELO

ODREĐENOG IZVRŠIOCA, STOGA ČINJENIČNI OPIS DJELA U IZRECI PRESUDE, KOJOM SE OKRIVLJENI OGLAŠAVA KRIVIM KAO POMAGAČ U IZVRŠENJU ODREĐENOG KRIVIČNOG DJELA, MORA DA SADRŽI ČINJENICE I OKOLNOSTI IZ KOJIH PROIZILAZI DA JE OKRIVLJENI BIO SVJESTAN I DJELA IZVRŠIOCA I DA SVOJIM RADNJAMA PODUPIRE DJELO IZVRŠIOCA.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 351. stav 1. tačka 1. ZKP-a propisano je da će u presudi u kojoj se optuženi oglašava krivim sud, između ostalog, izreći za koje se djelo oglašava krivim, uz naznačenje činjenica i okolnosti koje čine obilježje krivičnog djela, kao i onih od kojih zavisi primjena određene odredbe krivičnog zakona. Prema izreci pobijane presude okrivljeni je oglašen krivim za krivično djelo - teške krađe iz člana 148. stav 2 u vezi sa stavom 1. tačka 1. KZ RBiH, u vezi sa članom 24. KZ. Pošto je pomaganje u krivično-pravnom smislu samo umišljajna djelatnost koja se odnosi na određeno krivično djelo i određenog izvršioca, pomagač mora biti svjestan da on svojim radnjama podupire određeno krivično djelo određenog izvršioca. Stoga činjenični opis djela u izreci presude, kojom se okrivljeni oglašava krivim kao pomagač u izvršenju određenog krivičnog djela, mora da sadrži činjenice i okolnosti iz

kojih proizilazi da je okrivljeni bio svjestan i djela izvršioca i da svojim radnjama podupire djelo izvršioca. U pobijanoj presudi činjenični opis djela ne sadrži okolnosti iz kojih proizilazi da je okrivljeni bio svjestan da će T.E. izvršiti krađu cigareta obijanjem zatvorenog prostora i da, davanjem mu na raspolaganje makaza za sječu željeza i obećanjem da će prodati cigarete koje mu ovaj da, podupire T.E. - u izvršenju krivičnog djela - teške krađe, nego se činjenični opis zadržava na konstataciji da je T.E. - od okrivljenog tražio da mu obezbjedi makaze za sječenje željeza i da proda izvjesnu količinu cigareta, te da je okrivljeni to i učinio. Kako činjenični opis djela u izreci presude ne sadrži sve što je potrebno da se djelo okrivljenog odredi, osnovano se u žalbi branioca ističe da je izreka presude nerazumljiva i da je time učinjena bitna povreda odedaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 2. ZKP-a.

(Odluka Kantonalnog suda u Tuzli, broj: Kž-154/97 od 3.9.1997. godine)

7.

Član 351. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku

DISPOZICIJA KRIVIČNOG DJELA PORESKE UTAJE IZ ČLANA 136. STAV 1. KZ RBiH JE TZV. BLANKETNA DISPOZICIJA, STOGA JE SUD, PRI OGLAŠAVANJU OKRIVLJENOG KRIVIM ZA OVO KRIVIČNO DJELO, DUŽAN U IZRECI ILI OBRAZLOŽENJU SVOJE PRESUDE TAČNO I ODREĐENO NAVESTI KOJIM JE PROPISOM USTANOVLJENA OBAVEZA OKRIVLJENOG ZA PLAĆANJE KONKRETNOG POREZA, A U OBRAZLOŽENJU PRESUDE I PROPISU NA OSNOVU KOJIH JE UTVRĐENA PORESKA OSNOVICA I PORESKA STOPA ZA OBRAČUN VISINE PORESKE OBAVEZE OKRIVLJENOG.

Iz obrazloženja:

Dispozicija krivičnog djela poreske utaje iz člana 136. stav 1. KZ RBiH, za koje je okrivljeni oglašen krivim prvostepenom presudom, je tzv. blanketna dispozicija, pa je za njenu primjenu neophodno dopuniti je normama iz drugih propisa kojima je ustanovljena obaveza plaćanja određenog poreza i određeno ko se smatra obveznikom plaćanja poreza, što je poreska osnovica, koje su poreske stope i dr. Stoga je prvostepeni sud, oglasivši okrivljenog krivim za krivično djelo poreske utaje iz člana 136. stav 1. KZ RBiH, bio dužan u izreci ili obrazloženju svoje presude tačno i određeno navesti kojim je propisom ustanovljena obaveza okrivljenog za plaćanje konkretnog

poreza, a u obrazloženju presude i propise na osnovu kojih je utvrđena poreska osnovica i poreska stopa za obračun visine poreske obaveze okrivljenog. Kako je prvostepeni sud to propustio učiniti izreka pobijane presude je nerazumljiva, a presuda nema razloga o odlučnim činjenicama usljed čega ovaj sud nije bio u mogućnosti ispitati prvostepenu presudu u vezi sa žalbenim navodima branioca okrivljenog. Time je prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 11. ZKP-a, na koju drugostepeni sud, shodno odredbi člana 376. stav 1. tačka 1. ZKP-a, pazi po službenoj dužnosti pri ispitivanju prvostepene presude povodom žalbe.

(Odluka Kantonalnog suda u Tuzli, broj: Kž-50/97 od 19.2.1997. godine)

8.

Član 351. stav 1. tačka 1. i član 357. stav 7. Zakona o krivičnom postupku

U SLUČAJU OPTUŽBE ZA KRIVIČNO DJELO KLEVETE IZ ČLANA 80. STAV 1-3 KZ R BiH, A OSUDE ZA KRIVIČNO DJELO UVREDE IZ ČLANA 81. KZ R BiH U SKLADU S ODREDBOM ČLANA 80. STAV 4. KZ R BiH (U SLUČAJU DA OKRIVLJENI DOKAŽE ISTINITOST SVOG TVRĐENJA ILI DA DOKAŽE DA JE IMAO OSNOVANOG RAZLOGA DA POVJERUJE U ISTINITOST ONOG ŠTO JE IZNOSIO), ČINJENIČNI OPIS DJELA U IZRECI PRESUDE MORA SADRŽAVATI I TE OKOLNOSTI. U OBRAZLOŽENJU PRESUDE SUD MORA NAVESTI POTPUNE I ODREĐENE RAZLOGE ZAŠTO SMATRA DA JE ZBOG ODREĐENIH OKOLNOSTI OKRIVLJENI IMAO OSNOVANOG RAZLOGA DA POVJERUJE U ISTINITOST ONOGA ŠTO JE IZNOSIO, ODNOSNO DA IZNESE POTPUNE I ODREĐENE RAZLOGE NA OSNOVU KOJIH JE UTVRDIO ISTINITOST TVRĐENJA OKRIVLJENOG.

(Odluka Kantonalnog suda u Tuzli, broj: KŽ-246/97 od 22.12.1997. godine)

9.

Član 364. stav 1. tačka 11. Zakona o krivičnom postupku

POJMOVI NEDOZVOLJENE BRZINE (ČLAN 46. ZOBS-p) I NEPODEŠENE BRZINE (ČLAN 45. ZOBS-p) TREBA UZETI KAO RAZLIČITE POJMOVE, IZ ČEGA SLIJEDI DA JEDNU DATU KONKRETNU BRZINU NIJE MOGUĆE KVALIFIKOVATI ISTOVREMENO I KAO NEDOZVOLJENU I KAO NEPODEŠENU BRZINU, JER ONA MOŽE DA POPRIMI SAMO JEDNU OD TIH OZNAKA. POŠTO JE U ČINJENIČNOJ OSNOVICI PRVOSTEPENE PRESUDE NAVEDENO, DA JE OPTUŽENI UPRAVLJAJUĆI SA VOZILOM ODREĐENOM BRZINOM POVRIJEDIO OBA NAVEDENA SAOBRAČAJANA PROPISA, TAKVA IZREKA JE NERAZUMLJIVA, PA JE TIME UČINJENA BITNA POVREDA ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 364. STAV 1. TAČKA 11. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Prema opisu djela iz izreke pobijane presude proizilazi, da je optuženi upravljajući sa vozilom određenom brzinom u isto vrijeme postupao protivno odredbama člana 45. stav 1. i 46. stav 1. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima (ZOBS-p). Međutim, po mišljenju ovog suda, takav opis predmetnog krivičnog djela je pogrešan. Naime, neprilagođenu brzinu iz člana 45. navedenog Zakona i nedozvoljenu brzinu iz člana 46. istog Zakona treba uzeti kao dva potpuno odvojena pojma. I pored toga što se ovi pojmovi graniče, ne mogu se tretirati na isti način i uzimati da se radi o nekom jedinstvenom propustu. Ako se radi o nedozvoljenoj brzini iz člana 46. ZOBS-p onda se u isto vrijeme ne može raditi i o neprilagođenoj brzini. Ako je optuženi kritične zgrade postupao protivno odredbi člana 46. ZOBS-p, onda je u izreci suvišno i nepravilno stavljati mu na teret i nepoštivanje odredbe

člana 45. ZOBS-p. Iz navedenog proizilazi da se u isto vrijeme ne može raditi i o neprilagođenoj brzini i o nepropisnoj brzini, jer ove dvije vrste propusta isključuju jedan drugi i zajednički ne mogu predstavljati biće jednoga te istoga krivičnog djela. Kako je, nasuprot iznesenom shvaćanju, prvostepeni sud, slijedeći činjenični supstrat krivičnog djela iz optužnice, propustio otkloniti ovu nepravilnost, to je izreka pobijane presude i ostala nerazumljivom i proturječnom. Time je prvostepeni sud počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 11. ZKP. Iako se na ovu povredu žalbom nije ukazivalo, ovaj sud na takvu vrstu povreda pazi po službenoj dužnosti, te je stoga, i odlučio kao u izreci ovog rješenja tako što je pobijanu presudu ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: KŽ-447/97 od 2.4.1998. godine)

10.

Član 401. stav 2. Zakona o krivičnom postupku

U PROCEDURI PROPISANOJ U ČLANU 401. STAV 2. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU PRVOSTEPENI SUD PRI IZRICANJU JEDINSTVENE KAZNE ZATVORA, MOŽE UZETI U OBZIR SAMO ONE OLAKŠAVAJUĆE ILI OTEŽAVAJUĆE OKOLNOSTI KOJE SU CJENILE PRAVOSNAŽNE PRESUDE ČIJE SE ODLUKE O KAZNAMA PREINAČAVAJU, A NE I OKOLNOSTI KOJE OBJEKTIVNO POSTOJE IZVAN TIH PRESUDA.

Iz obrazloženja.

Kada se donosi nova presuda u smislu člana 401. stav 2. Zakona o krivičnom postupku, onda se prilikom izricanja jedinstvene kazne mogu uzeti u obzir samo olakšavajuće okolnosti koje su utvrdili i cjenili sudovi u pravomoćnim presudama, a ne i olakšavajuće okolnosti koje stoje izvan toga, kako je to uradio prvostepeni sud. Radi toga se u obrazloženju presude, kojom se izriče jedinstvena kazna, moraju konkretizovati te okolnosti i iznijeti razlozi kojima se rukovodio sud prilikom odmjerenja te kazne. Pošto prema obrazloženju pobijane presude prvostepeni sud tako nije postupio, ovaj sud nalazi, da je

time učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 11. Zakona o krivičnom postupku.

Istina, na napred navedene bitne povrede odredaba krivičnog postupka se žalbom osuđenog ne ukazuje, ali na iste ovaj kao drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti u smislu člana 376. stav 1. Zakona o krivičnom postupku.

Radi svega izloženog valjalo je povodom žalbe osuđenog, a po službenoj dužnosti ukinuti pobijanu presudu i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-193/98 od 2.4.1998. godine)

11.

Član 414. stav 1. tačka 4. Zakona o krivičnom postupku

1. AKO JE SUD NA GLAVNOM PRETRESU ODUSTAO OD NEKOG DOKAZA ZBOG NEMOGUĆNOSTI NJEGOVOG IZVOĐENJA, ONDA SE TAJ DOKAZ U PONAVLJANJU KRIVIČNOG POSTUPKA MOŽE SMATRATI NOVIM DOKAZOM POD USLOVOM DA JE MOGUĆE NJEGOVO IZVOĐENJE.

2. U SLUČAJU DA SU NA GLAVNOM PRETRESU ILI U DRUGOSTEPENOM POSTUPKU PREDLOŽENI DOKAZI OCJENJENI KAO NEPOTREBNI I SUVIŠNI, ONDA SE TI DOKAZI VIŠE NE MOGU OKARAKTERISATI KAO NOVI DOKAZI U POSTUPKU ZA PONAVLJANJE KRIVIČNOG POSTUPKA.

Iz obrazloženja:

Prema navodima iz zahtjeva za ponavljanje krivičnog postupka predlažu se kao novi dokazi provođenje uviđaja na licu mjesta, rekonstrukcija događaja i saslušanje kompetentnog lica - načelnika za artiljeriju.

Iz zapisnika o glavnom pretresu, proizilazi da su upravo navedeni dokazi bili predloženi za dopunu dokaznog postupka, ali je prvostepeni sud odbio njihovo izvođenje. Nakon donošenja prvostepene presude javni tužilac je izjavio žalbu u kojoj je ukazao na potrebu da se u ovom krivičnom postupku provede uviđaj odnosno izvrši rekonstrukcija događaja i u svojstvu svjedoka sasluša načelnik artiljerije. Ovakve predloge ponovio je i branilac osuđenog u podnesenoj žalbi. Isto tako iz presude Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine broj: Kž-223/92 od 23. decembra 1992. godine se vidi, da je taj sud cijenio iznesene žalbene predloge javnog tužioca i branioca osuđenog (koji predstavljaju

ponavljanje predloga sa glavnog pretresa), pa je našao da je njihovo izvođenje nepotrebno i suvišno, s obzirom na ostale izvedene dokaze i priznanje osuđenog u istražnom postupku. Dakle, radi se o dokaznim predlozima koji su kvalifikovani kao nepotrebni i suvišni, a ne kao dokazi čije je izvođenje bilo nemoguće kako to želi prikazati osuđeni u žalbi izjavljenoj na pobijano rješenje.

Kada se stvar sagleda sa navedenog aspekta i to dovede u vezu sa naprijed iznesenim shvatanjima, po kome nove činjenice ili dokazi izneseni u zahtjevu za ponavljanje krivičnog postupka moraju stvarno biti novi, te da se kao takvi ne mogu tretirati dokazi koji su predloženi na glavnom pretresu odnosno ponovljeni u žalbama javnog tužioca i branioca osuđenog izjavljenim na prvostepenu presudu i koji su bili predmet ocjene drugostepenog suda i okarakterisani kao nepotrebni i suvišni, onda je jasno da ti

dokazi nisu novi u smislu čl. 404. stav 1. tačka 4. Zakona o krivičnom postupku.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-4/98 od 10.2.1998. godine)

12.

Član 452. stav 1. u vezi člana 199. stav 2. Zakona o krivičnom postupku

U POSTUPKU PRED VIJEĆEM ZA MALOLJETNIKE NIJE OGRANIČENA DUŽINA TRAJANJA PRITVORA, ALI SE U ZAKONOM PROPISANIM ROKOVIMA MORA PREISPITIVATI DALJNJA NEOPHODNOST NJEGOVOG TRAJANJA.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem prema maloljetniku D.D., protiv koga je podnesen prijedlog za kažnjavanje zbog krivičnog djela ubistva iz člana 36. stav 1. Krivičnog zakona RBiH, ukinut je pritvor i isti je pušten na slobodu. Takva odluka se zasniva na pravnom shvatanju, da je samo u pripremnom postupku prema maloljetniku moguće odrediti i produžiti pritvor, a ne i poslije toga u postupku pred vijećem za maloljetnike.

Vrhovni sud Federacije BiH uvažio je žalbu kantonalnog tužioca, pa je na temelju utvrđenog činjeničnog stanja u pobijanom rješenju isto preinačio i prema maloljetniku D.D. produžio pritvor iz sljedećih razloga:

U članu 452. stav 1. Zakona o krivičnom postupku je propisano, da se odredbe glave koja se odnosi na postupak prema maloljetnicima primjenjuju za osobe koje su izvršile krivično djelo kao maloljetnici, a u vrijeme pokretanja postupka odnosno suđenja nisu navršile dvadeset jednu godinu. Isto tako je propisano, da se ostale odredbe pomenutog zakona primjenjuju ukoliko nisu u suprotnosti sa odredbama glave prema maloljetnicima.

Dakle, u postupku prema maloljetnicima obavezno se primjenjuju odredbe čl. 452.-492. Zakona o krivičnom postupku, a u odnosu na ostale odredbe postoji mogućnost njihove primjene ukoliko to nije u suprotnosti sa ovim odredbama.

Kada se pitanje pritvora prema maloljetniku razmatra sa ovog aspekta, onda valja istaći, da u pripremnom postupku može trajati najduže tri mjeseca (član 474. stav 2. Zakona o krivičnom postupku). Kako za razliku od toga, u odredbama koje se odnose na postupak pred vijećem za maloljetnike, nije ništa propisano u pogledu pritvora, to je onda u smislu prednjih navoda jasno, da se u tom pravcu primjenjuju ostale odredbe Zakona o krivičnom postupku čija primjena nije u suprotnosti sa odredbama prema maloljetnicima. Ovo dalje znači, da za maloljetne izvršioce krivičnog djela u postupku pred vijećem za maloljetnike nije ograničena dužina trajanja pritvora, s tim što se u zakonom propisanim rokovima mora preispitivati daljnja neophodnost njegovog trajanja.

Na osnovu svega izloženog, ovaj sud nalazi, da kantonalni tužilac u žalbi opravdano prigovara iznesenim razlozima u pobijanom rješenju i to kako u pogledu trajanja pritvora, tako i u odnosu na postojanje materijalno pravnog osnova za produženje pritvora prema maloljetniku protiv koga je podnesen prijedlog za kažnjavanje.

Shodno svemu tome, valjalo je žalbu kantonalnog tužioca u Sarajevu uvažiti i preinačiti pobijano rješenje kao u izreci na temelju ovlaštenja iz člana 397. stav 3. Zakona o krivičnom postupku.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije BiH broj: Kž-m-5/98 od 23.3.1998. godine)

GRADANSKO - PRIVREDNO PRAVO

PARNIČNI POSTUPAK

13.

Član 142. stav 1. Zakona o parničnom postupku

PRVOSTEPENA PRESUDA SE DOSTAVLJA STRANCI LIČNO U SMISLU ODREDBE ČLANA 142. STAV 1. ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU PA U SLUČAJU DA NIJE U PRVOM POKUŠAJU DOSTAVLJENA STRANCI LIČNO NEGO DRUGOM LICU DOSTAVA SE SMATRA NEUREDNO.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 142. stav 1. ZPP za sudska pismena, između ostalih i za sudske odluke protiv kojih je dozvoljena posebna žalba, propisana je lična dostava što znači da se uredno smatra samo ona dostava koja je izvršena stranci lično. Ovo znači da se u prvom pokušaju dostave mora pismeno predati lično stranci, a ako se ne zatekne, ostaviti obavijest u smislu čl. 142. st. 2. ZPP. Drugom licu, umjesto stranci, pismeno se

može predati, pod uslovima iz čl. 142. st. 2. ZPP, tek u drugom pokušaju dostave. Kada je stranku u prvom pokušaju dostave na dostavnici potpisalo drugo lice (u konkretnom slučaju dostavnicu je potpisao član njegovog domaćinstva), onda stranka nije uredno primila pismeno i u tom slučaju ni na jedan drugi posredan način ne može se utvrđivati dan kada je stranka primila odluku.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj: Rev-78/97 od 24.12.1997. godine)

14.

Član 332. Zakona o parničnom postupku

Član 55. stav 4. Zakona o izvršnom postupku

PRESUDA ZBOG IZOSTANKA SE NE MOŽE DONIJETI AKO SE PARNICA VODI POVODOM PRIGOVORA TUŽENOG - DUŽNIKA NA RJEŠENJE O IZVRŠENJU DONESENO NA OSNOVU VJERODOSTOJNE ISPRAVE.

Iz obrazloženja:

Po odredbama člana 332. Zakona o parničnom postupku, pod uvjetima navedenim u tač. 1. do 6. stava 1, sud će donijeti presudu zbog izostanka ako tuženi ne ospori tužbeni zahtjev. Prema sadržaju spisa ovoga predmeta, tuženi je u predmetu istog suda broj IP-9612/90, podnio prigovor protiv rješenja o izvršenju, te je u ovome slučaju postupak nastavljen po tužbi u smislu člana 55. stav 4. Zakona o izvršnom postupku. Tuženi je u prigovoru protiv rješenja o izvršenju osporio tužbeni zahtjev tvrdnjom da

je ispunio svoju obavezu u cijelosti, pa se smatra da je i u ovoj parnici osporio tužbeni zahtjev, budući da se navodi iz prigovora smatraju odgovorom na tužbu.

Kako je prvostepeni sud, protivno odredbama člana 332. stav 1. Zakona o parničnom postupku, donio presudu zbog izostanka, učinjena je bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 6. Zakona o parničnom postupku, na što je osnovano ukazao i tuženi u žalbi.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-30/98 od 10.3.1998. godine)

15.

Članci 401. i 406. Zakona o parničnom postupku

NIJE DOPUŠTENO PODIZANJE ZAHTJEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI PROTIV PRAVOMOĆNE PRVOSTUPANJSKE I PRAVOMOĆNE DRUGOSTUPANJSKE PRESUDE, KADA JE NJIHOVA PRAVILNOST BILA ISPITIVANA U ŽALBENOM, ODNOSNO REVIZIJSKOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Pravomoćna prvostupanjska presuda može se pobijati zahtjevom za zaštitu zakonitosti samo ako je do njene pravomoćnosti došlo izvan žalbenog postupka, a prekluzivni rok za podizanje zahtjeva u takvom slučaju računa se od dana kada je istekao rok za žalbu. To nesumnjivo proistječe iz načina na koji je mogućnost podizanja zahtjeva za zaštitu zakonitosti propisana u odredbi čl. 401. st. 1. i 2. toč. 1. Zakona o parničnom postupku (ZPP). Iz toga slijedi da zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv prvostupanjske presude nije dopušten kada je njena pravilnost ispitivana u žalbenom postupku i kada isključivo ovisi od pravilnosti drugostupanjske presude, kojom prigodom ovo izvanredno

pravno sredstvo može biti usmjereno samo na drugostupanjsku presudu.

Međutim, pravo na podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti i protiv drugostupanjske presude nije neograničeno. Takva presuda može se pobijati ovim zahtjevom kada protiv nje nije izjavljena revizija, a kada je revizija izjavljena samo dok revizijski postupak nije završen, odnosno dok postoji procesna mogućnost da se po čl. 406. ZPP o oba ova izvanredna pravna lijeka odluči jednom presudom, a ne i nakon što je po izjavljenoj reviziji meritorno odlučeno, budući bi tada moglo doći do postojanja dvije različite odluke o istoj stvari.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-27/96 od 22.1.1998. godine)

16.

Članak 499. stavak 2. Zakona o parničnom postupku

NE SMATRA SE DA JE STRANKA UREDNO OBAVJEŠTENA O ROČIŠTU, AKO SU POZIVI UPUĆENI ODVJETNIKU KOJI JE BIO PUNOMOĆNIK STRANKE DO LIKVIDACIJE ODVJETNIČKOG UREDA, A PUNOMOĆ MU NIJE OBNOVLJENA NAKON PONOVOG OTVARANJA UREDA.

Iz obrazloženja:

Izostanak stranaka sa dva uzastopna ročišta za glavnu raspravu ima za posljedicu nastupanje fikcije povlačenja tužbe samo kada su na ta ročišta stranke uredno pozvane. Žalbom se osnovano dovodi u pitanje pravilnost pozivanja tužitelja. Naime, kada stranka u parnici ima punomoćnika pozivi se za sva ročišta u pravilu dostavljaju njenom punomoćniku. Tužitelj je od početka postupka imao punomoćnika odvjetnika. Žalba tvrdi da je njegov odvjetnički ured krajem 1996. g. likvidiran. Ako je likvidacijom odvjetničkog ureda došlo do prestanka rada ovlaštenog odvjetnika, prestala je i punomoć koju mu je tužitelj izdao za zastupanje. Ponovnim otvaranjem odvjetničkog ureda, odnosno

ponovnim sticanjem prava da radi kao odvjetnik, ne uspostavlja se pravni odnos između njega i tužitelja po ranijoj punomoći koja je prestala, pa je takvom odvjetniku za zastupanje potrebna nova punomoć.

Stoga je sud prvog stupnja morao pozive za ročišta od 20.8.1997. g. i 24.9.1997. g. dostaviti izravno tužitelju, a kako on to nije učinio, već pozive za ta ročišta za njega dostavio odvjetniku koji nije njegov punomoćnik, ne može se uzeti da je tužitelj na ta ročišta bio uredno pozvan, iz čega slijedi da nisu postojali zakonski uvjeti za donošenje rješenja kojim se utvrđuje povlačenje tužbe.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-5/98 od 24.2.1998. godine)

POSTUPAK LIKVIDACIJE

17.

Član 127. stav 1. Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji

SUD NIJE NADLEŽAN DA U PARNICI UTVRĐUJE POSTOJANJE NOVČANOG POTRAŽIVANJA UTVRĐENOG UPRAVNIM AKTOM, A OSPORENOG U POSTUPKU LIKVIDACIJE DUŽNIKA.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je podnio zahtjev za utvrđenje postojanja njegovih potraživanja utvrđenih rješenjima carinarnice.

Na osnovu rješenja, na kojima tužitelj temelji tužbeni zahtjev, pouzdano se može zaključiti da je organ uprave riješio o obavezi tuženika, tako da ta rješenja imaju karakter upravnog akta. Za odlučivanje o zakonitosti upravnog akta nisu nadležni sudovi koji rješavaju građansko pravne sporove. Takvu nadležnost sud ne bi mogao prihvatiti ni u slučaju kad se radi o novčanoj obavezi koja je

utvrđena upravnim aktom, a kao novčano potraživanje osporena u postupku likvidacije. U slučaju kad je potraživanje povjerioca osporeno u postupku likvidacije, povjerilac se upućuje da pokrene postupak pred sudom ili drugim organom, kako je to propisano u članu 127. stav 1. Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Službeni list RBiH"; broj 2/92 i 13/94). Na isti način sud pred kojim je pokrenut postupak likvidacije postupa i kad je osporena izvršna isprava.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-229/97 od 28.11.1997. godine)

18.

Član 153. tačka 5. Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji

POSTUPAK LIKVIDACIJE SE PROVODI I KADA SUBJEKT NIJE BIO ORGANIZOVAN U SKLADU SA ZAKONOM, A FAKTIČKI POSTOJAO I ZVJESNO VRIJEME BIO UPISAN U SUDSKOM REGISTRU.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 153. tačka 5. Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Službeni list SFRJ", broj: 84/89 i "Sl. list RBiH", broj: 2/92 i 13/94) postupak likvidacije sprovodi se, sem utvrđenih razloga i u slučaju ako subjekt nije organizovan u skladu sa zakonom.

Iz stanja spisa i obrazloženja rješenja prvostepenog suda proizilazi da je JP "Šumar-

stvo" bilo upisano u sudski registar prvostepenog suda rješenjem od 6.8.1993. godine, koje je Vrhovni sud BiH svojim rješenjem od 13.2.1995. godine ukinuo, jer subjekt upisa nije organizovan u skladu sa zakonom. Dakle, JP "Šumarstvo" i pravno je egzistiralo u dužem vremenskom periodu. U ovakvom slučaju ispunjeni su uslovi za provođenje postupka likvidacije.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Gž-21/97 od 21.4.1998. godine)

SUDSKI REGISTAR

19.

Članovi 158., 164. i 166. Zakona o preduzećima

OPŠTINE, ODNOSNO SKUPŠTINE OPŠTINA, NE MOGU SE UPISIVATI U SUDSKOM REGISTRU KAO OSNIVAČI PREDUZEĆA I KADA SU PREDUZEĆA SA KAPITALOM U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU, PROGLAŠENA PREDUZEĆIMA OD POSEBNOG INTERESA ZA OPŠTINU.

Iz obrazloženja:

Iz posebnih odredaba Zakona o preduzećima (čl.154. do 161.) kao i prelaznih

odredaba istog zakona (čl.164. i 166.) ne proizilazi da se opštine (odnosno skupštine

opština) smatraju osnivačima preduzeća sa ranijim društvenim (sada državnim) kapitalom, a pogotovo ne kada je u pitanju mješoviti kapital, pa ni u postupku usaglašavanja organizacije sa propisima sada važećeg Zakona o preduzećima ("Sl. novine F BiH", broj 2/95).

U smislu člana 158. navedenog zakona, opštine mogu vršiti samo ovlaštenja i obaveze vlasnika po osnovu državnog kapitala, ako se ne radi o preduzeću prema kome ova ovlaštenja i obaveze vrše nadležni organi Federacije BiH ili kantona, ali i iz ovako

stipulisane odredbe ne proizilazi da se opštine (ili njihovi organi) smatraju osnivačima preduzeća.

Opštine se mogu privremeno upisati u sudskom registru kao osnivači preduzeća organizovanih u smislu noveliranog člana 3. Zakona o zabrani raspolaganja imovinom, prenosu sredstava i statusnih promjena pravnih lica na teritoriji RBiH iz drugih država ("Sl. list RBiH", broj 4/95 i 37/95), ali se u konkretnom slučaju o takvom organizovanju ne radi.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: GŽ-1/98 od 17.2.1998. godine)

20.

Članovi 4. i 5. Zakona o zadrugama - raniji

ZAKONOM NIJE ZABRANJENO OSNIVANJE USLUŽNE ZADRUGE.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je odbio zahtjev za upis osnivanja Uslužne zadruge sa obrazloženjem da je Zakonom o prestanku važenja Zakona o omladinskim zadrugama, prestao da važi navedeni zakon počev od 1.1.1991. godine. Od tada nema zakonskog osnova za osnivanje omladinskih zadruga, a analognom primjenom tog zakona nema pravnog osnova za osnivanje i upis u sudski registar iz uslužne zadruge predlagača.

Iz priloga spisa proizilazi da je predlagač podnio prijavu za upis osnivanja uslužne zadruge dana 25.2.1997. godine. U to vrijeme primjenjivao se Zakon o zadrugama ("Službeni list SFRJ", broj: 3/90), preuzet kao republički zakon ("Službeni list RBiH", broj: 2/92 i 13/94), kojim je uređeno osnivanje zadruga (osnivanje, upravljanje, imovina zadruge i dr.) pa je uvjete za upis osnivanja predlagača prvostepeni sud bio dužan ispitati primjenom ovog Zakona. U konkretnom slučaju, ne radi se o osnivanju omladinske zadruge, već o osnivanju uslužne zadruge, a

na taj oblik zadrugarstva nije se mogao, ni po analogiji primjenjivati Zakon o omladinskim zadrugama za vrijeme njegovog važenja.

Zbog pogrešnog pravnog stava da ne postoji zakonski propis po kome je dozvoljeno osnivanje uslužne zadruge prvostepeni sud nije ispitao da li su za osnivanje predlagača ispunjeni uvjeti iz člana 4. i člana 5. Zakona o zadrugama, odnosno uvjeti iz člana 31. i 32. Zakona o postupku za upis u sudski registar ("Službene novine Federacije BiH", broj: 6/95), zbog čega je činjenično stanje na kome se temelji pobijano rješenje ostalo nepotpuno utvrđeno.

Napominje se da je Parlament Federacije usvojio Zakon o zadrugama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 28/97) kojim su u osnovi na isti način uređena pitanja osnivanja zadruga, kao i u propisima o zadrugama koji su se primjenjivali na teritoriji Federacije do stupanja na snagu ovog Zakona, odnosno do dana 12.12.1997. godine.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: GŽ-17/97 od 23.12.1997. godine)

STVARNO PRAVO

21.

Članci 41. i 81. Zakona o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima - raniji

NE UŽIVA SUDSKU ZAŠTITU PO OSNOVU JAČEG PRAVA NA POSJED OSOBA KOJA SVOJ ZAHTJEV ZA PREDAJU U POSJED TEMELJI NA PRAVNOM POSLU ZAKLJUČENIM SA VLASNIKOM NEPOSJEDNIKOM, UKOLIKO TAJ PRAVNI POSAO NE PREDSTAVLJA UJEDNO I VALJAN PRAVNI OSNOV STJECANJA VLASNIŠTVA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-27/96 od 21.2.1998. godine)

PROMET NEPOKRETNOSTI

22.

Član 21-a Zakona o prometu nepokretnosti

U POSTUPKU PRED NADLEŽNIM SUDOM ILI DRUGIM ORGANOM U KOJEM OSTVARUJU PRAVO NA POVRAT IMOVINE, SAMO UGOVORNE STRANKE MOGU ISTICATI DA JE UGOVOR O PRIJENOSU PRAVA VLASNIŠTVA ZAKLJUČEN POD PRINUDOM IZAZVANOM ETNIČKIM PRO-
GONOM.

Iz obrazloženja:

Zakonom o izmjenama i dopunama Zako-
na o prometu nepokretnosti ("Sl. list RBiH",
br. 21/92) oglašeni su ništavim pravni pos-
lovi o prenosu prava vlasništva zaključeni iza
30.3.1991. godine, pod djelovanjem prinude,
prevare i sile te poništeni i svi upisi
vlasništva izvršeni na osnovu takvih pravnih
poslova. Ustavom Federacije BiH propisano
je da sve osobe imaju pravo u skladu sa fed-
eralnim i kantonalnim zakonodavstvom da im
se vrati sva imovina oduzeta u toku etničkog
progona, a sve izjave i obaveze date i
preuzete pod prisilom, posebno one koje se
odnose na odricanje prava na zemlju i drugu
imovinu smatraju se ništavim. Isto je pro-
pisano i Ustavom BiH u okviru Mirovnog spo-

razuma, dok je Aneksom VII Mirovnog spo-
razuma propisano da Komisija za izbjeglice i
raseljena lica u određivanju vlasnika imovine
u postupku po zahtjevu za povrat imovine
neće priznati za validnu ni jednu nelegalnu
transakciju imovine, uključujući svaki transfer
koji je napravljen pod pritiskom. Iz navedenih
ustavnih i zakonskih odredaba slijedi da je
ništavost ugovora propisana da bi lica koja
su ih zaključila pod pritiskom izazvanim
etničkim progonom, mogla ostvariti povrat
imovine, pa se samo ugovorne strane mogu
pozivati na ništavost ovih ugovora u postupku
pred nadležnim organom u kojem ostvaruju
pravo na povrat imovine.

*(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-
64/97 od 25.2.1998. i Rješenje br. Rev-
61/995 od 18.3.1998. godine)*

23.

Član 21-a Zakona o prometu nepokretnosti

Član 46. Zakona o osnovama vlasničkih odnosa

Član 109. Zakona o obligacionim odnosima

TREĆE LICE KOJE BEZ PRAVNOG OSNOVA KORISTI NEPOKRETNOST KOJA JE BILA PREDMET
UGOVORA O PRENOSU PRAVA VLASNIŠTVA POD PRINUDOM IZAZVANOM ETNIČKIM PRO-
GONOM NE MOŽE SE POZIVATI NA NIŠTAVOST OVAKVIH UGOVORA JER ZA TO NEMA NA
ZAKONU ZASNOVAN PRAVNI INTERES. U ODNOSU NA TA LICA UGOVORNA STRANA UŽIVA
SUDSKU ZAŠTITU PO OSNOVU JAČEG PRAVA NA POSJED.

Iz obrazloženja:

Kada je treće lice bez pravnog osnova
zaposjelo u cjelosti ili djelimično nepokre-
tnost koja je bila predmet ugovora zaključenih
pod prinudom u periodu etničkog progona, ne
može se pozivati na ništavost ugovora jer za
to nema na zakonu zasnovan pravni interes.
Polazeći od cilja propisivanja ništavosti ovih
ugovora, sud po službenoj dužnosti ne pazi
na ništavost tih ugovora (u ovome slučaju
treba restriktivno shvatiti i odredbu člana
109. ZOO). Tužitelj kao ugovorna strana u od-

nosu na tuženoga kao bespravnog korisnika
spornih nekretnina uživa sudsku zaštitu po
osnovu jačeg prava na posjed koje proizilazi
iz navedenog ugovora, jer ovaj ugovor ni
jedna ugovorna strana nije osporila (član 41.
Zakona o osnovnim vlasničko-pravnim od-
nosima, odnosno član 46. Zakona o os-
novima vlasničkih odnosa) i shodno tome
tužbeni zahtjev tužitelja za iselenje tuženih iz
dijela navedenih nekretnina je osnovan, kako
to pravilno ocjenjuju nižestepeni sudovi.

*(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-
64/97 od 25.2.1998. godine)*

24.

Ustav Bosne i Hercegovine - Aneks II prelazne odredbe

Član 6. Zakona o priznavanju javnih isprava na teritoriji Federacije BiH - analogna primjena

UGOVORI O PRENOSU PRAVA VLASNIŠTVA PUNOVAŽNI SU SA ASPEKTA FORME I U SLUČAJU KADA SU POTPISI UGOVARAČA OVJERENI PRED SUDOM REPUBLIKE SRPSKE.

Iz obrazloženja:

Ustavom Bosne i Hercegovine (Aneks IV Dejtonskog sporazuma, Aneks II - Prelazne odredbe) propisano je da svi zakoni, propisi, sudske procedure koje su na snazi na teritoriji BiH u trenutka stupanja na snagu Ustava, ostaju na snazi u onoj mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa Ustavom, dok drugačije ne odredi kompetentni organ vlasti BiH. Pod tačkom III - Pravni i administrativni postupci propisano je da će svi postupci na sudovima ili organima uprave koji funkcionišu na prostoru BiH u momentu stupanja na snagu ustava biti nastavljeni ili prenešeni na druge sudove ili organe u BiH u skladu sa propisima koji se odnose na te sudove ili organe. Tačkom IV - Institucije, propisano je da će organi vlasti i institucije i druga tijela BiH funkcionisati u skladu sa važećim pravom

dok ne budu zamijenjeni sporazumom ili drugim važećim propisom. Iz ovih odredaba može se zaključiti da se smatraju legalnim sudovi Republike Srpske te da su punovažne i ovjere potpisa na ugovorima izvršenim pred tim sudovima. Ovo bi proizilazilo i iz analogne primjene odredbe člana 6. Zakona o priznavanju javnih isprava na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine ("Sl. novine Federacije BiH", br. 4/98) kojom je propisano da javne isprave iz člana 4. ovog zakona izdate od strane organa uprave, sudskih i drugih organa i institucija odnosno pravnih osoba koje vrše javna ovlaštenja na teritoriji Republike Srpske važe u pravnom prometu na teritoriji Federacije sukladno ovom zakonu, ako zakonom BiH nije drugačije regulisano.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-64/97 od 25.2.1998.godine)

25.

Član 46. Zakona o prometu nepokretnosti

PRELAZNA ODREDBA ČLANA 46. ZAKONA O PROMETU NEPOKRETNOSTI ODNOSI SE NA UGOVORE O PROMETU NEPOKRETNOSTI KOJI SU ZAKLJUČENI OD 30.3.1991. GODINE DO 15.7.1994. GODINE.

Iz obrazloženja:

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o prometu nepokretnosti objavljenom u "Sl. listu RBiH", br. 21/92, mijenjan je član 9. tako što je propisano da se ugovor o prometu nepokretnosti zaključuje u pismenom obliku te da ugovor koji tu formu ne zadovoljava ne proizvodi pravno dejstvo. Ovim su uslovi forme za ovu vrstu ugovora bili znatno ublaženi u odnosu na period prije rata. Narednim izmjenama ovoga zakona objavljenim u "Sl. listu RBiH", br. 18/94, koje su stupile na snagu 15.7.1994. godine, propisano je da ugovor na osnovu kojeg se prenosi pravo vlasništva na nepokretnosti mora biti sačinjen u pismenom obliku a potpisi ugovarača ovjereni u nadležnom sudu RBiH te da ne proizvodi pravno dejstvo ugovor koji ove uslove ne ispunjava. Izmijenjenom prelaznom odredbom člana 46. propisano je da su punovažni ugovori o prometu nepokretnosti ako su prije stupanja na snagu ovih izmjena zaključeni u pismenom obliku, ukoliko su ugovorne strane do 15.7.1994. godine izvršile u cjelini ili pretežnom dijelu obaveze iz ugovora ili ako ovjere potpisa na

ugovoru kod nadležnog suda RBiH u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu izmjene, dakle do 15.1.1995. godine. Propisano je i da će se ova prelazna odredba primjenjivati u zatečenim postupcima pred sudom ako nije donesena prvostepena odluka odnosno ako prvostepena odluka bude ukinuta. Odredbom člana 21-a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prometu nepokretnosti ("Sl. list RBiH", br. 21/92) oglašeni su ništavim pravni poslovi o prenosu prava vlasništva zaključeni iza 30.3.1991. godine pod djelovanjem prinude, prevare i sile te poništeni svi upisi vlasništva izvršeni na osnovu takvih pravnih poslova. Dakle, iz smisla citiranih zakonskih odredaba koje regulišu formu kao uslov punovažnosti ugovora te nedostatak volje kao razlog ništavosti ugovora, donesenih nakon početka rata, nedvojbeno proizilazi da su pooštreni uslovi pod kojima se vrši prenos vlasništva na nekretninama u ratnim uslovima radi eliminisanja pravnog učinka ugovora zaključenih u vezi etničkog progona. Stoga, te kako prelaznom odredbom člana 46. navedenog zakona nisu

obuhvaćeni pismeni ugovori zaključeni pred svjedocima a koji su do rata prema važećim propisima bili punovažni, ovaj sud nalazi da se navedena odredba odnosi na ugovore zaključene u periodu od 30.3.1991. do

15.7.1994. godine, a ne i na ranije zaključene ugovore čija se punovažnost sa aspekta forme cijeni primjenom propisa važećih u vrijeme zaključenja ugovora, kako to pravilno zaključuje drugostepeni sud.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-45/97 od 23.10.1997. godine)

OBLIGACIONO PRAVO - OPĆI DIO

26.

Opšta pravila imovinskog prava

FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE JE PRAVNI SLJEDNIK OBAVEZA IZ OBLIGACIONIH UGOVORA KOJE JE ZAKLJUČILA U TOKU 1993. GODINE VLADA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE, U OKVIRU OBAVLJANJA FUNKCIJE KASNIJE PRENESENE NA VLADU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je pravilno utvrdio da je Ministarstvo robnog prometa, preduzetništva i turizma RBiH, postupajući po ovlaštenju Vlade RBiH, u ime RBiH u toku 1993.godine, zaključilo ugovor sa tužiocem, po kome je tužilac prodao veću količinu prehrambenih artikala. Prvostepeni sud je pouzdano utvrdio i da je kupljenu količinu robe tužilac isporučio preko Aerodroma u Sarajevu, u Logistički centar Halilovići, gdje je robu preuzela, posredstvom UNHCR-a. Agencija za humanitarnu pomoć, tada organ Ministarstva za izbjeglice i socijalnu politiku u Vladi RBiH. Vlada RBiH je zaključila ugovor sa motivom da poboljša snabdijevanje stanovnika Sarajeva, u to vrijeme opsjednutog grada.

Republika Bosna i Hercegovina (prvotžena u ovoj parnici) prestala je postojati kao pravni subjekt (pravno lice) prije zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom, tako što su njene institucije, implementacijom Ustava Bosne i Hercegovine, prestale postojati.

Na drugotuženu Federaciju BiH je, međutim, prenesena obaveza RBiH pa je

prvostepeni sud osnovano obvezao drugotuženu na isplatu cijene. U cilju implementacije Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, zaključen je Sporazum o oživotvorenju Federacije Bosne i Hercegovine, u Dejtonu, dana 9.11.1995. godine koji je prihvaćen Odlukom Ustavotvorne skupštine Federacije BiH, na sjednici održanoj 11.12.1995.godine (Odluka i Sporazum su objavljeni u Sl. novinama Federacije BiH, broj: 8/95). Po odredbama Sporazuma, Vlada RBiH je zadržala ingerencije koje joj omogućuju da funkcioniše kao vlada međunarodno priznate države BiH, a sve druge civilne funkcije su prenesene na Vladu Federacije BiH, između ostalih, i u pogledu izbjeglica, raseljenih lica i socijalne politike. Prelaskom ovih funkcija, prešle su i odgovornosti iz navedenih resora na institucije Federacije BiH, a takav prelazak podrazumijeva i prenos nereguliranih obaveza nastalih u obavljanju funkcija (u konkretnom slučaju obaveza je nastala u okviru resora socijalne politike-pravni posao je zaključen u cilju opskrbe stanovništva u Sarajevu, izloženog izgladnjivanju).

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-94/97 od 30.6.1997. godine)

27.

Član 21. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

SMATRA SE DA SU UGOVORNE STRANKE HTJELE PRIMJENU OPŠTIH UZANSI ZA PROMET ROBOM KADA U UGOVORU UPOTREBE IZRAZE KOJI SE KORISTE U OVIM UZANSAMA.

Iz obrazloženja:

U skladu sa članom 21. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, na obligacione odnose se primjenjuju uzanse ako ugovorne stranke ugovore njihovu primjenu ili ako iz nji-

hovog poslovnog odnosa proizilazi da su htjele njihovu primjenu. Prema utvrđenju prvostepenog suda, a tuženi ovu činjenicu priznaje, stranke su ugovorile isporuku robe

"franco" uz naznaku mjesta opredjeljenja (isporuka u M.). Na osnovu činjenice što su parnične stranke ugovorile isporuku robe "franco" M., dakle, korištenjem izraza iz ovih uzansi, prvostepeni sud je izveo pravilan zak-

ljučak da su htjele primjenu Opštih uzansi za promet robom te je opravdano primjenom navedenih Opštih uzansi, odlučio o osnovanosti tužbenog zahtjeva.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž.236/97 od 18.11.1997. godine)

28.

Član 341. tačka 1. Zakona o obligacionim odnosima

POTRAŽIVANJE IZ OBLIGACIONOG ODNOSA - UGOVORA O KREDITU NE MOŽE SE PREBITI - KOMPENZIRATI SA POTRAŽIVANJEM DUŽNIKA FEDERACIJE BiH PO OSNOVU JAVNE DAŽBINE.

Iz obrazloženja:

Tokom postupka među strankama nije bilo sporno da je tužilac, postupajući po ugovoru o kratkoročnom kreditu koji je među strankama zaključen dana 16.8.1994. godine, odobrio tuženoj kredit sa rokom vraćanja do četiri mjeseca, te doznačio joj na označeni račun iznos od 2.000.000 DEM, a da tužena primljeni iznos po osnovu kredita, koji je dospio za vraćanje dana 3.12.1994. godine, nije vratila tužiocu. Imajući u vidu navedeno činjenično stanje, prvostepeni sud je utvrdio da je tužena, po osnovu ugovora o kratkoročnom kreditu, obzirom da je protekao rok na koji je kredit odobren, a da dug nije vraćen, dužna platiti utuženi iznos, zajedno sa ugovornom i zateznom kamatom, pa je postavljenom zahtjevu tužioca udovoljeno.

Tužena, koja ni žalbom ne osporava utvrđenje prvostepenog suda da je dužna tužiocu utuženi iznos po osnovu ugovora o kreditu, osporila je žalbom prvostepenu presudu jer smatra da su, obzirom na njeno potraživanje utvrđeno rješenjem Ministarstva

finansija R BiH od 13.10.1994. godine u iznosu od 2.854.590,90 DEM prema tužiocu, a koje je istakla za prijeboj sa onim što tužilac od nje potražuje, postojali uslovi da se prebiju njihova međusobna potraživanja.

Prigovor prijeboja istaknut po tuženoj, nije osnovan iz slijedećih razloga:

Tužilac je obavezan rješenjem Ministarstva finansija, tada zajedničke Vlade R/FBiH od 13.10.1994. godine, da uplati 1.825.164,10 USD, na ime ispunjenja obaveze pozajmice deviza za odbrambene potrebe R BiH, te 77.255,82 USD, na ime obavezne prodaje 15% deviznog priliva propisanog članom 65. Zakona o deviznom poslovanju. Radi se dakle, o obavezni uplate javne dažbine pa, obzirom na prirodu obaveze tužioca koja je javnog - fiskalnog karaktera, ista nije kompenzabilna, u smislu odredaba člana 341. tačka 1. ZOO i ne može se isticati u prijeboj sa tražbinom iz građansko-pravnog odnosa, kakva je tražbina tužioca.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-223/97 od 20.1.1998. godine)

29.

Član 360. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

Član 496-a Zakona o parničnom postupku

PRIGOVOR ZASTARE POTRAŽIVANJA MORA SE U PRIVREDNIM SPOROVIMA ISTAČI DO ZAKLJUČENJA GLAVNE RASPRAVE.

Iz obrazloženja:

Po odredbama člana 360. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima, na zastarjelost sud ne pazi po službenoj dužnosti, ako se dužnik na zastarjelost nije pozvao. Prigovor zastarjelosti potraživanja predstavlja i prigovor o postojanju činjenica, a to su protek vremena, u kome je povjerilac mogao zahtijevati ispunjenje obaveze i izražavanje volje dužnika da se koristi protekom vremena, određenog zak-

onom u kojem je povjerilac imao pravo zahtijevati ispunjenje obaveze (član 361. ZOO), ali to nije učinio u propisanom roku. Kako je, dakle, prigovor o zastarjelosti potraživanja i prigovor o postojanju činjenica, dužnik je obavezan u privrednim sporovima (član 496-a ZPP), prigovor zastare istaći do zaključenja glavne rasprave.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-34/98 od 10.3.1998. godine)

30.

Član 210. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima

NE MOŽE SE ZAHTEJVATI VRAĆANJE NOVČANOG IZNOSA PLAĆENOG NA IME CIJENE PO UGOVORU O POVEĆANOJ KONTINUIRANOJ ISPORUČI ELEKTRIČNE ENERGIJE I KADA JE VISINA CIJENE ODREĐENA NA OSNOVU ODLUKE ISPORUČIOCA KOJU JE UKINUO USTAVNI SUD.

Iz obrazloženja:

Tužilac ne pobija utvrđenje prvostepenog suda da je između stranaka dana 1.4.1995. godine zaključen ugovor o obezbjeđenju električne energije kojim se tuženi kao isporučilac obavezao da tužiocu kao potrošaču kontinuirano isporučuje povećane količine električne energije za obavljanje njegovih djelatnosti, prema Odluci o naknadama za povećani utrošak električne energije, koju Odluku je ukinuo Ustavni sud BiH dana 13.9.1996. godine. Među strankama nije sporno da je tuženi shodno ugovoru vršio isporuku električne energije tužiocu, te da je tužilac, na ime cijene utroška isporučene električne energije, u toku 1995. i 1996. godine, platio tuženom 6.953,88 DEM.

Polazeći od ovakvog utvrđenja, osnovano je prvostepeni sud odbio zahtjev tužioca da mu tuženi vrati iznos uplaćen na ime naknade za isporučenu električnu energiju. Samo stoga što je Ustavni sud BiH Odlukom od 13.9.1996. godine ukinuo Odluku o naknadama za utrošak povećanih količina električne energije od 23.5.1995. godine i Uputstvo za primjenu te Odluke i to iz razloga što navedeni akti nisu objavljeni na način koji

je propisan za objavljivanje opšteg akta (član 220. stav 3. Ustava RBiH), zbog čega nisu na snazi tj. ne mogu se primjenjivati, ne može se smatrati ugovor zaključen između stranaka ništavim, niti osnovanim zahtjev za vraćanje iznosa plaćenog na ime cijene isporučene električne energije, shodno ugovoru. Ovo obzirom da, mada Odluka o naknadama za utrošak povećanih količina električne energije tuženog nema karakter opšte obavezujuće odluke, ona ima karakter ponude za zaključivanje ugovora o isporuci električne energije po određenim cijenama. Kako je odredbom člana 19. Tarifnog sistema za prodaju električne energije ("Službeni list SRBiH", broj 6/92) predviđena mogućnost ugovaranja između isporučioca i potrošača, posebnih uslova za veću sigurnost snabdjevanja, a tužilac i ne tvrdi da nije bio upoznat sa visinom naknade za utrošak povećane količine električne energije, te kako je zaključen ugovor izvršen, stekli su se uslovi za isplatu cijene isporučene električne energije, pa je neosnovan zahtjev tužioca za vraćanje iznosa plaćenog po tom osnovu.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-309/97 od 27.1.1998. godine)

31.

Članovi 4., 5. i 9. stav 3. Zakona o privremenim mjerama organizovanja određenih preduzeća i drugih pravnih lica

PODJEĽA ZAKUPNINE NAPLAĆENE TOKOM POSLOVANJA PRAVNIH SUBJEKATA PRIVREMENO UDRUŽENIH U JEDINSTVENI PRAVNI SUBJEKT TOKOM RATNOG STANJA, VRŠI SE PO KRITERIJIMA IZ POSEBNOG ZAKONA I KADA SU POSLOVNE PROSTORIJE BILE SREDSTVO SAMO JEDNOG OD UDRUŽENIH SUBJEKATA.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenju prvostepenog suda Ratno predsjedništvo Općine je Odlukom od 8.11.1993. godine (pozivajući se na odredbe Zakona o odbrani-"Sl. list RBiH", br. 4/92, kojim su regulisana prava i dužnosti općina), udružilo ugostiteljsko preduzeće i Hotel. Ovom odlukom utvrđeno je da se udružuju sva sredstva i poslovni prostori oba pravna subjekta, koja nisu uništena od ratnih dejstava, te da će novonastalo preduzeće početi sa radom 1.12.1993. godine. U toku poslovanja ovog novonastalog preduzeća, poslovni objekti vlasništvo tužitelja, izdati su u zakup privatnim ugostiteljima i zaključeni ugovori o zakupu, te na osnovu ovih ugovora od zakupaca naplaćena zakupnina u ukupnom iznosu

od 54.161 DEM. Potraživanje tužitelja odnosi se na isplatu ovog iznosa, jer tužitelj smatra da njemu, kao vlasniku poslovnih prostorija koje su bile predmet zakupa, pripada pravo na svu zakupninu nakon prestanka udruženog preduzeća. Prvostepeni sud je uvažio tužbeni zahtjev, polazeći od zaključka da odluka Ratnog predsjedništva Općine o udruživanju pravnih subjekata zbog ratnog stanja, nema uticaja na vlasničke odnose, te da je novonastalo preduzeće bilo formirano samo privremeno u cilju očuvanja i zaštite imovine i radi upravljanja za vrijeme ratnog stanja, bez prava raspolagaja, zbog čega, prema shvatanju prvostepenog suda,

naplaćena zakupnina pripada samo tužiocu kao vlasniku poslovnih objekata.

Tuženi je, međutim, i u postupku kod prvostepenog suda istakao prigovor da su sredstva od naplaćene zakupnine korištena za potrebe novonastalog preduzeća dakle, za potrebe oba pravna subjekta i to isključivo za obezbjeđenje i osposobljavanje objekata. U žalbi tuženi navodi da je od ovih sredstava nabavljen auto i cisterna nafte, te isplaćene plaće radnicima oba pravna subjekta i kupljen građevinski materijal za zaštitu i sanaciju objekata i tužitelja i tuženog. Ove prigovore sud nije raspravio, pa se prvostepena presuda temelji na nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, jer se radi o činjenicama koje su odlučne za pravilno rješenje ovog spora. Radi ocjene osnovanosti prigovora tuženog, bilo je potrebno utvrditi za šta su korištena naplaćena sredstva na ime zakupnine i da li se radi o korištenju ovih sredstava za podmirenje zajedničkih potreba oba udružena pravna subjekta, te da li je upotrebom ovih sredstava izvršena opravka i sanacija objekata kojih je tužitelj vlasnik, u kojem pravcu tuženi u žalbi predlaže izvođenje daljnjih dokaza kao i vještačenje putem odgovarajućeg vještaka.

Prvostepena presuda se zasniva i na pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Iz spisa je evidentno da je u toku trajanja i poslovanja novonastalog preduzeća isto proglašeno preduzećem od značaja za odbranu općine, pa je za pravilno rješenje ovog spora

trebalo shodno primijeniti odredbe Uredbe sa zakonskom snagom (kasnije Zakona) o privremenim mjerama organiziranja određenih preduzeća i drugih pravnih lica ("Sl. list RBiH", br. 10/94 i 13/94), koja je bila na snazi u vrijeme poslovanja novonastalog preduzeća i određivanja istog od posebnog značaja za odbranu.

U smislu odredaba člana 4. i 5. citirane Uredbe, novoosnovano pravno lice, odnosno pravno lice koje obavlja određene djelatnosti od zajedničkog interesa za dva ili više pravnih subjekata, istupa u pravnom prometu u svoje ime i za račun pravnog lica na čije se poslovanje odnosi svaki pojedini posao, te je nosilac prava i obaveza koja nastanu u toku njegovog poslovanja, dok je članom 9. stav 3. citirane Uredbe propisano da će se raspodjela rezultata poslovanja novonastalog preduzeća izvršiti po principu proporcionalnog angažovanja sredstava i radnika svakog subjekta. Obzirom da se tužiteljevo potraživanje odnosi na zakupninu naplaćenu za vrijeme i u toku poslovanja preduzeća koje je organizirano udruživanjem, odnosno spajanjem dva pravna subjekta, zbog ratnog dejstva, i za čiju je djelatnost utvrđeno da je od posebnog značaja, prvostepeni sud će, nakon što utvrdi sve odlučne činjenice, odlučiti shodnom primjenom citirane Uredbe sa zakonskom snagom (Zakona) i voditi računa da se raspodjela rezultata poslovanja vrši po principu utvrđenom u članu 9. stav 3. navedenog pravnog akta.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-213/97 od 28.11.1997. godine)

32.

Članak 219. Zakona o obveznim odnosima

VLASNIK POSLOVNE PROSTORIJE KOJA JE U TOKU RATNOG STANJA PRIVREMENO DATA NA KORIŠTENJE DRUGOJ OSOBI, MOŽE U PARNICI ZAHTEJVATI NAKNADU ZA KORIŠTENJE ZA PERIOD NAKON PRESTANKA RATNOG STANJA, PO PROPISIMA O STICANJU BEZ OSNOVA.

Iz obrazloženja:

Pobijana presuda odbija tužbeni zahtjev, nalazeći da tužena nije sa tužiteljem zaključila ugovor o zakupu iz kojeg bi proizašla njena obveza plaćanja tuženog iznosa, već tužiteljeve poslovne prostorije koristi temeljem naredbe Sekretarijata za odbranu općine.

Ovakvo stajalište suda prvog stupnja nije utemeljeno na pravilnoj primjeni materijalnog prava.

Tužitelj i ne temelji svoj tužbeni zahtjev na zakupnom odnosu sa tuženom, dakle ne zahtjeva plaćanje zakupnine, već naprotiv potražuje naknadu zbog toga što tužena njegove poslovne prostorije koristi bez ugovora o zakupu. On ne zahtjeva ni plaćanje naknade koja mu po čl. 76. Uredbe o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijal-

nih sredstava u oružane snage i druge potrebe obrane (Sl. list RBiH br. 19/92 - dalje: Uredba), pripada od dana izvršene mobilizacije sve do ukidanja ratnog stanja, do kada je po čl. 52. Uredbe tužiteljev poslovni prostor od njega mogao biti privremeno izuzet, odnosno kada mu je morao biti vraćen (za utvrđivanje ove naknade ustanovljena je, po čl. 86. Uredbe, nadležnost posebne komisije koju obrazuje Općinski sekretarijat za odbranu). Tužbom se zahtjeva plaćanje naknade samo za korištenje u 1996.g., dakle nakon prestanka ratnog stanja kao pravne osnove privremenog izuzimanja, a time prestanka pravne osnove za korištenje od strane tužene.

U takvim okolnostima osnovanost tužbenog zahtjeva nije mogla biti ocjenjena

kako sa stajališta primjene Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija, kako je to sud prvog stupnja pogrešno učinio, tako ni primjenom odredaba navedene Uredbe, već kroz primjenu čl. 219. Zakona o obveznim odnosima prema kojoj vlasnik stvari može zahtijevati naknadu od onoga ko njegovu stvar

upotrebljava u svoju korist. Prema ustaljenoj sudskoj praksi ta naknada za korištenje poslovnih prostorija određuje se u visini zakupnine koja je u vrijeme korištenja bila uobičajena u mjestu gdje se poslovne prostorije nalaze, kako tu naknadu ustvari određuje i čl. 79. Uredbe.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-295/97 od 20.1.1998. godine)

33.

Član 436. stav 1. i 438. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Član 52-a Zakona o deviznom poslovanju - raniji

PUNOVAŽAN JE UGOVOR O CESIJI POTRAŽIVANJA U STRANOJ VALUTI PREMA DUŽNIKU IZ INOZEMSTVA, ZAKLJUČEN 1991. GODINE IZMEĐU DOMAĆIH PRAVNIH SUBJEKATA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je utvrdio da su tužitelj i pravni prethodnik tuženog zaključili dana 27.12.1991. godine Ugovor o ustupanju potraživanja iz inozemstva, kojim je tuženi - cedent ustupio tužitelju - cesionaru svoje potraživanje u inozemstvu. Tužitelj se obavezao da će cedentu uplatiti dinarsku protuvrijednost za ustupljeno devizno potraživanje i svoju obavezu je izvršio u cijelosti nasuprot tuženog, koji je od svog dužnika naplatio potraživanje koje je cedirao tužitelju, ali ga nije unio u zemlju niti prenio tužitelju, a o ustupanju potraživanja nije obavijestio ni dužnika - cesusa, što je bila njegova obaveza iz člana 438. stav 1. ZOO. Polazeći od ovih činjenica, prvostepeni sud je obvezao tuženog na isplatu iznosa cediranog potraživanja tužitelju.

Prigovor o valjanosti ugovora o ustupanju potraživanja u inozemstvu koji je tuženi istakao u prvostepenom postupku, u žalbi je obrazložio time da je pravni posao zaključen mimo finansijskog tržišta, a da prvostepeni sud nije dao odgovor na pitanje šta je to finansijsko tržište. Po odredbama člana 436. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, ugovorom o cesiji mogu se prenositi potraživanja, izuzev onih čiji je prenos zabran-

jen zakonom ili koja su vezana za ličnost povjerioca ili koja se po prirodi stvari ne mogu prenositi. U konkretnom slučaju postavlja se pitanje da li je prenos tuženikog potraživanja bio zabranjen, kao što to tvrdi žalitelj. Po odredbama člana 52-a Zakona o privremenim mjerama o izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju ("Sl. list SFRJ", broj: 82/90), koji je bio na snazi u vrijeme zaključenja ugovora i primjenjivao se do 1.1.1992. godine (kad je donešen novi zakon o privremenim mjerama) preduzeća su mogla na domaćem i stranom finansijskom tržištu kupovati i prodavati potraživanja po osnovu svih vrsta poslova sa inozemstvom. Dakle, zakonom nije bilo zabranjeno da tuženi svoje potraživanje cedira na tužitelja. U odredbi člana 52-a navedenog zakona, po ocjeni ovoga suda, finansijsko tržište je navedeno kao opći pojam koji ne pretpostavlja institucionalni oblik prometa potraživanja (karakteristično je da je taj pojam ispušten iz propisa kojim je sada uređena mogućnost prometa potraživanja u Zakonu o deviznom poslovanju, "Sl. list RBiH"; broj: 10/94 i 13/94, čl. 21.), pa je žalbeni prigovor tuženog neosnovan.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-237/97 od 28.11.1997. godine)

OBLIGACIONO PRAVO - NAKNADA ŠTETE

34.

Ustav Federacije, Sporazum o oživotvorenju Federacije Bosne i Hercegovine

Zakon o obrani Federacije Bosne i Hercegovine

STUPANJEM NA SNAGU ZAKONA O OBRANI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (STUPIO NA SNAGU 15.8.1996. GODINE), INSTITUCIJE I ADMINISTRATIVNI ARANŽMANI U OBLASTI

OBRANE NA PODRUČJU FEDERACIJE POD KONTROLOM HVO PREŠLI SU NA INSTITUCIJE FEDERACIJE BiH PA STOGA FEDERACIJA BiH ODGOVARA ZA NEIZVRŠENE OBAVEZE IZ OSNOVA ŠTETE KOJU SU PROUZROKOVALE VOJNE OSOBE U VRŠENJU VOJNE DUŽNOSTI, DO 15.8.1996. GODINE.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama Ustava Federacije BiH (usvojen i proglašen na Ustavotvornoj skupštini Federacije BiH 30.3.1994. godine) u isključivoj nadležnosti Federacije je organizovanje i vođenje obrane Federacije, uključujući ustanovljenje zajedničke komande armijskih snaga Federacije, nadzor nad vojnom proizvodnjom i zaključivanje vojnih sporazuma, a Parlament Federacije odgovoran je za finansiranje Vojske Federacije. Svi zakoni i drugi propisi i pravosudni poslovnici na snazi u Federaciji na dan stupanja na snagu ovoga Ustava ostaju na snazi u mjeri u kojoj se ne kose sa ovim Ustavom, ukoliko mjerodavno tijelo vlasti ne odredi drugačije, a dok se ne izaberu federacijski, kantonalni i općinski dužnosnici u prelaznom razdoblju ostaju na snazi u okviru Federacije postojeći administrativni aranžmani. Sporazumom o oživotvorenju Federacije BiH zaključenim u Dejtonu 9.11.1995. godine, strane potpisnice su se sporazumjele da će u roku od mjesec dana po usvajanju zakonskih prijedloga koji se odnose na funkcije iz nadležnosti Federacije, doći do prenosa svih funkcija postojećih civilnih vlasti i organa na područjima Federacije pod kontrolom HVO na institucije Federacije, a te će se vlasti i organi raspustiti

mjesec dana nakon usvajanja spomenutih zakonskih prijedloga, te da odgovornost Federacije i sastavnih institucija Federacije uključuje, pored ostalog, obranu Federacije. Ustavotvorna skupština Federacije je 9.7.1996. godine donijela Zakon o obrani Federacije Bosne i Hercegovine (stupio na snagu 15.8.1996. godine) kojim je propisano da se vojska Federacije sastoji od postrojbi Armije BiH i Hrvatskog vijeća obrane, da Federacija u oblasti obrane izvršava i provodi politiku Federacije u oblasti obrane, donosi propise o izvršenju obaveza davanja materijalnih sredstava za potrebe obrane, da Ministarstvo obrane kao tijelo Federacije upravlja i koristi sredstva namijenjena za potrebe Federacije, te da se sredstva za finansiranje potreba vojske Federacije osiguravaju u proračunu Federacije. S obzirom na izloženo, stupanjem na snagu Zakona o obrani Federacije BiH, institucije i administrativni aranžmani u oblasti obrane na području Federacije pod kontrolom HVO prešli su na institucije Federacije BiH, pa stoga Federacija BiH odgovara za neizvršene obaveze iz osnova štete koju su prouzrokovale vojne osobe u vršenju vojne dužnosti do 15.8.1996. godine.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-124/97 od 11.123.1997. godine)

OBLIGACIONO PRAVO - UGOVORI

35.

Opšta uzansa za promet robom broj 104.

KADA U UGOVORU O PRODAJI ROBE KOJA SE UVOZI, UGOVORNE STRANKE UPOTRIJEBE IZRAZ "FRANĀO" UZ NAZNAKU MJESTA OPREDJELJENJA U ZEMLJI, UVOZNE CARINE, KAO I DRUGE TROŠKOVE I ŀAKSE U VEZI SA UVOZOM ROBE, SNOSI KUPAC, UKOLIKO STRANKE NISU DRUGAĀIJE IZRIĀITO UGOVORILE.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-236/97 od 18.11.1997. godine)

36.

Ālanak 456. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima

RIZIK PROPASTI STVARI USLJED VIŠE SILE SNOSI KUPAC, AKO JE ROBU PREUZEIO U SKLADIŠTU PRODAVCA I POTOM JE OSTAVIO U ISTOM SKLADIŠTU DO ORGANIZOVANJA PRIJEVOZA.

Iz obrazloženja:

U odnosima kupoprodaje, rizik propasti ili oštećenja stvari sve do predaje kupcu snosi prodavatelj, a sa momentom predaje, taj rizik prelazi na kupca (čl.456. st.1. Zakona o obveznim odnosima). Sud prvog stupnja na temelju pismenih isprava koje se nalaze u spisu utvrdio je da je tužitelj prodatu robu predao tuženiku u svom skladištu, nakon čega je tuženik ostavio robu kod tužitelja, dok ne osigura prijevoz. Časom predaje rizik slučajne propasti stvari prešao je na kupca. Isključena je u ovom slučaju i mogućnost primjene pravila iz čl.472. ZOO budući su stranke ugovorile mjesto predaje (sjedište

prodavatelja), a tuženik kao kupac je prije prijevoza preuzeo robu.

U odnosima koje su nakon predaje robe, stranke međusobno uspostavile, dominiraju elementi odnosa kakvi se uspostavljaju ugovorom o ostavi, kod kojeg tužitelj ne snosi rizik propasti stvari do koje je došlo usljed ratnih djelovanja, kao okolnosti na koje nije mogao utjecati, a niti spriječiti njihov nastanak, pa za propast robe u svom skladištu tužitelj ne odgovara, a tuženi je dužan isplatiti ugovorenu cijenu.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-57/98 od 24.3.1998. godine)

37.

Članovi 137., 264. i 581. Zakona o obligacionim odnosima

ZAKUPAC NE ODGOVARA ZA PROPAST ZAKUPLJENE STVARI, AKO STVAR NIJE UPOTREBLJAVAO PROTIVNO UGOVORU I NAMJENI STVARI, TE AKO JE POSTUPAO SA PAŽNJOM DOBROG PRIVREDNIKA, UKOLIKO UGOVOROM NIJE PROŠIRENA NJEGOVA ODGOVORNOST.

Iz obrazloženja:

Tužilac u ovoj pravnoj stvari traži tuženi iznos na ime naknade štete u iznosu koji predstavlja vrijednost motornog vozila marke "Wolksvagen" - kombibus, koje je tuženi preuzeo od tužioca po osnovu ugovora o zakupu vozila, a po isteku vremena na koje je ugovor zaključen, nije vratio tužiocu.

Prvostepeni sud je utvrdio da je na magistralnom putu Mostar-Sarajevo, u blizini Hadžića dana 22.2.1996. godine, dakle, u vrijeme kada je to područje bilo pod kontrolom agresorskih vojnika, vozilo tužioca kojim je tuženi prevozio robu nabavljenu za svoje potrebe, napadnuto od strane nepoznatih, naoružanih lica, te vozilo zajedno sa robom oduzeto, zbog čega nije vraćeno tužiocu, shodno ugovoru.

Polazeći od ovakvog činjeničnog utvrđenja, a nalazeći utvrđenim da je tuženi vozilo upotrebljavao kao dobar privrednik, onako kako je određeno ugovorom, a i samom namjenom stvari, zbog čega se nisu stekli uslovi iz člana 4. ugovora o zakupu, odnosno člana 581. ZOO, za naknadu štete, prvostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo kada je tužbeni zahtjev tužioca odbio. Ovo i stoga što stranke ugovorom nisu

proširile odgovornost zakupca i na slučaj za koji inače ne odgovara (član 264. ZOO).

Tužilac kao vlasnik vozila je, svakako, pretrpio štetu time što mu vozilo predato tuženom na korištenje u određenom vremenskom periodu, shodno zaključenom ugovoru o zakupu, nije vraćeno. Međutim, za ovaj vid štete zakupac ne odgovara kada je do potpune propasti stvari došlo bez njegove krivice, ukoliko ugovorom nije proširena odgovornost zakupca i za ovaj slučaj, a rizik slučajne propasti stvari snosi zakupodavac (član 137. ZOO). Naime, suprotno tvrdnji žalioca, ne može se tuženi smatrati odgovornim za propast stvari samo stoga što je za putovanje koristio tzv. "plavi put" jer je put bio pod kontrolom IPTF i snaga UN, istim putem u vrijeme kada ga je koristio tuženi kretala su se i druga vozila, a tuženi je birao, svakako, najsigurniji put jer je za to imao i lični interes, budući da je morao biti svjestan da je putovanjem u ovim uslovima ugroženo ne samo vozilo tužioca, nego i roba koju je vozilom prevozio, a zbog koje je i uzeo vozilo u zakup, pa i životi ljudi koji su se u njemu nalazili.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-275/97 od 23.12.1997. godine)

38.

Članovi 32. stav 2. i 33. stav 2. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

UGOVOR O ZAKUPU POSLOVNE PROSTORIJE ZAKLJUČEN NA ODREĐENO VRIJEME NE SMATRA SE PRODUŽENIM NA NEODREĐENO VRIJEME, AKO JE ZAKUPODAVAC PRIJE ISTEKA VREMENA NA KOJE JE UGOVOR BIO ZAKLJUČEN OBAVJESTIO ZAKUPCA DA ĆE UGOVOR PRODUŽITI POD USLOVOM DA ZAKUPAC PRISTANE NA PLAĆANJE VEĆE ZAKUPNINE, A ZAKUPAC NA OVU PONUDU NE ODGOVORI.

Iz obrazloženja:

Nisu osnovani žalbeni navodi tuženog da je zaključen ugovor o zakupu poslovnog prostora na određeno vrijeme prečutno produžen na neodređeno vrijeme, jer da u smislu člana 33. stav 2. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija, tužilja nije od tuženog izričito zahtjevala predaju u posjed poslovnih prostorija.

Tužilja je ponudila tuženom zaključivanje novog ugovora o zakupu poslovnog prostora, pa kako tuženi na tu ponudu tužilje nije odgovorio, ne može se smatrati da je ugovor na određeno vrijeme kojem je ugovoreno vrijeme isteklo, prečutno produžen u ugovor na neo-

dređeno vrijeme. Ponuda za zaključivanje novog ugovora u ovom slučaju ima karakter zahtjeva za predaju u posjed poslovnog prostora, jer je tuženi nije prihvatio. Čutanje tuženog na ponudu ne može se smatrati kao prečutno prihvaćanje ponude i zaključivanje novog ugovora o zakupu poslovnog prostora, pod uslovima iz ponude.

Stoga je osnovan tužbeni zahtjev tužilje na predaju ispraznjenih prostorija, jer po isteku ugovorenog vremena tuženi nije poslovne prostorije ispraznio i predao ih tužilji-član 32. stav 2. Zakona o poslovnim zgradama i prostorijama.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-50/98 od 10.3.1998. godine)

39.

Članovi 348. 350. i 1087. Zakona o obligacionim odnosima

AKO JE NOVACIJOM (PROMJENOM PREDMETA OBAVEZE) PRESTALA OBAVEZA ZA ČIJE JE OBEZBJEĐENJE DATA BANKARSKA GARANCIJA, PRESTAJE I GARANCIJA, UKOLIKO DRUGAČIJE NE PROIZILAZI IZ NJENOG SADRŽAJA.

Iz obrazloženja:

Po odredbama člana 1087. Zakona o obligacionim odnosima, ako bankarska garancija sadrži klauzulu "bez prigovora", a takva je garancija izdata u konkretnom slučaju, banka ne može prema korisniku isticati prigovore koje može isticati nalogodavac kao dužnik prema korisniku po obezbjeđenoj obavezi. Međutim, banka, kao izdavalac garancije, ima pravo prigovora koji se odnosi na identitet obaveze za koju je izdata garancija. Banka se upravo ovim prigovorom i poslužila, ukazujući da garancija nije izdata za plaćanje cijene robe koja je isporučena njenom nalogodavcu već za drugu njegovu obavezu prema koris-

niku garancije, koja je prestala novacijom ugovora (novacija u pogledu predmeta obaveze- član 348. ZOO). Kao posljedica prestanka postojeće obaveze, prestaju i sredstva koja su je obezbjeđivala (član 350. ZOO), a postojeća sredstva obezbjeđivala bi i novu obavezu ukoliko bi to bilo posebno ugovoreno (sa jemcem ili zalagodavcem). Odredbe člana 350. Zakona o obligacionim odnosima o dejstvu novacije, po mišljenju ovoga suda, mogu se analogno primjeniti i kod bankarske garancije, ako iz njenog sadržaja i uvjeta pod kojim je izdata, ne bi drugačije proizilazilo.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-276/97 od 20.1.1998. godine)

40.

Pravna pravila imovinskog prava

POD POJMOM NEBLAGODARNOSTI ZBOG KOJE SE MOŽE OPOZVATI UGOVOR O POKLONU U SMISLU PRAVNIH PRAVILA IMOVINSKOG PRAVA (PRAGRAF 948. AGZ) PODRAZUMIJEVA SE TAKVO PONAŠANJE POKLONOPRIMCA KOJIM SE ON SVJESNOM POVREDOM LIČNOSTI

DARODAVCA TEŠKO OGRIJEŠIO TAKO DA NJEGOVO PONAŠANJE IMA ZNAČAJ GRUBE NE-BLAGODARNOSTI.

Iz obrazloženja:

Ponašanje tuženoga manifestovano u suprotstavljanju da tužiteljica neplanirano siječe šumu na kojoj ima doživotno pravo uživanja i da posječena stabla dijeli trećim osobama, a u odsustvu drugog njegovog ponašanja kojim bi vrijeđao ličnost tužiteljice

kao poklonodavca, ne može se smatrati grubom neblagodarnošću zbog koje bi tužiteljici pripadalo pravo na opoziv ugovora o poklonu, kako to pravilno ocjenjuje drugostepeni sud.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-173/97 od 19.2.1998. godine)

PRAVO OSIGURANJA

41.

Član 55. stav 3. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica - raniji

LIMIT OBAVEZE OSIGURAVAČA OD AUTOODGOVORNOSTI (OBAVEZNO OSIGURANJE) PREMA KASKO OSIGURAVAČU OŠTEĆENOG (REGRESNI ZAHTEJ) IZRAŽEN U STRANOJ VALUTI, UTVRĐUJE SE PREMA TEČAJU DOMAĆE VALUTE U VRIJEME NASTANKA OSNOVA OBAVEZE - MOMENTA SAOBRAČAJNE NEZGODE.

Iz obrazloženja:

U vrijeme prouzrokovanja štete najniži iznos osiguranja kod obaveznog osiguranja od odgovornosti u saobraćaju iznosio je 5,000.000 YU dinara za putnička motorna vozila, pa je do ovoga iznosa ograničena obaveza tuženog u smislu člana 55. stav 3. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica. Kad se šteta naknađuje u stranoj valuti, kao u konkretnom slučaju, limit obaveze osiguravača utvrđuje se po tečaju na dan štetnog događaja. Prvostepeni sud je, pozivajući se na ovaj stav sudske prakse izrazio mišljenje da se kao dan štetnog događaja smatra dan kad je tužitelj izvršio isplatu naknade iz osnova kasko osiguranja svom osiguraniku, i da se limit obaveze u stranoj valuti utvrđuje prema kursu na dan ispunjenja obaveze. Tada je, kako to zaključuje prvostepeni sud, umanjena imovina u fondovima tužitelja.

Izraženi pravni stav je pogrešan.

Tužitelj je osiguravač na koga isplatom naknade iz osiguranja, prelaze po samom

zakonu (član 939. stav 1. ZOO) sva osiguranikova prava prema osobi koja je po ma kojem osnovu odgovorna za štetu. Zastarjelost potraživanja koje pripada kasko osiguravaču prema trećoj osobi odgovornoj za nastupanje osiguranog slučaja počinje teći kad i zastarjelost potraživanja osiguranika prema toj osobi i završava se u istom roku - član 380. stav 6. ZOO, a osiguravač- isplatalac naknade može podnijeti tužbu za naknadu štete sudu nadležnom po mjestu gdje je šteta učinjena - član 52. st. 3. ZPP-a. Steta je prouzrokovana sudarom motornih vozila, dana 21.12.1986. godine, kada je nastupio osiguranik slučaj, odnosno osnov obaveze tuženog za naknadu štete, pa se limit obaveze izražene u stranoj valuti utvrđuje po kursu dinara u vrijeme nastanka osnova obaveze, a ne njenog ispunjenja, budući da bi se na isti način utvrđivao limit obaveze kad bi osiguranik tužioca direktno oštećeni radnjom osiguranika tuženog, koji odgovara za nastupanje osiguranog slučaja, zahtijevao naknadu štete.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-291/97 od 20.1.1998. godine)

MJENIČNO PRAVO

42.

Članak 43. stavak 3. Zakona o mjenici

Članak 113. stavak 8. Zakona o parničnom postupku

PROTEST MJENICE JE ZATRAŽEN U ZAKONOM ODREĐENOM ROKU I KADA JE PRIJE ISTEKA ROKA, ZAHTJEV ZA PROTEST UPUĆEN NADLEŽNOM SUDU PREPORUČENOM POŠTANSKOM POŠILJKOM.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je u toku postupka na tuženikov prigovor neblagovremenosti podizanja protesta, a time i gubitka regresnog prava, odgovorio da je protest podigao u propisanom roku. Istakao je da je u postupku izdavanja protesta, sud vodio računa o blagovremenosti podnošenja zahtjeva i u slučaju propuštanja roka odbio bi izdavanje protesta, pa kako je sud udovoljio njegovom zahtjevu i izdao traženi protest, smatrao je da je pitanje blagovremenosti podizanja protesta time riješeno. Iako je ovakvo pravno stajalište tužitelja pogrešno, jer protestni rok iz članka 43. stavak 3. Zakona o mjenici nije procesno pravne prirode i ne sprječava izdavanje protesta nakon njegovog protoka, već materijalno pravne prirode čijim protekom imatelj mjenice gubi svoja prava (regresna) protiv indosanta, imajući u vidu da se nakon tužiteljeve tvrdnje da je blagovremeno zatražio izdavanje protesta, sud nije dalje ni bavio ovim pitanjem, iz opravdanih razloga tužitelj na tu okolnost nije u ranijem postupku

ponudio dokaze, te ih u smislu članka 496-a Zakona o parničnom postupku (ZPP) može predložiti u žalbi.

Tužitelj sada uz žalbu prilaže fotokopiju svoga zahtjeva za izdavanje protesta, koji je naslovljen na protestni sud, u kojem je kao dan podnošenja zahtjeva označen 17.12.1990. godine. Tužitelj u žalbi tvrdi da je toga dana preporučenom pošiljkom (kako to stoji i u zahtjevu) dostavio zahtjev naslovljenom sudu što bi, ako bi bilo tačno, značilo da je protest podignut prvog radnog dana koji dolazi odmah za danom plaćanja mjenice. Naime, ako je tužitelj dana 17.12.1990. godine zahtjev za izdavanje protesta dostavio sudu preporučenom pošiljkom, tada se taj dan, u smislu članka 113. stavak 8. ZPP, smatra kao dan predaje sudu budući se radi o roku iz posebnog propisa (Zakona o mjenici), a tim propisom nije ovo pitanje drukčije uređeno.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-27/98 od 24.3.1998. godine)

43.

Članovi 43. stav 3., 52. stav 1. i 53. Zakona o mjenici

ROK ZA PODNOŠENJE MJENICE NA PROTEST NE MOŽE SE PRODUŽITI STOGA ŠTO JE IMALAC MJENICE SA ZAKAŠNENJEM OBAVJEŠTEN O NEISPLATI MJENICE.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je utvrdio da je mjenica na kojoj se zasniva tužba (regresna) u ovoj parnici podnesena na protest po isteku dva radna dana nakon dospelja na plaćanje mjenične svote, pa je primjenom člana 43. stav 3. Zakona o mjenici odbio regresni tužbeni zahtjev protiv tuženog kao indosanta.

Nisu osnovani žalbeni navodi tužitelja da je mjenica podnijeta na protest blagovremeno i da na osnovu same protestne isprave tužitelju pripada pravo na regres od tuženoga.

Prema članu 52. stav 1. Zakona o mjenici, protekom roka za podizanje protesta zbog neisplate (djelimične isplate) mjenice, imalac mjenice gubi svoja prava protiv indosanta, trasanta i ostalih obveznika, izuzev akceptanta.

Tužitelj je mjenicu podnio na protest dana 3.12.1990.godine, a dan plaćanja mjenice je bio 26.11.1990.godine. To što je tužitelj mjenicu podnio na protest isti dan kada je i obavješten od SDK o djelimično izvršenoj isplati mjenice ne opravdava tužitelja.

Produženje roka za podnošenje mjenice na protest moguće je samo u slučajevima više sile-član 53. Zakona o mjenici.

Imajući u vidu okolnosti da se radilo o kraju 1990. godine, mjestu gdje je mjenica domicilirana, ali i postojanju savremenih sredstava komuniciranja, u konkretnom slučaju ne postoje razlozi za produženje roka za podnošenje mjenice na protest.

Samo postojanje protestne isprave ne daje tužitelju pravo na regres. Sud kao pro-

testni organ je dužan da primi zahtjev protestanta i da konstatuje činjenice koje su mu predočene. Tuženi kao regresni dužnik je uslovni dužnik i blagovremen protest je uslov za vršenje regresnih prava, jer bez takvog protesta nema ni regresa. U pitanju je prejudicirana mjenica koja više nije sposobna za

ostvarivanje odnosa iz nje, mjenično pravnim putem, pa je tužitelj može koristiti kao građansko pravnu ispravu za dokazivanje neosnovanog obogaćenja ukoliko je do toga došlo i ukoliko zakonom utvrđeni rokovi nisu istekli.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Pž-2/98 od 17.2.1998. godine)

PORODIČNO PRAVO

44.

Članovi 120. i 134. Porodičnog zakona

VANBRAČNO DIJETE MOŽE I NAKON SMRTI NAVODNOG VANBRAČNOG OCA PODNIJETI TUŽBU ZA UTVRĐENJE VANBRAČNOG OČINSTVA PROTIV NJEGOVIIH NASLJEDNIKA JER ZA TU TUŽBU DIJETE IMA OSIM STATUSNOG I NASLJEDNO PRAVNI INTERES.

Iz obrazloženja:

Odredbama Porodičnog zakona nije isključena mogućnost da mlđb. dijete podnese tužbu za utvrđivanje očinstva i nakon smrti navodno vanbračnog oca i to protiv njegovih nasljednika (samo je odredbom člana 126. navedenog zakona propisano da nasljednici muža nisu ovlašćeni da podnose tužbu radi osporavanja očinstva djeteta koje je rođeno u braku), a mogućnost da vanbračno dijete može podići tužbu za utvrđivanje vanbračnog očinstva protiv nasljednika vanbračnog oca

opravdavaju osim statusnog i nasljedno-pravni interesi djeteta. Utvrđenje da je umrla vanbračni otac zavisi od činjenica i dokaza na kojima je zasnovan tužbeni zahtjev pa u situaciji kakva je konkretna, a naime da je dijete rođeno u vanbračnoj zajednici, te ponašanje umrlog roditelja nakon rođenja djeteta, za utvrđenje očinstva nije nužno izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem kako to neosnovano tvrde revidenti.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-189/97 od 28.1.1998. godine)

45.

Član 266. Porodičnog zakona.

KADA SU BRAČNI DRUGOVI ZAJEDNIČKU IMOVINU PODIJELILI SPORAZUMNO VAN SUDA U SKLADU SA ODREDBOM ČLANA 266. PORODIČNOG ZAKONA NE MOŽE SE TUŽBOM ZAHTIJEVATI DIOBA TE IMOVINE PRIMJENOM ODREDBE ČLANA 267. I 268. PORODIČNOG ZAKONA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-50/97 od 31.7.1997. godine)

STAMBENO PRAVO

46.

Član 32. Zakona o stambenim odnosima

Članovi 103. i 106. Zakona o obligacionim odnosima

UGOVOR O ZAMJENI STANOVA KOJEG JE ZAKLJUČIO ČLAN DOMAČINSTVA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA JE APSOLUTNO NIŠTAV JER JE ZAKLJUČEN PROTIVNO ODREDBI ČLANA 32. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA KOJOM JE PROPISANO DA NOSILAC STANARSKOG PRAVA MOŽE IZVRŠITI ZAMJENU STANA ZA STAN DRUGOG NOSIOCA STANARSKOG PRAVA OVAKAV UGOVOR NIJE KONVALIDIRAN TIME ŠTO JE U CJELOSTI REALIZOVAN.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, Rev.-39/98 od 19.3.1998. godine)

RADNO PRAVO

47.

Član 75. stav 2. tačka 3. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa

NEMOGUĆNOST RADNIKA DA ZBOG BOLESTI ILI POVREDE KOJA GA ČINI PRIVREMENO NESPOSOBNIM ZA RAD, PRISUSTVUJE RADU I OBAVLJA SVOJE POSLOVE I RADNE ZADATKE OPRAVDAN JE RAZLOG ZA NEDOLAZAK NA POSAO POD USLOVOM DA O TOJ NESPOSOBNOSTI POSTOJI Ocjena Nadležnog organa zdravstvene zaštite. Opravdan razlog postoji i kad je radnik bez svoje krivice spriječen doći na posao usljed elementarnih nepogoda, trajnijeg prekida prometa ako stanuje i živi izvan mjesta rada i sl.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-14/98 od 25.2.1998. godine)

48.

Članci 79. i 83. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa

DJELATNIK IMA PRAVO NA SUDSKU ZAŠTITU U OSTVARIVANJU POJEDINAČNIH PRAVA IZ RADNOG ODNOSA KOJA MU PRIPADAJU PO OSNOVU ZAKONA ILI JE O NJIMA ODLUČENO ODLUKOM NADLEŽNOG TIJELA U PODUZEĆU ILI DRUGOJ PRAVNOJ OSOBI SA KOJOM JE ZASNOVAO RADNI ODNOS. POVREDA PRAVA POSTOJI I KAD ODGOVORNA OSOBA U PODUZEĆU ILI DRUGOJ ORGANIZACIJI ILI ZAJEDNICI NE IZVRŠI ODLUKU KOJOM JE UTVRĐENO ODREĐENO PRAVO.

Iz obrazloženja:

Odlukom čije izvršenje tužitelj tužbom zahtijeva odlučeno je o raspoređivanju tužitelja na poslove preuzimača osiguranja u ispostavi Čitluk (odluka od 1.10.1992. godine), i tužena je bila dužna da takvu odluku izvrši tako što će je prethodno dostaviti tužitelju i pozvati ga da stupi na rad. Takvo postupanje je propušteno pa tužitelju pripada pravo da u

sudskom postupku zahtijeva izvršenje odluke pod uvjetom da ona nije u suprotnosti sa zakonom, a u konkretnom slučaju akt tužene nije u suprotnosti sa odredbama članka 15. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa (preuzimanje radnika na rad u drugoj organizaciji).

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-26/98 od 25.2.1998. godine)

49.

Član 83. stav 1. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa

POD UVJETIMA IZ ČLANA 83. STAV 1. ZAKONA O OSNOVNIM PRAVIMA IZ RADNOG ODNOSA PRETPOSTAVKE ZA PODNOŠENJE PRIGOVORA PROTIV ODLUKE NADLEŽNOG ORGANA, ILI PODNOŠENJE ZAHTEVA ZA OSTVARIVANJE PRAVA IZ RADNOG ODNOSA, JESU DA JE RADNIKU URUČENA ODLUKA ILI DA IMA SAZNAVANJE O POVREDI PRAVA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-14/98 od 25.2.1998. godine)

50.

Član 83. stav 1. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa

ROK OD 15 DANA ZA PODNOŠENJE TUŽBE ZA SUDSKU ZAŠTITU IZ ČLANA 83. STAV 1. ZAKONA O OSNOVNIM PRAVIMA IZ RADNOG ODNOSA JE PREKLUZIVNI ROK (STROGI ZAKONSKI ROK). U SLUČAJU PROPUŠTANJA ROKA GUBI SE PRAVO NA SUDSKU ZAŠTITU.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-34/98 od 19.3.1998. godine)

51.

Član 335. Zakona o državnoj upravi

Član 83. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa

PRAVO NA SUDSKU ZAŠTITU IZ ČLANA 335. ZAKONA O DRŽAVNOJ UPRAVI RADNICI ORGANA UPRAVE OSTVARUJU POD UVJETIMA I U ROKU IZ ČLANA 83. ZAKONA O OSNOVNIM PRAVIMA IZ RADNOG ODNOSA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-34/98 od 19.3.1998. godine)

52.

Član 36. Zakona o radnim odnosima

Član 5. i 41. Zakona o osnovama vlasničkih odnosa

RADNA KNJIŽICA JE JAVNA ISPRAVA U SMISLU ČLANA 36. ZAKONA O RADNIM ODNOSIMA ALI JE ISTO TAKO I POKRETNNA STVAR U SMISLU ČLANA 5. ZAKONA O OSNOVIMA VLASNIČKIH ODNOSA I STOGA TUŽITELJU KAO VLASNIKU NA OSNOVU ČLANA 41. ISTOGA ZAKONA PRIPADA PRAVO DA OD TUŽENOGA - ZDRAVSTVENOG CENTRA MAGLAJ TUŽBOM ZAHTIJEVA POVRAĆAJ RADNE KNJIŽICE.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, br. Rev-198/97 od 22.1.1998. godine)

UPRAVNO PRAVO

53.

Članovi 25, 250. stav 1, 255. stav 2. i 258. Zakona o opštem upravnom postupku Član 43. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga Član 7. alineje 1. i 5. Zakona o finansijskoj policiji Članovi 5. i 11. Zakona o carinskoj službi Republike Bosne i Hercegovine

AKO SE PROMIJENI STVARNA NADLEŽNOST ORGANA POSLIJE DONOŠENJA RJEŠENJA KOJIM JE POSTUPAK OKONČAN U ODNOSNOJ UPRAVNOJ STVARI, ONDA OBNOVU UPRAVNOG POSTUPKA PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI POKREĆE, VODI I RJEŠAVA O NJOJ, ONAJ ORGAN NA KOGA JE PREŠLA NADLEŽNOST ORGANA KOJI JE U RANIJEM POSTUPKU DONIO KONAČNO RJEŠENJE, KAO STVARNO NADLEŽNI ORGAN PREMA VAŽEĆIM PROPISIMA U MOMENTU POKRETANJA, TOKA I RJEŠAVANJA OBNOVE POSTUPKA.

U SKLADU SA TIM OBNOVU OKONČANOG POSTUPKA NAKNADNOG OBRAČUNA I PLAĆANJA POREZA NA PROMET POSLIJE 1.1.1996. GODINE STVARNO NADLEŽNA JE DA POKREĆE, VODI I RJEŠAVA PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI FINANSIJSKA POLICIJA, A NE CARINARNICA KOJA JE U NAVEDENOJ UPRAVNOJ STVARI DONIJELA KONAČNO RJEŠENJE.

Iz obrazloženja:

Finansijska policija, kao prvostepeni organ, suprotno shvatanju tužioca, bila je stvarno nadležna da odluči o pokretanju obnove postupka po službenoj dužnosti (član 250. stav 1. ZUP-a) i u tom postupku donese rješenje (član 255. stav 2. ZUP-a). Naime, prema odredbama člana 250. stav 1. ZUP-a obnovu postupka može pokrenuti i organ koji je donio rješenje, kojim je postupak okončan, koji odlučuje i o prijedlogu za obnovu postupka (član 255. stav 2. ZUP-a) te donosi rješenje o stvari koja je bila predmet postupka (član 258. ZUP-a). Međutim, u slučaju ako dođe do izmjene stvarne nadležnosti u određenoj upravnoj stvari, o obnovi rješava onaj organ na koga je prešla nadležnost organa koji je u ranijem postupku donio konačno rješenje, što je u skladu sa principom da o svakoj upravnoj stvari odlučuje onaj organ koji je stvarno nadležan po važećim propisima u momentu rješavanja stvari. Stupanjem na snagu Zakona o porezu

na promet proizvoda i usluga ("Sl. novine FBiH", broj: 6/95 - stupio na snagu 16.11.1995. godine s primjenom od 1.1.1996. godine) Finansijska policija i Poreska uprava vrše nadzor nad obračunavanjem i plaćanjem p/p (član 43.), a Finansijska policija je i prema članu 7. alineji 1. i 5. Zakona o finansijskoj policiji ("Sl. novine FBiH", br. 2/95) nadležna da obavlja kontrolu zakonitosti, ispravnosti, obračuna i uplate državnih prihoda, te da utvrđuje osnovicu obračunavanja i plaćanja p/p. Prema tome, prvostepeni organ je u momentu donošenja rješenja o obnovi postupka (23.4.1997. godine) bio stvarno nadležan da o tome odlučuje, a ne Carinarnica M. kako to smatra tužilac, koja je svoja rješenja o naknadnoj uplati manje plaćenog p/p bila donijela na osnovu člana 5. i 11. Zakona o carinskoj službi ("Sl. list RBiH", broj 12/92). Stoga je tužiocjev prigovor u tom pogledu odbijen.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-400/97 od 24.12.1997.godine)

54.

Član 159. stav 2. Zakona o opštem upravnom postupku Član 27. stav 1. Carinskog zakona - republički Član 27. stav 1. Carinskog zakona - federalni Članovi 7. stav 2. i 25. Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave

PRAVOSNAŽNO RJEŠENJE O OSLOBAĐANJU OBAVEZE PLAĆANJA CARINE, KOJE JE DONESENO OD STRANE NENADLEŽNOG ORGANA I NA OSNOVU NEVAŽEĆEG CARINSKOG ZAKONA, NE MOŽE POSLUŽITI KAO VJERODOSTOJNO DOKAZNO SREDSTVO U POSTUPKU RAZREZA I NAPLATE POREZA NA PROMET ZA UVEZENO MOTORNO VOZILO OD UVOZNIKA, U ODNOSU NA OKOLNOST DA JE ON LICE KOJE JE OSLOBOĐENO OBAVEZE PLAĆANJA CARINE I DA GA ZBOG TOGA TREBA OSLOBODITI I OBAVEZE PLAĆANJA POREZA NA PROMET PROIZVODA.

Iz obrazloženja:

U predmetnoj upravnoj stvari tužilac je pravosnažnim rješenjem od 14.5.1996. godine, oslobođen plaćanja carine i ostalih uvoznih dažbina za uvezeno motorno vozilo, ali su to rješenje donijeli republički carinski organi umjesto federalni carinski organi, koji su prema odredbama člana 7. stav 2. i člana 25. Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave ("Službene novine FBiH", broj: 8/95. i 9/96.), te Odluci o potvrđivanju imenovanja Vlade Federacije BiH ("Sl. novine FBiH", broj: 1/96), bili stvarno nadležni da poslije 1.2.1996. godine, odlučuju o oslobađanju od plaćanja carine. Pored toga, rješenje kojim je tužilac oslobođen plaćanja carine, doneseno je primjenom republičkog Zakona o izmjenama i dopunama Carinskog zakona ("Službeni list RBiH", broj: 6/96), koji je stupio na snagu 24.2.1996. godine, a tim zakonom je (članom 2.) noveliran član 27. stav 1. Carinskog zakona ("Službeni list RBiH", broj: 5/95. i 9/95), tako što su iza tačke 14. do date nove tačke 15. i 16., te ovom posljednjom tačkom oslobođeni od plaćanja carine i ostalih uvoznih dažbina za određene uvezene predmete, između kojih i za putnička motorna vozila, pripadnici Armije i policije MUP-a koji su na toj dužnosti proveli neprekidno tri godine. Međutim, republički Carinski zakon ("Sl. list RBiH", broj: 5/95 sa kasnijim izmjenama) koji je stupio na snagu 10.2.1995. godine, nije se mogao primjenjivati poslije stupanja na snagu federalnog Carinskog zakona 19.2.1995. godine ("Službene novine FBiH", broj: 2/95), nego samo federalni zakon sa kasnijim izmjenama. Stoga upravni organi poslije donošenja federalnog Carinskog zakona i njegovog stupanja na snagu 19.2.1995. godine, nisu mogli primjenjivati odredbe republičkog Carinskog

zakona jer su prestale da važe, nego samo odredbe federalnog Carinskog zakona, a po važećim odredbama tog zakona pripadnici oružanih snaga nisu po osnovu učešća u Oružanim snagama Federacije BiH mogli biti oslobođeni od plaćanja carine ni pod kojim uslovima prije 2.10.1996. godine, pa time ni plaćanja p/p za uvezeno motorno vozilo na osnovu člana 19. tačka 3. federalnog Zakona o p/p proizvoda i usluga.

Prema tome upravni organi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili da prihvate kao vjerodostojan dokaz pravosnažno rješenje od 14.5.1996. godine o oslobađanju tužioca od plaćanja carinskih dažbina kao osnov za poresko oslobađanje i zaključili da u predmetnoj upravnoj stvari nisu ispunjeni zakonski uslovi za oslobađanje od plaćanja p/p proizvoda i usluga. To rješenje je, kako proizilazi iz naprijed izloženog, donio nenadležan organ i to na osnovu nevažećih republičkih zakona, pa se isto i po ocjeni ovog suda, nije moglo koristiti kao dokazno sredstvo u postupku razreza i naplate poreza na promet za uvezeno motorno vozilo, na okolnost da je tužilac lice koje je oslobođeno obaveze plaćanja carine na uvezeno motorno vozilo, na osnovu kojeg bi mogao biti oslobođen i obaveze plaćanja poreza na promet. Kao dokazno sredstvo na navedene okolnosti može se koristiti samo pravosnažno rješenje doneseno od strane nadležnog carinskog organa i na osnovu važećeg zakona (u konkretnoj upravnoj stvari to su federalni carinski organi i federalni Carinski zakon), a nedostatak jednog ili drugog navedenog elementa ima za pravnu posljedicu da se isto ne može koristiti kao vjerodostojno dokazno sredstvo u postupku razreza i naplate poreza na promet.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-257/97 od 10.12.1997. godine)

55.

Članovi 235. stav 1, 239. i 240. Zakona o opštem upravnom postupku

UPRAVNI ORGAN KOJI JE DONIO RJEŠENJE MOŽE POVODOM IZJAVLJENE ŽALBE STRANKE IZMIJENITI SVOJE RJEŠENJE SAMO KADA U POTPUNOSTI UDOVOLJAVA ZAHTEJU ŽALBE, ŠTO SE U PRAVILU ODNOSI NA JEDNOSTRANAČKE UPRAVNE STVARI, A U DVOSTRANAČKIM I VIŠESTRANAČKIM UPRAVNIM STVARIMA UZ DODATNI USLOV, DA SE NOVIM PRVOSTEPENIM RJEŠENJEM NE DIRA U PRAVA KOJA SU PRIZNATA PRVOBITNIM RJEŠENJEM PROTIVNOJ STRANCI.

KADA DRUGOSTEPENI ORGAN PO ŽALBI JEDNE STRANKE PONIŠTI RJEŠENJE PRVOSTEPENOG ORGANA, KOJIM JE OVAJ POVODOM IZJAVLJENIH ŽALBI OSTALIH STRANAKA PONIŠTIO SVOJA RJEŠENJA PRIMJENOM PRAVNOG INSTITUTA IZ ČLANA 235. STAV 1. ZAKONA O OPŠTEM UPRAVNOM POSTUPKU, ONDA JE U OBAVEZI DA ODLUČI O ŽALBAMA OSTALIH STRANAKA IZJAVLJENIM PROTIV PRVOSTEPENIH RJEŠENJA KOJA SU BILA PONIŠTENA PRVOSTEPENIM OŽALBENIM RJEŠENJEM.

Iz obrazložena:

Pravilan je pravni stav tuženog da u predmetnoj upravnoj stvari nisu bili ispunjeni zakonski uslovi iz člana 235. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku da prvostepeni organ rješenjem od 7.6.1994. godine, poništi svoja rješenja od 26.2.1993. godine (kojim je stan u ulici Avde Jabučice, broj 11/II u S. proglašen napuštenim), 27.2. i 13.3.1993. godine (kojim je isti stan dodijeljen na privremeno korištenje S.S. i tužiocu) obzirom da je za takvo odlučivanje prvostepenog organa po citiranom propisu, između ostalog, potrebno da se novim rješenjem ne dira u prava koja su priznata ranijim rješenjima protivnoj stranci, a taj uslov nije bio ispunjen jer su rješenjem od 7.4.1994. godine, poništena rješenja istog organa kojima su određena prava stekli tužilac i S.S. stoga jer je primjena pravnog instituta iz člana 235. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku moguća samo u jednostranačkim upravnim stvarima kada se udovoljava žalbenom zahtjevu u cijelosti i pod istim uslovom u dvostranačkim ili višestramačkim stvarima ako se ne dira u prava koja su prvobitnim rješenjem protivnoj stranci priznata. U slučaju nedostatka ove zakonske pretpostavke i pored ispunjavanja ostalih uslova iz citiranog člana, prvostepeni organ ne može povodom žalbe izmijeniti svoje rješenje i novim rješenjem upravnu stvar riješiti drukčije, radi čega je tuženi pravilnom primjenom zakona osporenim rješenjem poništio rješenje prvostepenog organa od 7.6.1994. godine.

Poništavanjem tog rješenja ostala su na snazi prvostepena rješenja od 26.2, 27.2. i 13.3.1993. godine, protiv kojih su izjavili žalbe Privredna komora regije S. kao davalac stana na korištenje (vlasnik) i V.A., kojoj je davalac stana na korištenje dodijelio stan kao svom radniku, pa je tuženi pravilno postupio kada je u takvoj situaciji odlučivao osporenim rješenjem o njihovim žalbama, te pravilnom primjenom zakona povodom tih žalbi poništio naprijed navedena prvostepena rješenja. Ta rješenja su bila donesena na os-

novu činjenice da je nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu R.S. iako je bilo nesporno da je on umro u februaru 1992. godine, a sporna je bila činjenica da li je njegov sin R.B. bio član njegovog porodičnog domaćinstva, koju je tuženi osnovano smatrao odlučnom za pitanje da li se sporni stan ima smatrati napuštenim ili ne, koja činjenica nije utvrđivana provedenim dokazima pred prvostepenim organom. Pravilan je pravni zaključak tuženog u obrazloženju osporenog rješenja da je smrću R. S. ukoliko je u spornom stanu živio sam prestalo njegovo stanarsko pravo, a ukoliko je R.B. bio član njegovog porodičnog domaćinstva u času njegove smrti da je trebalo tu činjenicu utvrditi, kao i činjenicu da li je stan prestao privremeno koristiti, da bi se predmetni stan mogao smatrati napuštenim u smislu odredaba člana 1. i 2. Zakona o napuštenim stanovima ("Službeni list RBiH", broj: 6/92, 16/92 i 13/94). Ove činjenice su bile sporne u vrijeme donošenja prvostepenih rješenja iz 1993. godine, što se vidi iz obrazloženja osporenog rješenja, a što proizilazi i iz tužbenih navoda i navoda odgovora na tužbu Privredne komore regije S., pa je pravilan i dalji pravni zaključak tuženog, da je bilo preuranjeno zaključivanje prvostepenog organa da se radi o napuštenom stanu i da bez utvrđivanja navedenih činjenica nije mogao donijeti rješenje od 26.2.1993. godine, kojim je sporni stan proglasio napuštenim, a samim tim ni rješenja kojima je isti stan dodijelio na privremeno korištenje drugim licima. Kako su odlučne činjenice sporne i prema navodima tužbe i odgovora na tužbu, osnovano je tuženi osporenim rješenjem poništio i tri prvostepena rješenja iz 1993. godine, te se tužbom osporeno rješenje neosnovano pobija, kako zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja tako i u vezi s tim zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Osporenim rješenjem su uostalom poništena sva prvostepena rješenja, pa će kako tužilac tako i ostale stranke u ovoj

upravnoj stvari, moći u nastavku upravnog postupka pred prvostepenim organom predlagati dokaze radi utvrđivanja odlučnih činjenica i nakon donošenja ponovnog rješenja koristiti se svim redovnim i vanrednim pravnim sredstvima ako budu sa istim nezadovoljni, radi čega po ocjeni ovog suda istim rješenjem,

koje je u cijelosti zakonito, nije povrijeđen zakon na štetu tužioca.

Sa izloženih razloga, primjenom člana 42. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, tužba tužioca je odbijena kao neosnovana.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-48/96 od 1.11.1997. godine i rješenje istog suda broj: U-369/97 od 21.1.1998. godine)

56.

Članovi 7, 15, 27. i 30. stav 1. tačka 4. Zakona o upravnim sporovima

U UPRAVNOM SPORU SUD NIJE VEZAN NAZIVOM TUŽENOG ORGANA KOJI JE TUŽILAC OZNAČIO U TUŽBI NEGO O TOME KO SE SMATRA TUŽENOM STRANOM U SPORU MORA PROSUDIVATI U SKLADU SA PROCESNO-PRAVNIM ZAKONSKIM ODREDBAMA.

Iz obrazloženja:

I pored toga što je tužiteljica navela u tužbi da osporava prvostepeno rješenje, a kao tuženog označila prvostepeni organ, sud je poprimio da tužiteljica faktički osporava rješenje drugotuženog organa, kojim je odbijena njena žalba izjavljena protiv prvostepenog rješenja i time konačno odlučeno o njenoj obavezi da plati porez na promet nepokretnosti u određenom iznosu i na utvrđenu osnovicu. Ovakvo je sud postupio zbog toga što je odredbama člana 7. preuzetog Zakona o upravnim sporovima propisano da se upravni spor može pokrenuti protiv upravnog akta koji je donesen u drugom stepenu, osim ako protiv prvostepenog akta nema mjesta žalbi u upravnom postupku, te da se tužba, u skladu sa odredbama člana 30. stav 1. tačka 4. istog zakona, odbacuje samo ako sud utvrdi da se protiv upravnog akta, koji se pobija tužbom mogla izjaviti žalba, pa nije uopšte ili nije blagovremeno izjavljena. U konkretnom slučaju, međutim, tužiteljica je izjavila žalbu protiv prvostepenog rješenja, koja je rješenjem drugostepenog organa odbijena, a ovo rješenje je tužiteljica jedino i priložila uz tužbu. Tužiteljica u tužbi navodi i razloge drugostepenog rješenja, koje

takođe osporava navodeći da je njena žalba odbijena zbog propusta učinjenih u predhodnom postupku. Osim toga, tužiteljica je stranka koja nije vična pravu, pa se, polazeći od načela zaštite prava stranke i pomoći neukoj stranci, pogrešno označavanje prvostepenog rješenja i prvostepenog organa u tužbi može pripisati njenom neznanju, jer cjelokupni sadržaj tužbe ukazuje da ona ustvari pobija zakonitost oba rješenja.

Prema odredbama člana 15. citiranog zakona tužena strana u upravnom sporu je organ koji je donio konačni akt koji se tužbom osporava, dok odredbama člana 27. tog zakona, kojima je propisan obavezan sadržaj tužbe u upravnom sporu, nije predviđeno da je tužilac dužan navesti u tužbi naziv tuženog organa nego uz tužbu, pored ostalog, priložiti osporeni akt u originalu ili prepisu, iz kojih odredaba, po ocjeni ovog suda, jasno proizilazi da u upravnom sporu sud nije vezan nazivom organa koji je tužilac označio u tužbi, nego da pitanje koji se organ smatra tuženom stranom u upravnom sporu mora prosudivati u skladu sa procesno-pravnim zakonskim odredbama.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-79/96 od 1.11.1997. godine)

57.

Članovi 8. i 26. Zakona o upravnim sporovima

Članovi 218. i 247. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku

TUŽBA ZBOG NEDONOŠENJA UPRAVNOG AKTA PRVOSTEPENOG ORGANA PO ZAHTEJU STRANKE I DRUGOSTEPENOG ORGANA PO ŽALBI STRANKE (ČITANJE OBA ORGANA), MORA U POGLEDU ROKOVA ISPUNJAVATI KUMULATIVNO SVE ZAKONSKE PREDPOSTAVKE, INAČE SE U NEDOSTATKU MAČAR JEDNE TAKVE PREDPOSTAVKE IMA SMATRATI DA NE ISPUNJAVA PROCESNO-PRAVNE PREDPOSTAVKE ZA POKRETANJE UPRAVNOG SPORA I MORA ODBACITI KAO PREURANJENA.

Iz obrazloženja:

U članu 26. Zakona o upravnim sporovima propisani su procesno-pravni uslovi koji moraju biti ispunjeni da bi se u slučaju kada upravni organi po zahtjevu ili po žalbi stranke (ili u oba slučaja) nisu donijeli upravni akt, mogao pokrenuti, voditi i meritorno riješiti upravni spor.

Prema odredbi stava 1. navedenog člana ako drugostepeni organ nije u roku od 60 dana donio rješenje po žalbi stranke protiv prvostepenog organa, a ne donese ga ni u daljem roku od 7 dana po ponovljenom traženju, stranka može pokrenuti upravni spor kao da joj je žalba odbijena, a prema stavu 3. istog člana pod uslovima propisanim u stavu 1. može postupiti stranka i kad po njenom zahtjevu nije donio rješenje prvostepeni organ protiv čijeg akta ima mjesta žalbi, a ni tuženi po žalbi.

U konkretnom slučaju ovi uslovi nisu ispunjeni. Tužiteljica je dana 11.11.1996. godine, podnijela zahtjev Gradskom sekretarijatu za stambene poslove grada S. za povrat u posjed stana u ulici Splitska broj: 7/IV-Opština N.S., na kojem je nosilac stanarskog prava.

Nadležni prvostepeni organ je bio dužan, u smislu odredbe člana 218. stav 1. preuzetog Zakona o opštem upravnom postupku, donijeti rješenje po zahtjevu i dostaviti ga tužiteljici najkasnije u roku od dva mjeseca računajući od dana predaje urednog zahtjeva, tj. do 13.1.1997. godine, a tužiteljica pravo da tek po isteku tog roka izjavi žalbu drugostepenom organu kao da je njen zahtjev odbijen u skladu sa odredbom stava 2. člana 218. navedenog zakona.

Tužiteljica je međutim, dana 16.12.1996. godine, dakle prije isteka roka iz člana 218. stav 1. ZUP-a, podnijela žalbu drugostepenom organu, (iako za to nisu bili ispunjeni uslovi iz člana 218. stav 2. ZUP-a, pa ni uslovi iz člana 26. stav 3. u vezi sa stavom 1. tog člana ZUS-a).

Drugostepeni organ nije donio rješenje po žalbi tužiteljice do 17.2.1997. godine, a tužiteljica je pismenim podneskom od 20.1.1997. godine, prije proteka roka od šezdeset dana u kojem roku je drugostepeni organ trebao donijeti rješenje, (čl. 26. stav 1.ZUS) ponovo tražila od drugostepenog organa da donese rješenje po njoj žalbi u roku od 7 dana, mada je mogla ponoviti traženje donošenja odluke o žalbi tek poslije 17.2.1996. godine, obzirom da je žalbu podnijela 16.12.1997. godine, a ona je podnijela tužbu zbog "čutanja administracije" ovom sudu dana 17.2.1997. godine, uz koju je priložila dokaze o podnesenoj žalbi i urgenciji za rješavanje žalbe.

Iz izloženog proizilazi da je tužba zbog "čutanja administracije" podnesena prije isteka rokova iz člana 26. stav 3. u vezi sa stavom 1. ZUS-a, jer su i žalba i tužba podnesene još dok su tekli rokovi u kojim je prvostepeni organ mogao odlučivati o zahtjevu, a drugostepeni o žalbi, pa se stoga tužba ukazuje preuranjenom.

Kako nisu ispunjene procesne pretpostavke za pokretanje upravnog spora iz člana 26. ZUS-a, to je tužbu kao preuranjenu valjalo odbaciti na osnovu odredbe člana 30. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnim sporovima.

(Rješenja Vrhovnog suda FBiH, broj: U-62/97 od 13.11.1997. godine i broj: U-380/97 od 13.11.1997. godine)

58.

Članovi 13, 20. stav 2. i 26. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnim sporovima

DOPUNU TUŽBE PODNESENU PO PROTEKU ZAKONSKOG ROKA ZA PODNOŠENJE TUŽBE TREBA ODBACITI KAO NEBLAGOVREMENU AKO SE NJOME NE OBJAŠNJAVAJU, NE DOPUNJAVAJU ILI NE DOKAZUJU TUŽBENI NAVODI ISTAKNUTI U BLAGOVREMENO PODNESENOJ TUŽBI ILI DOPUNI TUŽBE, ILI PAK, AKO SE U NJOJ ISTIČU RAZLOZI KOJI NE SPADAJU U ISTI ZAKONSKI OSNOV POBIJANJA OSPORENOG UPRAVNOG AKTA I ZAHTJEVA POBIJANJE OSPORENOG AKTA U DIJELU KOJI STRANKA (TUŽILAC) NIJE POBIJALA BLAGOVREMENO PODNESENOM TUŽBOM ODNOSNO DOPUNOM TUŽBE.

Iz obrazloženja:

Odlučujući o dopuni tužbe, koju je tužilac podnio ovom sudu dana 4.3.1998. g., sud je našao da ta dopuna nije blagovremena. Tužiocu je, naime, prema dostavnici koja se nalazi u spisu upravnih organa, osporeni akt uručen dana 3.10.1997. godine, pa je rok za podnošenje tužbe, koji iznosi 30 dana, a teče

od dana dostavljanja upravnog akta stranci koja je podnosi (član 24. st. 1. preuzetog ZUS-a, a sada član 20. st. 2. ZUS-a) istekao zaključno sa 2.11.1997. godine, odnosno 3.11.1997.g. s obzirom da je zadnji dan roka padao u nedjelju kada sud ne radi, a kada je tužilac i podnio tužbu, dok je dopunu tužbe

podnio znatno nakon isteka tog roka (četiri mjeseca), a ne radi se o situaciji kada se i neblagovremena tužba mora uzeti u razmatranje i o njoj meritorno odlučiti kao da je blagovremeno podnesena. Naime, samo ona dopuna tužbe koja je podnesena prije odlučivanja o blagovremenoj tužbi kojom stranka pobija dio osporenog akta koji je pobijala i u blagovremeno izjavljenoj tužbi ili se radi o dijelu koji je usko povezan sa već osporenim dijelom upravnog akta, i ističu razlozi kojim se objašnjavaju, dopunjavaju ili dokazuju prigovori istaknuti u blagovremenoj tužbi, a koji spadaju u isti zakonski osnov pobijanja (čl. 13. ZUS-a) iz kojeg je stranka osporavala zakonitost osporenog akta u toj tužbi, ne može se odbaciti kao neblagovremena, iako je podnesena nakon isteka zakonskog roka za izjavljivanje tužbe (prekluzivni rok). Ukoliko se, pak, radi o dopuni tužbe podnesenoj nakon isteka roka za tužbu, kojom stranka pobija dio osporenog akta koji

nije pobijala u blagovremeno izjavljenoj tužbi ili dopuni tužbe ili pak ističe takve prigovore koji upućuju na drugi zakonski osnov pobijanja, iz kojeg nije pobijala osporeni upravni akt i koji nisu istaknuti u blagovremeno izjavljenoj i obrazloženoj tužbi odnosno dopuni, takva dopuna tužbe tretira se kao nova tužba i odbacuje kao neblagovremena.

Tužilac je podnio dopunu tužbe nakon isteka roka za tužbu, kojom pobija zakonitost osporenog akta u pogledu kamata (o kojim nije ni bilo odlučeno tim aktom, što se i u dopuni tužbe određeno navodi), dakle osporava upravni akt u dijelu (kojeg i nema), koji nije osporavao u blagovremeno izjavljenoj tužbi ili dopuni tužbe, pa je zato sud nije ni mogao uzeti u razmatranje i meritorno riješiti, nego ju je kao neblagovremenu odbacio primjenom čl. 26. st. 1. t. 1. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-618/97 od 4.3.1998. godine)

59.

Članovi 19, 27. stav 1, 29. stav 2. i 33. stav 3. Zakona o upravnim sporovima

PROTIV RJEŠENJA SUDA O ODBAČAJU TUŽBE KAO NEUREDNE, U UPRAVNOJ STVARI U KOJOJ ZAKONOM NIJE PREDVIĐENA MOGUĆNOST ULAGANJA ŽALBE, NE TREBA ODBACITI KAO NEDOZVOLJENU, NEGO JE TRETIRATI KAO ZAHTJEV ZA VANREDNO PREISPITIVANJE SUDSKE ODLUKE.

NE MOŽE SE SMATRATI DA TUŽBA SADRŽI NEDOSTATAK KOJI SPREČAVA RAD SUDA, AKO JE U TUŽBI NAZNAČEN NAZIV ORGANA KOJI JE DONIO OSPORENI UPRAVNI AKT I DATUM I BROJ POD KOJIM JE DONIJET, BEZ OBZIRA ŠTO TAJ AKT NIJE PRILOŽEN UZ TUŽBU NI DOSTAVLJEN NAKNADNO PO NALOGU SUDA.

IZ OBRAZLOŽENJA:

Tužilac je, postupajući po uputi prvostepenog suda, izjavio žalbu na rješenje tog suda o odbačaju njegove tužbe kao neuredne primjenom člana 29. stav 2. sada preuzetog Zakona o upravnim sporovima, iako se radi o stvari u kojoj, prema materijalnom zakonu (Zakonu o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja - "Sl. list SFRJ", broj: 23/82, 77/82, 75/85, 8/87, 65/87, 87/89. i 44/90) nije predviđena mogućnost ulaganja žalbe (član 19. stav 1. ZUS-a), ali koju ovaj sud nije odbacio nego je tretirao kao zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke, te našao da je zahtjev osnovan.

Odredbama člana 29. stav 2. preuzetog ZUS-a dato je ovlaštenje nadležnom sudu da u slučaju ako tužilac nije u ostavljenom roku uklonio nedostatke tužbe, a oni su takvi da sprečavaju rad suda, odbaci tužbu kao neurednu ukoliko ne nađe da je osporeni upravni akt ništav, a odredbama člana 27. istog zakona propisano je koje sve neophodne podatke tužba treba da sadrži. Prema stavu 1. tog člana uz tužbu se mora podnijeti i akt

(u originalu ili prepisu) protiv koga je tužba upravljena, pa bi, u pravilu, bila neuredna i tužba uz koju nije priložen upravni akt koji se tužbom osporava, ako tužilac nije u ostavljenom roku uklonio taj nedostatak tužbe. Međutim, u situaciji kada je u tužbi naveden ne samo broj i datum akta, nego i organ koji ga je donio, ne može se smatrati da tužba sadrži nedostatak koji sprečava rad suda, jer sud u takvom slučaju ima mogućnosti, a to mu je i obaveza prema odredbama člana 33. stav 3. ZUS-a, da uz prepis tužbe, koji dostavlja tuženoj strani, od nje zatraži da pošalje sudu sve spise koji se odnose na predmet, te da, zatim i ponovi to traženje, pa ukoliko tužena strana izvrši svoju zakonsku obavezu i dostavi sudu spise predmeta sa svojim rješenjem, sud će biti u mogućnosti da radi, jer će, i pored toga što tužilac nije uz tužbu dostavio upravni akt moći postupiti po tužbi, pa u takvom slučaju nema osnova za odbačaj tužbe po članu 29. stav 2. ZUS-a. Samo u slučaju ako tužilac nije dostavio upravni akt koji pobija tužbom, niti je to učinio po pozivu suda (član 29. stav 1. ZUS-

a), a tuženi nije dostavio sudu spise predmeta u roku iz člana 33. stav 3. ZUS-a, sud po takvoj tužbi neće moći postupati, pa se tužba mora odbaciti kao neuredna.

Prvostepeni sud je pozvao i tužioca i njegovog punomoćnika dopisima od 10.5.1991. godine odnosno 12.10.1990. godine, da dostave osporeni akt, jer ga uz tužbu nisu priložili i tako otklone nedostatak tužbe i u tom pogledu (uz tužbu nije bila priložena ni punomoć za advokata koji je sačinio tužbu, a tužba nije bila potpisana, ali je taj nedostatak otklonjen dostavljanjem punomoći za advokata), ali zahtjevu suda nije udovoljeno, pa je prvostepeni sud tužbu odbacio pozivom na

odredbu člana 29. stav 2. ZUS-a, iako nije predhodno, u skladu i sa članom 33. stav 3. istog zakona, zatražio od tuženog spise predmeta, budući da je tužilac u tužbi naveo i naziv tuženog organa, kao i broj i datum osporenog akta. Ovaj sud nalazi da je prvostepeni sud time povrijedio odredbe člana 27. i 29. preuzetog ZUS-a, pa je zato uvažio zahtjev za vanredno preispitivanje, ukinuo rješenje prvostepenog suda na osnovu člana 50. stav 2. i 3. istog zakona i predmet vatio tom sudu na ponovni postupak i odluku, s tim da taj sud izvede procesne radnje na koje je ovaj sud ukazao, te dalje postupi po zakonu.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: UŽ-1/95 od 17.10.1997. godine)

60.

Članovi 26. stav 1. i 42. stavovi 2. i 5. Zakona o upravnim sporovima

Član 234. stav 2. Zakona o opštem upravnom postupku

ČINJENICA DA JE U TOKU SPORA ZBOG ČUTANJA DRUGOSTEPENOG ORGANA, PRVOSTEPENI ORGAN U OKVIRU SVOJIH ZAKONSKIH OVLAŠTENJA ODLUČIO O ŽALBI TUŽIOCA IZJAVLJENOJ PROTIV PRVOSTEPENOG RJEŠENJA, BEZ OBZIRA ŠTO SU ISPUNJENE PROCESNO-PRAVNE PREDPOSTAVKE ZA PODNOŠENJE TUŽBE I POKRETANJE UPRAVNOG SPORA, ČINI TAKVU TUŽBU NEOSNOVANOM.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 26. stav 1. Zakona o upravnim sporovima propisano je da ako drugostepeni organ nije u roku od 60 dana ili u posebnim propisom određenom kraćem roku donio rješenje po žalbi stranke protiv prvostepenog organa (rješenja), a ne donese ga ni u daljem roku od sedam dana po ponovljenom traženju, stranka može pokrenuti upravni spor kao da joj je žalba odbijena.

U ovom predmetu tužilac je nakon saznanja da je doneseno prvostepeno rješenje od 22.4.1995. godine, kojim je njegov stan proglašen napuštenim, izjavio putem prvostepenog organa žalbu tuženom organu dana 27.4.1996. godine, te nakon proteka roka od 60 dana, pismeno dana 5.6.1997. godine zatražio od tuženog da odluči po izjavljenoj žalbi, pa kako ni u daljem roku od 7 dana po ponovljenom traženju, odnosno do 12.6.1997. godine, nije primio drugostepeno rješenje, to je pokrenuo upravni spor zbog tzv. "čutanja administracije" tuženog organa tužbom od 28.6.1997. godine.

Međutim, kako je spisima predmeta dostavljenim ovom sudu priloženo prvostepeno rješenje Generalštaba Armije BiH broj: 8/27-6-828 od 30.4.1997. godine,

kojim je odlučeno o žalbi tužioca od 27.4.1996. godine, tako što je ta žalba odbačena kao neblagovremena, sud nalazi da se u konkretnom slučaju nisu stekli zakonski uslovi za uvažavanje podnesene tužbe. Ovo stoga što sud cijeni da u slučaju kada prvostepeni organ, postupajući po ovlaštenju iz člana 234. Zakona o opštem upravnom postupku, odbaci izjavljenu žalbu u tom slučaju ne stoji razlog iz člana 26. Zakona o upravnim sporovima za pokretanje upravnog spora zbog nepostupanja drugostepenog organa po žalbi, jer je o izjavljenoj žalbi odlučeno i stranci stoji mogućnost da protiv donesenog prvostepenog rješenja koristi pravno sredstvo koje joj je dato tim rješenjem. Ukoliko stranka, u konkretnom slučaju tužilac, nije primio prvostepeno rješenje kojim je odlučeno o izjavljenoj žalbi, u tom slučaju stranka ima pravo i mogućnost da traži dostavu tog rješenja i da u ostavljenom roku koristi pravno sredstvo radi zaštite svojih prava i pravnih interesa.

Stoga se tužba ukazuje neosnovanom, pa je primjenom člana 42. stav 2. preuzetog Zakona o upravnim sporovima valjalo istu odbiti.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-297/97 od 13.11.1997. godine)

61.

Članovi 49. stav 1. i 60. Zakona o upravnim sporovima

Članovi 389. stav 2. i 406. Zakona o parničnom postupku

AKO NADLEŽNI SUD PROPUSTI DA JEDNOM PRESUDOM ODLUČI O OBA IZJAVLJENA VANREDNA PRAVNA SREDSTVA (ZAHTEJU ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI I ZAHTEJU ZA VANREDNO PREISPITIVANJE SUDSKE ODLUKE) PROTIV ISTE ODLUKE, ALI ODLUČUJUĆI SAMO O JEDNOM VANREDNOM PRAVNOM SREDSTVU PRESUDOM USVOJI I ZAHTEJ PODNOSIOCA DRUGOG VANREDNOG PRAVNOG SREDSTVA, DONOŠENJEM TAKVE PRESUDE OTPAO JE NJEGOV RANIJE POSTOJEĆI PRAVNI INTERES ZA RJEŠAVANJE PODNESENOG VANREDNOG PRAVNOG LIJEKA, PA ISTI TREBA ODBACITI KAO NEDOZVOLJEN.

Iz obrazloženja:

Ovaj sud je predhodno ispitao da li postoje procesni uslovi za meritorno odlučivanje o zahtjevu, te našao da za to nisu ispunjeni svi procesno-pravni uslovi i da postoji uslov za odbacivanje zahtjeva iz člana 49. stav 1. Zakona o upravnim sporovima ("Sl. novine FBiH", broj: 2/98).

Polazeći od načelnog pitanja legitimacije za korištenje pravnih sredstava predviđenih u Zakonu o upravnim sporovima (tužba i žalba, kao redovna, a zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke, zahtjev za zaštitu zakonitosti i ponavljanje postupka kao vanredna pravna sredstva), kojim je strankama u postupku omogućeno da koriste ta pravna sredstva pod uslovom da imaju pravni interes da korišćenjem određenog pravnog sredstva ostvare neko svoje pravo koje proizilazi iz zakona, to i stranka koja podnosi zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke mora imati pravni interes za podnošenje takvog zahtjeva (član 389. stav 2. Zakona o parničnom postupku koji se shodno primjenjuje na osnovu člana 60. Zakona o upravnim sporovima). U ovom slučaju tužilac je u vrijeme podnošenja zahtjeva za vanredno preispitivanje navedene presude Višeg suda u S. (14.10.1991. godine) imao za to pravni interes, jer je tom presudom odbijena njegova tužba kojom je osporio akt tuženog organa, ali je nakon donošenja presude Vrhovnog suda BiH broj: Uvl.224/91. od 16.1.1992. godine, po zahtjevu za zaštitu zakonitosti Republičkog javnog tužioca Sarajeva protiv iste presude, i u pogledu istog upravnog akta, taj prvobitni interes tužioca otpao.

Ovom presudom Vrhovnog suda BiH je, naime, uvažen zahtjev za zaštitu zakonitosti i presuda Višeg suda u S. preinačena tako da je tužiočeva tužba uvažena i poništeno osporeno rješenje tužene.

Tom presudom je, dakle, u cijelosti udovoljeno ne samo zahtjevu Republičkog javnog tužioca nego i zahtjevu tužioca za vanredno preispitivanje sudske presude.

U takvoj pravnoj situaciji (analognom primjenom člana 406. ZPP u vezi sa članom 60. ZUS-a ako su protiv iste odluke podneseni i zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke i zahtjev za zaštitu zakonitosti o oba ova pravna sredstva odlučuje se jednom odlukom, što je Vrhovni sud BiH propustio) kada je presudom suda, koji je bio stvarno nadležan da odlučuje o oba navedena vanredna pravna sredstva, već odlučeno o jednom - u ovom slučaju o zahtjevu za zaštitu zakonitosti, kojim je faktički u cjelini usvojen tužiočev zahtjev postavljen u zahtjevu za vanredno preispitivanje, tužiočev pravni interes, iako je postojao u vrijeme podnošenja tog zahtjeva, ali do donošenja navedene presude Vrhovnog suda BiH, je u cijelosti otpao, jer je tužilac uspio u sporu, a samim tim ne postoji više ni procesno-pravni uslov dozvoljenosti zahtjeva, kao jednog od uslova za rješavanje po zahtjevu (ponovnim odlučivanjem i usvajanjem zahtjeva već preinačena prvostepena presuda i poništeno osporeno rješenje bili bi ponovo preinačeni odnosno poništeni). Stoga je ovaj sud primjenom člana 49. stav 1. Zakona o upravnim sporovima tužiočev zahtjev za vanredno preispitivanje sudske presude odbacio.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: Uvl-198/91 od 4.2.1998. godine)

62.

Članovi 52, 55. i 56. stav 2. Zakona o upravnim sporovima

STRANKA NIJE UČINILA VJEROVATNIM POSTOJANJE BILO KOJEG ZAKONSKOG OSNOVA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA UPRAVNOG SPORA OKONČANOG PROCESNO-PRAVNOM ODLUKOM SUDA, KOJOM NIJE MERITORNO ODLUČIVANO O NJENOM ZAHTEJU, POZIVAJUĆI SE NA POGREŠNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE I POGREŠNU PRIMJENU MA-

TERIJALNOG PRAVA KAO OBNOVNE RAZLOGE, PA SE TAKAV PRIJEDLOG ZA PONAVLJANJE POSTUPKA MORA ODBACITI.

Iz obrazloženja:

Presudom ovog suda broj: U-229/97 od 9.7.1997. godine, odbijena je tužba tužioca izjavljena protiv rješenja drugostepenog upravnog organa od 28.4.1997. godine, kojim je odbijena njegova žalba protiv zaključka prvostepenog organa uprave od 4.4.1997. godine, a kojim zaključkom je primjenom člana 66. Zakona o opštem upravnom postupku odbačen njegov podnesak kojim je zahtijevao uknjižbu prava vlasništva na garažama u zemljišnim knjigama, zbog nenadležnosti. Presudom kojom je okončan upravni spor ocijenjeno je da su upravni organi pravilno zaključili da pitanje uknjižbe prava vlasništva na garažama ne spada u upravnu nadležnost nego u nadležnost redovnih sudova i pravilno odlučili kada su svojim rješenjima konačno odbacili podnesak tužioca sa takvim zahtjevom zbog stvarne nenadležnosti da odlučuju o istom. Prema tome, rješenjima upravnih organa i presudom u upravnom sporu, nije meritorno odlučivano o zahtjevu tužioca nego je o njegovom zahtjevu odlučeno donošenjem pravosnažne procesno pravne odluke suda i tužilac traži ponavljanje tako okončanog postupka.

U prijedlogu za ponavljanje postupka tužilac nije naveo nijedan zakonski osnov za ponavljanje postupka iz člana 52. stav 1. tačka 1.-6. Zakona o upravnim sporovima, a to nije ni mogao učiniti jer se radi o postupku u upravnom sporu koji je okončan procesno-pravnom odlukom suda, u kojem nije meritorno odlučivano o zahtjevu tužioca, pa ni utvrđivano činjenčno stanje i primjenjivano materijalno pravo. Predmet razmatranja i odlučivanja upravnih organa i suda u upravnom sporu bilo je samo pitanje nadležnosti upravnih organa za rješavanje o zahtjevu tužioca.

Tužilac kao pravne osnove za ponavljanje postupka navodi u prijedlogu to da je presuda

donesena na osnovu pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, te da su i ostale dvije presude kojima je odlučivano o njegovim zahtjevima za izvršenje tač. VII Sporazuma nezakonite iz istih razloga, koje okolnosti nisu predviđene kao zakonski osnov za ponavljanje postupka odredbama člana 52. Zakona o upravnim sporovima. Pored toga, činjenično stanje u postupku koji je okončan presudom ovog suda od 9.7.1997. godine, nije utvrđivano, niti je tom presudom primjenjivano materijalno pravo, pa ni nove činjenice i novi dokazi ili ranije provedeni dokazi na kojima je presuda zasnovana a za koje je kasnije utvrđeno da su lažni (razlozi iz člana 52. stav 1. tačka 1. i 4. ZUS) ne bi mogli poslužiti kao osnov za ponavljanje konkretnog upravno-sudskog postupka. Ovi razlozi za ponavljanje upravno-sudskog postupka mogu se koristiti samo ako je sud sam utvrđivao činjenično stanje i na osnovu istog riješio spor, a kad je spor riješio na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog u upravnom postupku, navedeni razlozi za ponavljanje upravno sudskog postupka mogu se koristiti samo kao razlozi za obnovu upravnog postupka (naravno ukoliko faktički postoje), kod organa uprave čijim je upravnim aktom okončan.

Kako se tužilac u prijedlogu za ponavljanje postupka nije ni pozvao na postojanje ostalih zakonskih osnova za ponavljanje postupka iz člana 52. stav 1. tačka 2, 3, 5, i 6. ZUS, a razlozi na koje se poziva nisu propisani kao zakonski osnovi koji bi mogli dovesti do ponavljanja postupka okončanog presudom ovog suda od 9.7.1997. godine, što je naprijed obrazloženo, ovaj sud je zaključio da nije učinio vjerovatnim postojanje bilo kojeg osnova za ponavljanje, pa je primjenom člana 56. stav 2. Zakona o upravnim sporovima njegov prijedlog za ponavljanje odbacio.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj: U-394/97 od 1.11.1997. godine)

63.

Član 27. stav 1. Carinskog zakona

Član 2. Zakona o izmjenama i dopunama Carinskog zakona

Član 19. tačka 3. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga

NOVELIRANI DIO ČLANA 27. STAVA 1. CARINSKOG ZAKONA, KOJI DODATOM TAČKOM 16. PRVI PUT PROPISUJE OSLOBAĐANJE OD PLAĆANJA ČARINE PRIPADNIKE ORUŽANIH SNAGA POD ODREĐENIM USLOVIMA ZA UVEZENO PUTNIČKO VOZILO, A TIME I POREZA NA PROMET UVEZENOG VOZILA (ČLAN 19. TAČKA 3. ZAKONA O P/P PROIZVODA I USLUGA), NE MOŽE SE PRIMIJENITI NA UVOZ OBAVLJEN PRIJE 2.10.1996. GODINE, KAO DANA KADA JE STUPIO NA SNAGU ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA CARINSKOG ZAKONA JER NIJE PREDVIĐENA NJEGOVA RETROAKTIVNA PRIMJENA.

Iz obrazloženja:

Osporenim rješenjem tuženi je osnažio prvostepeno rješenje od 23.12.1996. godine, kojim je tužiocu razrezan porez na promet proizvoda i usluga za uvezeno putničko vozilo po uvoznoj carinskoj deklaraciji (UCD) broj: 648 od 9.5.1996. godine i pored toga što je tužilac rješenjem broj: UP-418/96 od 14.5.1996. godine Ministarstva finansija RBiH - Carinska uprava Sarajevo Carinarnica Bihać, oslobođen plaćanja carine i ostalih uvoznih dažbina kao pripadnik OS RBiH neprekidno više od 3 godine, na osnovu odredaba člana 27. stav 1. tačka 16. Carinskog zakona. Prihvatajući prednje činjenice kao tačne tuženi je našao da nisu ispunjeni zakonski uslovi za poresko oslobađanje tužioca iz razloga što je Zakon o izmjenama i dopunama Carinskog zakona ("Službene novine FBiH", broj: 18/96) stupio na snagu 2.10.1996. godine, a tim zakonom je (članom 2.) noveliran član 27. stav 1. Carinskog zakona ("Službene novine FBiH", broj: 2/95), tako što su iza tačke 14) dodate nove tačke 15/, 16/ i 17/, te tačkom 16/ od plaćanja carine oslobođeni pripadnici Oružanih snaga Federacije BiH koji su u redovima oružanih snaga proveli neprekidno dvije godine, na predmete taksativno nabrojane u toj tački u vrijednosti i pod ustovimā za

oslobađanje od plaćanja carine koje propiše Vlada. Odredbama člana 19. tačka 3. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine FBiH", broj: 6/95 - stupio na snagu 16.11.1995. godine) propisano je da se p/p proizvoda i usluga, između ostalog, ne plaća na promet proizvoda koji se uvoze, a za koje je po odredbama članova 24. do 33. Carinskog zakona ("Sl. novine FBiH", broj: 2/95) predviđeno oslobađanje od plaćanja carine. Kako je Zakon o izmjenama i dopunama Carinskog zakona stupio na snagu 2.10.1996. godine novelirani dio člana 27. stav 1. Carinskog zakona prema pravnom stavu tuženog, koji kao pravilan prihvata ovaj sud, ne može se primijeniti u tužiocčevom slučaju i dovesti do oslobađanja od plaćanja poreza na promet jer bi to predstavljalo retroaktivnu primjenu istog. Takva primjena pojedinih zakonskih odredaba dozvoljena je samo kada je to propisano Ustavom ili zakonom, što po pitanju oslobađanja od plaćanja carine po osnovu učešća u oružanim snagama nije predviđeno, pa po tom osnovu pripadnici oružanih snaga ne mogu ostvariti ni poresko oslobađanje p/p proizvoda koji su uvezeni prije 2.10.1996. godine.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U.257/97 od 10.12.1997. godine)

64.

Članovi 241, 242. i 243, te 249. do 251. Carinskog zakona

PROPUSTANJE PODNOSIOCA DEKLARACIJE DA PRIJE PODIZANJA ROBE (UVEZENIH VOZILA) IZ CARINARNICE PODNESE PRIGOVOR NA NALAZ CARINARNICE U POGLEDU STANJA ROBE I NJENOG SVRSTAVANJA PO CARINSKOJ TARIFI I DRUGIM TARIFAMA, IMA ZA POSLJEDICU DA ON VIŠE NE MOŽE OSPORAVATI VRIJEDNOST UVEZENE ROBE KOJA ČINI CARINSKU OSNOVICU NITI ZAHITIJEVATI IZMJENU PODATAKA U DEKLARACIJI I POVRAT VIŠE PLAĆENE CARINE I CARINSKIH DAŽBINA, POZIVAJUĆI SE NA PODATKE IZ DEKLARACIJE I ISPRAVA PODNESENIH UZ DEKLARACIJU, OBIROJOM DA SE NALAZ CARINARNICE PROTIV KOJEG NIJE IZJAVLJEN PRIGOVOR U OVAKVOM SLUČAJU SMATRA VJERODOSTOJNOM ISPRAVOM O VRIJEDNOSTI UVEZENE ROBE I OSTALIM PODACIMA NAVEDENIM U NJEMU I DA VIŠE NI PRAVNO NI FAKTIČKI NIJE MOGUĆE PROVJERAVATI TAČNOST TIH PODATAKA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama člana 249. stav 1. tačka 2. Carinskog zakona ("Sl. novine FBiH", broj: 2/95) ako se na osnovu podataka iz deklaracije, o kojima ovisi obračun carine, i iz isprava što su podnesene uz deklaraciju utvrdi da obračun carine ne odgovara stvarnom stanju robe ili ako carina bude plaćena u manjoj ili većoj svoti ili ako je carina plaćena više puta, podnositelj deklaracije može u roku od godine dana od dana podnošenja deklaracije podnijeti zahtjev carinarnici kod koje je platio carinu da naknadno obračuna carinu i donese rješenje o naplati ili povratu carine, a u istom roku će carinarnica

na zahtjev podnosioca deklaracije rješenjem izmijeniti podatke o kojima ovisi obračun carine ako se na osnovu isprava ili naknadnog pregleda nesumljivo utvrdi istovjetnost robe, a da podaci uneseni u deklaraciju ne odgovaraju stanju uvezene robe (član 251. stav 1. istog zakona). Podnositelj deklaracije je obavezan da u deklaraciju, između ostalog, upiše i podatke o vrijednosti uvezene robe (član 234. stav 1. CZ), te da uz deklaraciju podnese i isprave kojima se dokazuju činjenice bitne za carinjenje robe (član 233. stav 4. CZ). Vrijednost robe predstavlja carinsku osnovicu (član 36. stav 1. CZ), a utvrđuje se

na način propisan u članovima 36. do 39. CZ, a ako se ne može utvrditi tako, onda se to čini na drugi odgovarajući način u skladu sa odredbama istog zakona (član 40. CZ). U članu 241. stav 2. Carinskog zakona regulirana su pitanja postupka carinarnice kada se prilikom pregleda robe utvrdi da podaci navedeni u deklaraciji i ispravama priloženim uz deklaraciju ne odgovaraju stanju robe, odnosno da se roba ne može svrstati u tarifni stav upisan u deklaraciji, te dato ovlaštenje carinarnici da svoj nalaz o tome utvrdi zapisnički i jedan primjerak zapisnika preda podnositelju deklaracije, koji na taj nalaz (o količini, vrsti, kvalitetu, vrijednosti i porijeklu robe, te svrstavanje po carinskoj tarifi), može podnijeti prigovor carinarnici do podizanja robe iz carinarnice (član 242. CZ), dok je u članu 243. CZ regulisan postupak carinarnice nakon toga i njena obaveza da nakon prigovora (koji je podnesen do podizanja robe iz carinarnice) osnuje komisiju koja je obavezna utvrditi stanje robe u prisustvu podnositelja deklaracije i nalaz dostaviti carinarnici, koja donosi rješenje.

U postupku koji je predhodio donošenju osporenog rješenja utvrđeno je da Carinarnica Z. nije prihvatila kao vjerodostojne isprave koje je tužilac priložio uz UCD broj: 582. od 1.8.1996. godine u pogledu vrijednosti uvezenih vozila (koja predstavlja carinsku osnovicu), pa je komisijski utvrdila carinsku osnovicu u smislu člana 241. stav 2. u vezi sa članom 40. Carinskog zakona. Na nalaz navedene Carinarnice tužilac nije podnio prigovor dok se roba nalazila u carinarnici, nego tek nakon toga (roba je puštena ispod carinskog nadzora 7.8.1996. godine, a tužilac je podnio prigovor na procjenu vrijednosti uvezenih vozila i utvrđenu carinsku osnovicu 30.8.1996. godine) kada više nije mogao, zbog čega nisu ni mogle doći do primjene odredbe člana 243. stav 1. Carinskog zakona. U takvom slučaju zapisnički utvrđeni nalaz carinarnice smatra se vjerodostojnom ispravom o vrijednosti robe uvezene po UCD i predstavlja carinsku os-

novicu, a ne isprave koje je tužilac priložio uz UCD. Zato tužilac neosnovano u tom pogledu ističe prigovore i poziva se na isprave koje je on priložio uz UCD, jer su te isprave u pogledu vrijednosti uvezene robe ocijenjene kao nevjerođostojne i nisu prihvaćene, a tužilac se nije u vremenu dok se roba nalazila u carinarnici koristio prigovorom i pravom koje je imao po članu 243. Carinskog zakona, pa to ne može ni u postupku predviđenom u članu 249. do 253. Carinskog zakona. U tom postupku se, naime, utvrđuje samo da li obračun carine odgovara stvarnom stanju robe ili je carina plaćena više ili manje od propisane ili je plaćena dva puta (član 249.), odnosno da li podaci uneseni u deklaraciju ili na osnovu naknadnog pregleda (ukoliko je to moguće, a moguće je pod uslovima iz člana 242. i 243. CZ) odgovaraju stanju uvezene robe, pa ako ne odgovaraju rješenjem se mijenjaju podaci od kojih zavisi obračun carine (član 251. CZ), ali, kada naknadni pregled robe više nije moguće, to se utvrđuje polazeći od isprava na osnovu kojih je utvrđena carinska osnovica i izvršen obračun carine, a to je u ovom slučaju zapisnički utvrđeni nalaz Carinarnice Z. o vrijednosti robe, koju je tužilac uvezao po UCD broj: 582. od 1.8.1996. godine.

Zato su organi uprave, tretirajući tužiochev prigovor podnesen nakon podizanja robe ispod carinskog nadzora, kao zahtjev podnesen po članu 249. i 251. Carinskog zakona, pravilno odlučili kada su isti odbili utvrdivši da su podaci o robi unijeti u deklaraciju bili u potpunosti usaglašeni sa podacima o robi iz isprava podnijetih uz deklaraciju (u ovom slučaju u nalazu Carinarnice) i da su ovi podaci odgovarali stvarnom stanju robe. Tužilac se, pak podižući robu iz Carinarnice prije podnošenja prigovora, sam doveo u situaciju da se više ne može koristiti prigovorom na nalaz Carinarnice o vrijednosti uvezene robe, kao ni mogućnošću ponovnog komisijskog pregleda stanja robe, što se nakon toga, ni faktički više ne može učiniti, jer za to više ne postoje ni zakonske ni objektivne mogućnosti.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-440/97 od 18.2.1998. godine)

65.

Član 249. stav 1. tačka 1. Carinskog zakona

CARINSKI OBVEZNIK JE DUŽAN DA PLATI CARINU NA UVEZENU ROBU PO NAKNADNOM OBRAČUNU CARINARNICE IZVRŠENOM U SKLADU SA VAŽEĆIM PROPISIMA I KADA SU U CARINSKOJ DEKLARACIJI BILI NAVEDENI SVI PODACI OD KOJIH ZAVISI OBRAČUN CARINE, ALI ZBOG POGREŠNO NAVEDENIH PODATAKA O CARINSKOJ STOPI ("0") ISTA NIJE OBRAČUNATA I NAPLAĆENA, BEZ OBZIRA ŠTO POGREŠAN UPIS CARINSKE STOPE NIJE IZVRŠIO PODNOSILAC CARINSKE DEKLARACIJE (CARINSKI OBVEZNIK) NEGO OVLAŠTENO LICE CARINARNICE.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 249. stav 1. tačka 1. Carinskog zakona ("Sl. novine FBiH", broj: 2/95) propisano je da u slučaju kada se na osnovu podataka iz carinske deklaracije, o kojima ovisi obračun carine, i iz isprava što su podnesene uz deklaraciju utvrdi da obračun carine ne odgovara stvarnom stanju robe ili ako carina bude plaćena u manjoj ili većoj svoti ili ako je carina plaćena više puta, carinarnica mora u roku od godine dana od dana podnošenja deklaracije naknadno obračunati carinu i donijeti rješenje o naplati ili vraćanju carine koja nije obračunata ili je obračunata u manjoj ili većoj svoti od propisane.

U ovom slučaju organi uprave su utvrdili da tužilac, kao uvoznik robe po UCD broj: 2129 od 1.7.1996. godine i to robe iz imenovanja 02, prilikom uvoza robe nije uopšte platio carinu, jer je u rubrici broj 36. navedene UCD upisana carinska stopa "0", iako se obračun i naplata carine morao izvršiti primjenom carinske stope od 8%, a prema Carinskoj tarifi T. broj 02.10.1100, što bi, s obzirom na vrijednost uvezene robe iz navedenog imenovanja (meso, mesni i drugi klaonički proizvodi, svinjsko meso s kostima i dr.) iznosilo 170,64 DEM.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje tužbom nije dovedeno u sumnju, jer tužilac tvrdi da je platio obračunatu carinu a iz navedene UCD proizilazi da carina za robu iz imenovanja 02 nije ni obračunata ni

plaćena, jer je za robu iz imenovanja broj 02, u rubrici broj 36 - carinska stopa upisana "0", organi uprave su pravilnom primjenom odredaba člana 249. stav 1. tačka 1. Carinskog zakona, obavezali tužioca da neplaćenu carinu po UCD broju 2129 od 1.7.1996. godine, za robu iz imenovanja 02, plati iznos dužne carine.

Odredbe člana 249. stav 1. tačka 1. pomenutog zakona, kako je već navedeno, obavezuju Carinarnicu da od carinskog obveznika traži i ostvari naplatu neplaćene ili manje plaćene carine, ali i da vrati carinskom obvezniku carinu ili dio carine ako je naplaćena a nije trebala biti ili je naplaćena u većem iznosu od propisane, a to isto pravo ima i carinski obveznik u skladu sa tačkom 2. stav 1. člana 249. navedenog zakona, što znači da su u jednakoj mjeri zaštićeni i država i carinski obveznici. Pri tome, nije bitno zbog čijih propusta je došlo do pogrešnog obračuna i naplate carine ili njegovog potpunog izostajanja, koji ne mogu ići u prilog ni jedne strane u carinskom postupku i imati za posljedicu da se carina utvrđuje ili sasvim izostavlja suprotno važećim propisima, pa su neosnovani prigovori tužioca istaknuti u tom pravcu. Ako je zbog takvih propusta i nastala šteta za carinskog obveznika, pitanje naknade te štete može se raspraviti u redovnom građanskom sporu kod suda, ali ta okolnost ne može uticati na obavezu naknadnog carinjenja, koje se mora izvršiti u skladu sa važećim propisima.

** (Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-43/97 od 13.11.1997. godine)*

66.

Član 20. Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju

Članovi 12. stavovi 1. i 2. i 13. stav 1. alineja 4. i stav 2. Pravilnika o kriterijima, postupku i načinu usklađivanja i registracije redova vožnje za linijski prevoz osoba u cestovnom prometu

U POSTUPKU USKLAĐIVANJA I REGISTRACIJE REDOVA VOŽNJE PRIGOVOROM SE NE MOŽE OSPORAVATI PRIJEDLOG REDA VOŽNJE NA ODREĐENOJ RELACIJI ILI DIJELU RELACIJE AKO JE VRIJEME POLASKA ODNOSNO POVRATKA UTVRĐENO PRIJEDLOGOM REDA VOŽNJE VAN ZAŠTITNIH VREMENA, NEGO SAMO KADA TO VRIJEME PADA UNUTAR ZAŠTITNIH VREMENA ZA ODREĐENU RELACIJU ILI DIO RELACIJE.

PRIGOVORI SE MOGU STAVLJATI SAMO NA PRIJEDLOGE STARIH REDOVA VOŽNJE SA PROMJENOM I NOVIH REDOVA VOŽNJE, A NJIHOVO OSPORAVANJE MOŽE SE USPJEŠNO IZVRŠITI SAMO STARIM REGISTROVANIM REDOVIMA VOŽNJE BEZ PROMJENE.

Iz obrazloženja:

Za redove vožnje na autobuskim linijama od 101 do 150 km. zaštitno vrijeme iznosi 29 minuta prije vremena polaska i 19 minuta poslije vremena polaska utvrđenog reda vožnje, pa se prigovorom može osporavati prijedlog svakog reda vožnje kojim je u ovakvom slučaju određeno vrijeme polaska unutar 29 minuta prije vremena polaska i unutar 19 mi-

nuta poslije vremena polaska utvrđenog usklađenim redom vožnje, a ne može osporavati prijedlog reda vožnje kojim je vrijeme polaska odnosno povratka predviđeno van ovih zaštitnih vremenskih razmaka. Kako je ove činjenice Komisija utvrdila u skladu sa stanjem u spisu, a tužilac ih nije osporio ni u prigovoru protiv prvostepenog rješenja, niti u

tužbi, prvostepeno rješenje je doneseno na osnovu pravilno utvrđenog činjeničnog stanja i uz pravilnu primjenu odredaba člana 2. stav 1. tačka 21. i člana 13. stav 1. alineja 4. Pravilnika o kriterijima, postupku i načinu usklađivanja i registracije redova vožnje za linijski prevoz osoba u cestovnom prometu ("Službene novine FBiH", broj 1/97).

Osporenim rješenjem odbijen je prigovor tužioca protiv prvostepenog rješenja kao neosnovan čime je tuženi prihvatio kao pravilno činjenično stanje utvrđeno u prvostepenom postupku, pa su neosnovani tužbeni prigovori da je osporeno rješenje zasnovano na nepravilno utvrđenom činjeničnom stanju. Tužilac prigovorom uopšte nije pobijao činjenično stanje utvrđeno prvostepenim rješenjem, a u tužbi je samo naveo da tuženi nije pravilno utvrdio činjenično stanje, ne navodeći o kojim činjenicama se radi i zašto ih smatra neutvrđenim, te se takvi proizvoljni tužbeni navodi ne mogu prihvatiti za osnovane. U prigovoru i u tužbi tužilac je ostao dosljedan kod pravnog stava da se prema odredbama člana 12. stav 2. navedenog

Pravilnika može izjaviti prigovor samo protiv starih redova vožnje, te da u tome vidi pogrešnu primjenu materijalnog prava u osporenom rješenju. Po ocjeni ovog suda takav pravni stav tužioca je pogrešan, pa je tuženi u osporenom rješenju osnovano odbio da isti prihvati pozivom na stav 1. član 12. pomenutog Pravilnika, kojim je propisano da se prigovori na prijedlog redova vožnje mogu staviti samo na prijedlog starih redova vožnje sa promjenom i novih redova vožnje, a ne i na stare redove vožnje bez promjene (u tužiočevom slučaju radi se o starom redu vožnje sa promjenom), kojima se prema stavu 2. istog člana mogu osporavati redovi vožnje iz prethodnog stava (stari redovi vožnje sa promjenom i novi redovi vožnje). Stoga se ni tužbeni navodi tužioca da je osporeno rješenje doneseno uz pogrešnu primjenu materijalnog prava ne mogu prihvatiti za osnovane, te je iz svih iznesenih razloga primjenom člana 42. stav 2. Zakona o upravnim sporovima tužba odbijena kao neosnovana i odlučeno kao u izreci.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-304/97 od 3.12.1997. godine)

67.

Članovi 3. i 7. Zakona o eksproprijaciji

EKSPROPRIJACIJA NEPOKRETNOSTI, KAO PRAVNI INSTITUT KOJIM SE NEPOKRETNOST PRENOSI SA NJENOG VLASNIKA U DRUŠTVENU SVOJINU - NA DRUŠTVENO PRAVNO LICE KAO KORISNIKA EKSPROPRIJACIJE, NE MOŽE SE PRIMIJENITI NA DIONIČARSKO DRUŠTVO SA MJEŠOVITIM SASTAVOM KAPITALA BEZ OBZIRA NA ODNOS VELIČINA DRŽAVNOG I PRIVATNOG KAPITALA U TAKVOM PRAVNOM LICU.

Iz obrazloženja:

Polazeći od odredaba člana 3. Zakona o eksproprijaciji prema kojima se potpunom eksproprijacijom nepokretnost prenosi sa njenog vlasnika u društvenu svojinu (sada državna svojina), tužena je pravilno ocijenila da se u konkretnom slučaju primjenom ovog zakona nije mogao izvršiti prenos prava vlasništva na predmetnoj stambenoj zgradi u korist tužiteljice. Ovo stoga što tužiteljica nema status korisnika eksproprijacije u smislu člana 7. navedenog Zakona, jer nije preduzeće u državnoj svojini (ranije u društvenoj svojini), već je dioničarsko društvo sa mješovitom svojinom pa bi se izvršenom eksproprijacijom nepokretnosti u privatnoj svojini izvršio prenos prava vlasništva kako u državnu svojinu, tako i u privatnu svojinu, a što je protivno institutu eksproprijacije. Pri tome je irelevantan, za eventualno drugičije rješenje ove upravne stvari, odnos privatnog i državnog kapitala u preduzeću, već je bitno da se eksproprijacija može vršiti isključivo za potrebe preduzeća (ranije organizacije

udruženog rada) kao isključivog nosioca društvene odnosno državne svojine, a što u ovom predmetu nije slučaj.

S obzirom na izloženo sud ne nalazi da se osporeno rješenje zasniva na pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, te pogrešnoj primjeni materijalnog prava, kako to tužiteljica neosnovano ukazuje, već naprotiv tužena je pravilno ocijenila da je u prvostepenom postupku došlo do pogrešne primjene odredaba Zakona o eksproprijaciji, pa je stoga pravilno odlučeno kada je povodom izjavnjene žalbe poništeno prvostepeno rješenje primjenom člana 242. stav 2. preuzetog Zakona o opštem upravnom postupku. Neosnovanim se ukazuje i tužbeni prigovor u pogledu povrede procesnog prava, jer je tužena zbog utvrđene pogrešne primjene Zakona o eksproprijaciji, a povodom izjavnjene žalbe, imala osnova u odredbama člana 243. ZUP-a da osporeno prvostepeno rješenje u cijelosti poništi i meritorno odluči u ovoj pravnoj stvari.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-213/97 od 1.11.1997. godine)

68.

Članovi 40. i 47. Zakona o građevinskom zemljištu

VLASNICI ZGRADE ILI POSEBNOG DIJELA ZGRADE NE MOGU ZAHTIJEVATI OD OPŠTINSKOG ORGANA UPRAVE NADLEŽNOG ZA IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PROŠIRENJE I PRIZNANJE TRAJNOG PRAVA KORIŠTENJA NA NEIZGRAĐENO GRADSKO GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE ZA REDOVNU UPOTREBU ZGRADE, NA KOJE NISU STEKLI PRAVO KORIŠTENJA I KOJE NE ULAZI U SASTAV NJIHOVE RANIJE GRAĐEVINSKE PARCELE, PRIJE NEGO ŠTO PRETHODNO ISHODUJU DODJELU TOG ZEMLJIŠTA NA KORIŠTENJE OD NADLEŽNE SKUPŠTINE OPŠTINE.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju sporna k.č. broj 1/589. k.o.T. (novi premjer k.č. broj 3653/4) nema status zemljišta u opštoj upotrebi, jer kao takva u z.k.ul. broj 1229. k.o. T. nije uknjižena već se vodi kao bivša opštenarodna imovina, odnosno društvena svojina nakon provedene nacionalizacije. Ukoliko se predmetno zemljište eventualno i vodilo u gruntovnici kao dobro u opštoj upotrebi, očigledno je da je taj status izgubilo.

Međutim, polazeći od činjenice da se radi o zemljištu društvene svojine koje ranije nije bilo u svojini tužilaca, a niti su na tom zemljištu tužiocima na legalan način stekli pravo korištenja (tužiocima traže proširenje postojeće građevinske parcele na neizgrađeno gradsko građevinsko zemljište), nije bilo zakonskog osnova da se na njemu primjenom odredaba člana 40. Zakona o građevinskom zemljištu ("Sl. list SRBiH", broj: 34/96 i 1/90) utvrđuje trajno pravo korištenja u korist tužioca, kako je postupljeno u prvostepenom postupku. To pravo po citiranim odredbama može se utvrđivati samo u korist vlasnika zgrade koji su bili raniji vlasnici građevinskog zemljišta ili lica koja su na legalan način

stekla pravo korištenja na građevinskom zemljištu i koja u momentu odlučivanja o utvrđivanju prava iz člana 40. citiranog zakona imaju legalan status korisnika tog građevinskog zemljišta. U predmetnom slučaju tužiocima nemaju status korisnika navedenog zemljišta pa upravni organi moraju cijeliti u skladu sa citiranim propisima da li se u njihovu korist može uspostavljati trajno pravo korištenja od strane upravnog organa. Trajno pravo korištenja u spornom slučaju može se uspostaviti u korist vlasnika zgrade samo na temelju donesene odluke Skupštine općine u smislu člana 47. Zakona o građevinskom zemljištu i samo skupština općine, odnosno sada općinsko vijeće ima pravnu mogućnost da građevinsko zemljište u društvenoj svojini dodijeli pravnim ili fizičkim licima radi izgradnje građevine, odnosno stambene ili druge zgrade a nikako organ uprave, kako je u ovom predmetu učinjeno. Očigledno je, dakle, da je prvostepeni organ donoseći svoje rješenje po zahtjevu tužilaca pogrešno primijenio zakon, pa je tužena imala osnova da ga poništi i na taj način poništi pravne posljedice koje bi to rješenje moglo proizvesti.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-284/97 od 8.1.1998. godine)

69.

Član 210. stav 1. tačke 4,5. i 6. Zakona o prostornom uređenju

PREMA NOVELIRANOM ČLANU 210. ZAKONA O PROSTORNOM UREĐENJU URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKI INSPEKTOR U VRŠENJU INSPEKCIJSKOG NADZORA IMA PRAVO I DUŽNOST DA INVESTITORU ODREDI INSPEKCIJSKU MJERU (NA OSNOVU STAVA 1. TAČKA 4. TOG ČLANA) KOJOM MU NAREĐUJE RUŠENJE GRAĐEVINE ILI NJENIH DJELOVA ILI UKLANJANJE IZVRŠENIH RADOVA KADA UTVRDI DA SU IZVRŠENI ILI SE VRŠE BEZ ODOBRENJA ZA GRAĐENJE, NE OSTAVLJAJUĆI MU ROK ZA PODNOŠENJE ZAHTEVA NADLEŽNOM ORGANU ZA NAKNADNO PRIBAVLJANJE ODOBRENJA ZA GRAĐENJE.

INSPEKTOR JE U OBAVEZI DA INVESTITORU UTVRDI ROK ZA NAKNADNO PRIBAVLJANJE ODOBRENJA SAMO KADA OVAJ IZGRADNJU GRAĐEVINE ILI NJENIH DJELOVA I IZVOĐENJE RADOVA VRŠI NA OSNOVU ODOBRENJA ZA GRAĐENJE, ALI NE U SKLADU SA DATIM ODOBRENJEM I TEHNIČKOM DOKUMENTACIJOM NA OSNOVU KOJE JE IZDATO.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem od 12.11.1996. godine, tužiocu je naložena inspekcijska mjera rušenja izvedenih građevinskih radova

primjenom odredaba noveliranog člana 210. stav 1. tačka 4. Zakona o prostornom uređenju ("Sl. list RBiH", broj: 25/94 i

33/94), jer je urbanističko-građevinski inspektor našao da su ovi radovi izvedeni bez odobrenja za građenje. Tuženi je odbio žalbu tužioca protiv tog rješenja zaključivši da je na osnovu provedenih dokaza u prvostepenom postupku pravilno utvrđeno da je odstupio od odobrenog građenja, pa da je otuda bilo osnovna da se primjenom citiranih odredaba naloži inspeksijska mjera rušenja.

Suprotno zaključku upravnih organa sud nalazi da se na osnovu provedenih dokaza i utvrđenih činjenica u upravnom postupku nije moglo na pouzdan način zaključiti da su se u tužiocčevom slučaju stekli zakonski uslovi za donošenje inspeksijske mjere rušenja izvedenih građevinskih radova. Za izgradnju poslovnog objekta privremenog karaktera (radnja za preradu drveta) tužilac posjeduje urbanističku saglasnost i odobrenje za građenje, pa prvostepeni organ nije imao pravnog osnova da naloži inspeksijsku mjeru iz tačke 4. stav 1. člana 210. Zakona o prostornom uređenju obzirom da ovom inspeksijskom mjerom inspektor ima pravo i dužnost narediti rušenje građevine ili njenih dijelova kao i drugih objekata ili uklanjanje izvršenih

radova i uspostavljanje prvobitnog stanja na teret investitora, kada utvrdi da su građenje, odnosno radovi izvršeni ili se vrše bez odobrenja za građenje, ne ostavljajući mu rok za podnošenje zahtjeva nadležnom organu za pribavljanje naknadnog odobrenja za građenje (čl. 6. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju - "Službeni list RBiH", broj 25/94). Inspeksijska mjera rušenja dijela građevinskih radova izvedenih na izgradnji odobrenog objekta tužiocu se mogla naložiti samo primjenom tačke 6. stava 1. člana 210. navedenog zakona. Ovo pod uslovom da se prije, u smislu tačke 5. ovog člana, naredi obustava dalje izgradnje objekta, ukoliko se utvrdi da se izvođenje radova ne vrši u skladu sa odobrenjem za građenje i tehničkom dokumentacijom i utvrdi rok za pribavljanje naknadnog odobrenja za građenje, pa se u određenom roku ne ishoduje naknadno odobrenje za izvedene radove. U ovom predmetu nije na pouzdan način utvrđeno da se izvedeni građevinski radovi na predmetnom objektu ne vrše u skladu sa izdatim odobrenjem.

(Presude Vrhovnog suda FBiH, broj: U-355/97 od 13.11.1997. godine i broj: U-211/96 od 12.2.1998. godine)

70.

Članovi 1,2. i 8. stav 1. tačka 3. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju za vrijeme ratnog stanja, ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca

RODITELJI POGINULOG ODNOSNO NESTALOG SINA BORCA IMAJU IZVEDENO PRAVO NA IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE, PA NE MOGU IMATI VEĆA PRAVA OD BORACA KOD KOJIH JE UTVRĐEN GUBITAK RADNE SPOSOBNOSTI ZA PRIVREĐIVANJE KAO IZVORNIH NOSILACA TOGA PRAVA, NITI POVOLJNIJE USLOVE ZA PRESTANAK ISTOG PRAVA, RADI ČEGA IM NAVEDENO PRAVO MORA PRIVREMENO PRESTATI NA ISTI NAČIN I POD ISTIM ZAKONSKIM USLOVIMA ZA ODREĐENI VREMENSKI PERIOD KADA PRIVREMENO PRESTAJE I RANJENOM ODNOSNO OBOLJELOM BORCU.

Iz obrazloženja:

Suprotno prigovoru tužioca sud nalazi da je tuženi organ pravilno odlučio kada mu je priznao pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje počev od 1.6.1997. godine, a ne i za raniji period kako je to tražio.

Iz podataka u spisu proizilazi da je tužilac u toku ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti boravio u inostranstvu (Švajcarska) kao izbjeglica, te da se vratio u M., kao mjesto predratnog prebivališta dana 1. maja 1997. godine. Kako se radi o licu iz člana 2. stav 2. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju za vrijeme ratnog stanja, ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Službeni list RBiH", broj: 33/95, 37/95 i 17/96), koje je u toku ratnog stanja napustilo teritoriju Republike duže od 90 dana, pravilno je zaključeno da mu za vrijeme odsustva iz Republike ne pripada pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje. Ovakav

zaključak je u skladu sa odredbama člana 8. stav 1. tačka 3. citiranog zakona, kojima je propisano da pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje prestaje napuštanjem teritorije Republike u vremenu dužem od 90 dana, a najduže godinu dana u slučaju potrebe zadržavanja zbog neophodnog liječenja ranjenog ili oboljelog borca, po kom osnovu mu je nadležni organ odobrio liječenje u inostranstvu. Iako navedene odredbe regulišu pitanje prestanka prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje usljed napuštanja ranjenih i oboljelih boraca u vremenu dužem od 90 dana, sud ocjenjuje da se te odredbe primjenjuju i na lica iz člana 2. navedenog Zakona. Pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje prije svega pripada licima iz člana 1. Zakona, a to su vojna lica, pripadnici policije MUP-a R BiH kao i pripadnici postrojbi HVO u sastavu Armije RBiH, dok lica iz člana 2. (bračni drug,

djeca, otac, majka, brat, sestra i dr.) pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje izvode po osnovu smrti ili nestanka lica iz člana 1. Zakona. Prema tome, po osnovu izuzetnog materijalnog obezbjeđenja ne mogu licima iz člana 2. pomenutog Zakona pripadati veća prava od lica iz člana 1. Zakona, pa otuda i prestanak prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje ocu ili majci umrlog ili nestalog borca pripadnika policije MUP RBiH, mora uslijediti pod istim uslovima i na isti način kao i ranjenom ili bolesnom borcu, obzirom da oni svoje pravo izvode iz njihovog prava i

da u odnosu na izvornog nosioca prava ne mogu imati ni veća prava niti povoljnije uslove pod kojima ta prava prestaju.

Iz izloženog slijedi da tužiocu ne pripada pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje za traženi period vremena, već isključivo od prvog dana narednog mjeseca od dana kada se vratio u mjesto prebivališta, odnosno boravišta, pa je stoga valjalo na osnovu člana 42. stav 2. preuzetog Zakona o upravnim sporovima tužbu kao neosnovanu odbiti.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-443/97 od 3.12.1997. godine)

71.

Član 31. Zakona o porezu na dobit preduzeća

PRAVO NOVOOSNOVANOG PREDUZEĆA NA UMANJENJE POREZA NA DOBIT ZA PRVE TRI GODINE POČINJE DA TEČE OD MOMENTA POSLOVANJA PREDUZEĆA, A NE OD MOMENTA NJEGOVE REGISTRACIJE.

Iz obrazloženja:

Polazeći od prirode poreza na dobit preduzeća prema kojem se ovaj porez naplaćuje isključivo na ostvarenu dobit preduzeća, a dobit se može ostvariti samo na temelju poslovanja preduzeća, to osnovano tužilac ukazuje da se u njegovom slučaju umanjene poreske obaveze mora cijeniti od momenta poslovanja njegovog preduzeća kao novoosnovanog preduzeća, a ne od momenta registracije preduzeća. Ovo stoga što je odredbama člana 31. Zakona o porezu na dobit preduzeća ("Sl. list RBiH", broj 5/95) propisano da se novoosnovano preduzeće oslobađa od plaćanja poreza na dobit u propisanim procentima za prvu, drugu i treću godinu poslovanja, pa je bilo potrebno u ovom predmetu utvrditi kada je tužiočevo preduzeće otpočelo sa poslovanjem, te zavisno od utvrđenja navedene odlučne činjenice izvesti zaključak da li je bilo zakonskog osnova za oslobađanje poreza na dobit u propisanom procentu za 1996. i 1997. godinu. Jedino

pod uslovom da se utvrdi da je tužilac otpočeo sa svojim poslovanjem 1992. godine kada je i izvršen upis u sudski registar, tada ne bi bilo zakonskog osnova da se izvrši oslobađanje i za 1996. godinu, a time i za 1997. godinu, jer je oslobađanje propisano samo za prve tri godine poslovanja. Stoga se ukazuje potreba da se u ponovnom postupku provjere navodi tužioca da je nakon izvršene registracije otpočeo sa radom tek 1995. godine, odnosno da se utvrdi koje godine je tužilac otpočeo sa poslovanjem, pa tek nakon toga izvešće se zaključak o tome da li podliježe oslobađanju poreza i za navedene godine.

Kako se, dakle, upravna rješenja zbog pogrešnog tumačenja i primjene zakona ne temelje na potpuno utvrđenom činjeničnom stanju, to je valjalo primjenom člana 39. stav 2. preuzetog Zakona o upravnim sporovima tužbu uvažiti i osporeno rješenje poništiti.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-387/97 od 21.1.1998. godine)

72.

Članovi 82. stav 2. i 94. stav 2. Porodičnog zakona

NE POSTOJI PRAVNA - ZAKONSKA PRESUMPCIJA DA JEDAN OD RODITELJA DJETETA NIJE POZNAČ AKO NJEGOVO OČINSTVO ODNOSNO MATERINSTVO NIJE UTVRĐENO PRAVOSNAŽNOM PRESUDOM SUDA, PA POSTOJANJE ILI NEPOSTOJANJE NAVEDENE ODLUČNE ČINJENICE TREBA CIJENITI PREMA FAKTIČKOM STANJU (KONKRETNIM OKOLNOSTIMA I ČINJENICAMA) UTVRĐENOM U POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni organ je odlučio da se mlđb. Z.S. povjeri na zaštitu i vaspitanje majci Z.S.,

pozivom na odredbe člana 82. stav 2. Porodičnog zakona, kojim je, između ostalog,

propisano da u slučaju ako jedan od roditelja nije poznat, roditeljsko pravo pripada drugom roditelju, pri čemu se poziva i na odredbe člana 94. stav 2. istog zakona, koje regulišu način rješenja spora između roditelja u vezi predaje djeteta. Kao razlog zbog kojeg je tako odlučio prvostepeni organ navodi činjenicu da do donošenja prvostepenog rješenja o povjeravanju djeteta nije utvrđeno očinstvo.

Drugostepeni organ je odbio žalbu tužioca izjavljenu protiv prvostepenog rješenja prihvatajući u cijelosti razloge prvostepenog organa, a nalazeći da je pravilno primijenjen i materijalnopравни propis odredbe člana 82. stav 2. Porodičnog zakona, s tim što smatra da postoje i razlozi za povjeravanje mldb. S. majci navodeći da je u prvostepenom postupku utvrđeno da ona za to ima sve potrebne uslove, da je emotivno vezana za dijete i da ona, s obzirom na uzrast djeteta, može pružiti djetetu svu potrebnu brigu, njegu i ljubav bolje od tužioca, te da je takva odluka u interesu mldb. djeteta sve i da se utvrdi da je tužilac njegov otac.

Sud nalazi da su oba organa pogrešno primijenili materijalno pravo odredbe člana 82. stav 2. Porodičnog zakona.

Naime, oba organa uprave pogrešno tumače odredbu člana 82. stav 2. Porodičnog zakona ("Sl. list SRBiH", broj: 21/79 i 44/89) kada smatraju da se ta odredba po kojoj roditeljsko pravo, koje pripada drugom roditelju u slučaju kada jedan od roditelja nije poznat, odnosi uvijek na slučaj kada očinstvo nije utvrđeno pravosnažnom odlukom nadležnog organa (odredbe o utvrđivanju očinstva i materinstva sadržane su u članu 106. do 124. navedenog zakona). Pravilnim tumačenjem ove zak-

onske odredbe mora se zaključiti da se pod riječima "nije poznat" ne podrazumijeva uvijek situacija kada očinstvo ili materinstvo nije utvrđeno pravosnažnom odlukom suda, nego da se radi o nepoznatom roditelju onda ako se iz konkretnih okolnosti i činjenica ne može sa sigurnošću utvrditi koja osoba je roditelj djeteta. Drugim riječima, ako očinstvo ili materinstvo nije utvrđeno pravosnažnom sudskom odlukom, ali se iz činjenica može utvrditi ko je roditelj djeteta, ne može se smatrati da jedan od roditelja nije poznat bez obzira što o tome nije donesena i pravosnažna odluka nadležnog suda. Takvo tumačenje propisa bilo bi suprotno interesima djeteta.

U konkretnom slučaju, kako to iz podataka spisa predmeta proizilazi, tužilac je sa majkom mldb. S. živio u vanbračnoj zajednici skoro pune četiri godine (od kraja 1991. do kraja oktobra 1995. godine) od čega godinu i po dana prije rođenja mldb. S. što je i njegova majka izjavila tokom upravnog postupka, a što ponavlja i u odgovoru na tužbu, dijete je neposredno nakon rođenja, po kazivanju i majke tužioca, upisano na prezime tužioca, koji se u potvrdi Kantonalne bolnice B. od 18.12.1996. godine gdje je S. rodila dijete, označava kao otac, a u izvodu iz matične knjige rođenih od 13.8.1996. godine za mldb. S. je upisan podatak da se prezimenom tužiocemim preziva (Z.S. je kasnije promijenila prezime mldb. S. s tim da ubuduće - nakon 14.1.1997. godine, nosi njeno prezime). S obzirom na ove činjenice, za oca mldb., kao jednog od roditelja ne može se smatrati da nije poznat, pa zbog toga ni primijeniti odredba člana 82. stav 2. navedenog zakona.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-374/97 od 1.11.1997. godine)

73.

Članovi 31. stav 2. tačka 1. i 33. Zakona o putnim ispravama državljana Bosne i Hercegovine

Članovi 7, 8, 206. stav 3, 209. stav 2. i 245. Zakona o opštem upravnom postupku

U PRIMJENI ODREDBE ČLANA 31. STAVA 2. TAČKA 1. ZAKONA O PUTNIM ISPRAVAMA DRŽAVLJANA BOSNE I HERCEGOVINE, UPRAVNI ORGANI SU DUŽNI DA SE PRIDRŽAVAJU SVIH NAČELA UPRAVNOG POSTUPKA KOJA NIŠU U SUPRSTNOSTI SA TIM ZAKONOM, A NAROČITO NAČELA MATERIJALNE ISTINE I NAČELA SASLUŠANJA STRANKE, TE U SKLADU SA TIM PROVEDU SVE DOKAZE I UTVRDE SVE ČINJENICE OD ZNAČAJA ZA DONOŠENJE ZAKONITOG RJEŠENJA, DAJUĆI NAKON ZAKONITO PROVEDENOG POSTUPKA VALJANE ČINJENICE I PRAVNE RAZLOGE ZA SVOJU ODLUKU.

Iz obrazloženja:

Iz osporenog rješenja proizilazi da je tuženi odbio tužiocu žalbu izjavljenu protiv rješenja prvostepenog organa nalazeći da postoje razlozi za odbijanje zahtjeva tužioca za izdavanje putne isprave predviđeni u članu 33. stav 2. tačka 1. Zakona o putnim is-

pravama državljana RBiH ("Sl. list R BiH", broj: 4/92, 17/93, 13/94 i 15/94), jer da je u prvostepenom postupku utvrđeno da je tužiocem zahtjev odbijen "na zahtjev Višeg suda u Z. br. Ki.200/94 od 19.5.1994.

godine, zbog počinjenog krivičnog djela iz člana 226. stav 3. i 236. stav 2. KZ RBiH".

Sud nalazi da su osporenim rješenjem tuženog povrijeđena pravila upravnog postupka, uslijed čega je povrijeđen zakon na štetu tužioca. Odredbama člana 206. stav 3. ZUP-a propisano je da pismeno rješenje, pored ostalih djelova, mora da sadrži i obrazloženje, koje, osim u slučajevima navedenih u stavu 1. i 4. člana 209. istog zakona, mora da sadrži i utvrđeno činjenično stanje, zatim dokaze kojim je isto utvrđeno uz navođenje razloga koji su bili odlučni pri ocjeni dokaza, kao i ostale podatke, koji bi sačinjavali potpuno obrazloženje u skladu sa članom 209. stav 2. pomenutog zakona, a koje se odredbe primjenjuju i na drugostepeno rješenje u smislu člana 245. stav 1. istog zakona. Samo na osnovu takvog obrazloženja može se ispitati i utvrditi pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja, a u vezi s tim, cijeliti i zakonitost rješenja. Kada se radi o odbijanju zahtjeva za izdavanje putne isprave iz razloga predviđenih u članu 33. stav 2. tačka 1. Zakona o putnim ispravama državljana RBiH (sada član 31. stav 2. tačka 1. Zakona o putnim ispravama državljana Bosne i Hercegovine, prečišćeni tekst - "Sl. list RBiH", broj 30/96), kojim je propisano da se zahtjev za izdavanje putne isprave i vize odbija u slučaju kada postoji osnovana sumnja da će podnosilac zahtjeva izbjeći prisustvo u krivičnom postupku ili izvršenje presude kojom mu je izrečena kazna zatvora u trajanju dužem od tri mjeseca ili zaštitna mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, te da se u takvim slučajevima zahtjev za izdavanje putne isprave odbija na zahtjev nadležnog suda, rješenja organa uprave o odbijanju zahtjeva, osim navođenja da je to učinjeno na zahtjev određenog suda kod kojeg je u toku krivični postupak zbog određenog krivičnog djela, moraju sadržavati i podatke o tome da li je i na osnovu kojih dokaza utvrđeno da postoji

osnovana sumnja da će podnosilac zahtjeva izbjeći prisustvo u krivičnom postupku (ili izvršenje presude o izricanju propisane kazne ili mjere bezbjednosti), jer je to bitna pretpostavka za primjenu navedenih zakonskih odredaba za odbijanje zahtjeva za izdavanje putne isprave. Osporeno rješenje tuženog, međutim, u svom obrazloženju ne sadrži o tome bilo kakve podatke (ni činjenična utvrđenja ni dokaze) što bi ukazivalo da ni tuženi, a ni prvostepeni organ, čije razloge tuženi prihvata, nisu ni utvrđivali ove činjenice, pa je nejasno na osnovu čega su izveli zaključak "da stoje smetnje za izdavanje putne isprave iz člana 33. stav 2. tačka 1. gore pomenutog zakona". Osporeno rješenje, također, ne sadrži ni odgovor na žalbene prigovore tužioca, iako je odredbama člana 245. stav 2. ZUP-a propisano da se u obrazloženju drugostepenog rješenja moraju ocijeniti i svi navodi žalbe, izuzev ako ih već nije ocijenio prvostepeni organ, na šta tužilac ukazuje ističući da je iste prigovore naveo i u žalbi, ali da mu na iste nije odgovoreno.

Osporeno rješenje tuženog, dakle, ne sadrži u svom obrazloženju sve podatke koje je moralo sadržavati, iako su ga na to obavezivale ne samo naprijed navedene odredbe ZUP-a, nego i odredba člana 35. Zakona o putnim ispravama državljana RBiH (sada član 33. prečišćenog teksta tog zakona), kojim je izričito propisano da se rješenje o odbijanju zahtjeva za izdavanje putne isprave (kao i oduzimanje putne isprave) mora obrazložiti, a to obrazloženje, po stavu ovog suda, mora biti u skladu sa odredbama ZUP-a koje su već naprijed citirane. Zbog ovog propusta tuženog, kao i zbog nedostavljanja spisa predmeta (u kojem se vjerovatno nalazi i obrazložen zahtjev Višeg suda u Z.) sud u ovom sporu nije bio u mogućnosti ocijeniti zakonitim osporeno rješenje, pa je zato, na osnovu ovlašćenja iz člana 33. stav 3. a primjenom člana 39. stav 2. ZUS-a, tužbu uvažio i osporeno rješenje poništio.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-28/97 od 13.11.1997. godine)

74.

Član 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o napuštenim stanovima

KADA JE NAKON DONOŠENJA PRVOSTEPENOG RJEŠENJA IZMIJENJEN PROPIS, DRUGOSTEPENI ORGAN JE DUŽAN DA OCIJENI PRAVILNOST I ZAKONITOST PRVOSTEPENOG RJEŠENJA NA OSNOVU PROPISA KOJI JE VAŽIO U VRIJEME NJEGOVOG DONOŠENJA, A KASNIJA IZMJENA KOJA JE VAŽILA U VRIJEME DONOŠENJA DRUGOSTEPENOG RJEŠENJA, MOŽE UTICATI SAMO NA PRAVO STRANKE DA NAKNADNO POSTAVI ZAHTJEV U SMISLU NOVELIRANOG PROPISA.

Iz obrazloženja:

Iz osporenog rješenja proizilazi da je u postupku, koji je predhodio donošenju prvostepenog rješenja, utvrđeno da su tužilac i njegova supruga, kao jedini član njegovog

porodičnog domaćinstva, privremeno napustili i ne koriste stan u Ul. Brčanska broj 17/12, S. nakon 30.4.1991. godine, pa je pravilnom primjenom odredaba člana 1. i 2.

Zakona o napuštenim stanovima ("Sl. list RBiH", broj: 6/92, 8/92, 16/92, 13/94, 36/94) odlučeno kada je prvostepeni organ svojim rješenjem utvrdio da se navedeni stan smatra napuštenim, a tuženi kada je osporenim rješenjem odbio tužiočevu žalbu izjavljenu protiv prvostepenog rješenja.

Tužilac u tužbi i ne osporava da je stan, zajedno sa suprugom, napustio nakon gore navedenog datuma, samo smatra da su organi uprave morali uzeti u obzir da je to učinio zbog odlaska na liječenje, što, i da je tačno, ne može uticati na zakonitost ni osporenog, a ni prvostepenog rješenja. Ovo iz razloga što je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o napuštenim stanovima ("Sl. list RBiH", broj: 33/95), kojim se u članu 1. stav 2. i 3. predviđa mogućnost da se pod određenim uslovima ne smatra napuštenim stanom i onaj kojeg je nosilac stanarskog prava ili član njegovog porodičnog domaćinstva napustio zbog odlaska na liječenje, stupio na snagu 2.9.1995. godine, a prvostepeno rješenje, čiju ocjenu zakonitosti je ispitivao tuženi, doneseno je 20.3.1995. godine, dakle prije stupanja na snagu navedenih izmjena i dopuna, bez obzira što su te izmjene bile na snazi u vrijeme

donošenja osporenog drugostepenog rješenja (30.10.1996. godine). Naime, kada je nakon donošenja prvostepenog rješenja izmijenjen propis, drugostepeni sud je dužan da cijeni pravilnost i zakonitost rješenja na osnovu propisa koji je važio u vrijeme donošenja prvostepenog rješenja. Kasnija izmjena koja je važila u vrijeme donošenja drugostepenog rješenja, može uticati samo na pravo stranke da naknadno postavi zahtjev u smislu izmijenjenog propisa. No, u konkretnom slučaju za tužioca to i nije bitno niti ima potrebe podnositi novi zahtjev, s obzirom da je, kako to proizilazi iz dokaza priloženih uz tužbu, rješenjem broj: 14/1-372-347-I/96 od 13.12.1996. godine Ministarstva prostornog uređenja, stambenih i komunalnih poslova Kantona Sarajevo, kao sada nadležnog organa, usvojeno njegov zahtjev za povrat predmetnog stana i utvrđeno prestanak prava korišćenja tog stana korisniku po privremenom rješenju istekom roka od jedne godine po prestanku neposredne ratne opasnosti, pa će tužilac, po pravosnažnosti tog rješenja i po isteku navedenog roka, imati pravo da useli u taj stan bez obzira što nije došlo do poništenja osporenog rješenja.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-76/97 od 13.11.1997. godine)

75.

Član 3. Zakona o napuštenim stanovima

DRUGOSTEPENI ORGAN JE DUŽAN DA CIJENI ZAKONITOST PRVOSTEPENOG RJEŠENJA NA OSNOVU PROPISA KOJI SU VAŽILI U VRIJEME DONOŠENJA TOG RJEŠENJA ODNOSNO U VRIJEME KADA JE ZAHTIJEVANO PRAVO STEČENO, ŠTO U ODNOSU NA PITANJE DA LI SE STAN SMATRA NAPUŠTENIM ILI NE, AKO GA JE NOSILAC STANARSKOG PRAVA SA ČLANOVIMA PORODIČNOG DOMAČINSTVA NAPUSTIO ODNOSNO PRESTAO KORISTITI IZ ZAKONOM ODREĐENIH RAZLOGA POSLIJE 30. APRILA 1991. GODINE, UKLJUČUJE PRIMJENU ODREĐABA STAVOVA 4. I 5. ČLANA 3. ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NAPUŠTENIM STANOVIMA, NE OD DANA NJIHOVOG STUPANJA NA SNAGU 2.9.1995. GODINE NEGO POČEV OD DANA STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O NAPUŠTENIM STANOVIMA 15.6.1992. GODINE.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su, pozivom na odredbe člana 1. i 2. Zakona o napuštenim stanovima ("Sl. list RBiH", broj: 6/92 i 16/92) utvrdili da se predmetni stan, na kojem je nosilac stanarskog prava tužilac, smatra napuštenim, jer ga je tužilac, zajedno sa suprugom, kao članom porodičnog domaćinstva, napustio 15.2.1993. godine. Pri tome je tuženi odbio žalbeni prigovor tužioca da se kod ocjene da li se taj stan smatra napuštenim primjenjuju i odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o napuštenim stanovima ("Sl. list RBiH", broj: 33/95) smatrajući da se ove odredbe ne mogu primijeniti na konkretni slučaj, "jer nemaju retroaktivno dejstvo".

Sud nalazi da navedeni pravni stav tuženog nije pravilan. Naime, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o napuštenim stanovima ("Sl. list RBiH", broj: 33/95), kojim su u članu 1. dopunjene odredbe člana 3. Zakona o napuštenim stanovima ("Sl. list RBiH", broj: 6/92, 8/92, 16/92, 13/94, 36/94 i 9/95) utoliko što su iza stava 3. dodati novi stavovi 4. i 5. kojim je isključena mogućnost proglašenja napuštenim stana, kojeg je nosilac stanarskog prava ili član njegovog porodičnog domaćinstva napustio iz razloga navedenih u tim stavovima, stupio je na snagu narednog dana od dana objavljivanja tj. 2.9.1995. godine, jer je objavljen 1.9.1995. godine. Kako je prvostepeno

rješenje doneseno dana 21.12.1995. godine, a drugostepeno dana 31.12.1996. godine, dakle u vrijeme kada su navedene izmjene i dopune Zakona o napuštenim stanovima već bile na snazi, organi uprave su morali da ih primijene kod donošenja svojih rješenja. Da li stranci pripada ili ne pripada neko pravo prosuđuje se, naime, po propisima koji su na snazi u vrijeme donošenja rješenja, ako samim propisom nije drugačije određeno.

Osim toga, pravilnim tumačenjem navedenih odredaba člana 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o napuštenim stanovima, a suprotno shvatanju tuženog organa, mora se zaključiti da se ove odredbe odnose na sve slučajeve napuštanja stana iz razloga predviđenih u tom članu, dakle ne samo na one slučajeve, koji su nastali, odnosno one nosioce stanarskog prava, koji su napustili stan nakon stupanja na snagu tog zakona, nego, i to prvenstveno (s obzirom na vrijeme donošenja tog zakona i vrijeme donošenja Zakona o napuštenim stanovima), i na one slučajeve, koji su nastali, odnosno one nosioce stanarskog prava, koji su napustili stanove prije njegovog stupanja na snagu, što jasno ukazuje sam sadržaj tih odredaba, njihov smisao, cilj i svrha.

Svrha donošenja navedenih propisa, kojim se isključuje mogućnost proglašenja stana napuštenim ako ga je nosilac stanarskog prava ili član njegovog porodičnog domaćinstva napustio iz razloga navedenih u stavu 2. tog člana, odnosno ako se stan ne koristi iz razloga iz stava 3. istog člana, je da zaštiti one nosioce stanarskog prava koji su stan napustili ili ga ne koriste iz razloga koje je zakon propisao (službena putovanja, privatni odlasci na liječenje pod određenim uslovima i

dr.), odnosno ako se stan ne koristi zbog smrti nosioca stanarskog prava ili člana porodičnog domaćinstva koji je ostao u stanu nakon 30.4.1991. godine i da se takvi stanovi, iako se ne koriste, iz navedenih razloga, ne proglašavaju napuštenim. Drugačije tumačenje, kakvo daje tuženi u osporenom rješenju, značilo bi da se stan onih nosilaca stanarskog prava, koji su stan napustili prije 2.9.1995. godine, odnosno stan koji se ne koristi zbog smrti nosioca stanarskog prava ili člana njegovog porodičnog domaćinstva, a koji su stan napustili iz istih razloga, odnosno koji su ga prije prestali koristiti uslijed smrti, proglašava napuštenim (a zatim dodjeljuje na korišćenje trećim licima) samo zato što su npr. upućeni na službena putovanja, odnosno liječenje prije stupanja na snagu navedenih propisa i time dovode u neravnopravan položaj sa onim koji su napustili stan iz istih razloga samo su to učinili nakon stupanja na snagu tih propisa, što svakako nije bio ni cilj ni svrha navedenih dopuna Zakona o napuštenim stanovima.

Pogriješili su, stoga, organi uprave kada su zauzeli pravni stav da se Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima ("Sl. list RBiH", broj: 33/95) ne može zbog toga što je tužilac sa suprugom napustio stan u 1993. godini, dakle prije stupanja na snagu navedenih propisa, primijeniti na konkretni spor zbog čega je valjalo, uvažanjem tužbe, poništiti osporeno rješenje na osnovu člana 42. stav 2. ZUS-a, s tim da se u novom postupku, nakon utvrđenja svih pravno relevantnih činjenica ponovo odluči o predmetu spora i sa aspekta naprijed citiranog propisa.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-241/97 od 1.11.1997. godine)

76.

Članovi 10. stav 1. 30. stavovi 1. i 2. i 31. stav 3. Zakona o stambenim odnosima

ZA ODLUČIVANJE O ZAHTJEVU ZA ISELJENJE NEZAKONITO - BESPRAVNO USELJENOG LICA IZ STANA NA KOME JE STEČENO STANARSKO PRAVO NADLEŽAN JE REDOVNI SUD.

Iz obrazloženja:

Osporeno i prvostepeno rješenje su doneseni na osnovu potpuno i pravilno utvrđenih pravno relevantnih činjenica i uz pravilnu primjenu materijalnog prava. Ni tužbom se ne osporava odlučna činjenica u ovoj upravnoj stvari da je nosilac stanarskog prava na stanu u ulici Nahorevska broj 62. u S. Š.V. mačeha Š.A., i da joj to svojstvo nije prestalo ni na jedan zakonom predviđen način. Kako se radi o stanu u društvenoj svojini na kome postoji nosilac stanarskog prava, pravilno su upravni organi zaključili da zaštitu prava koja pripadaju nosiocu stanarskog prava u slučaju

useljena nekog lica u stan koji koristi, bez njegove dozvole, može zahtijevati samo nosilac stanarskog prava putem nadležnog redovnog suda, jer to proizilazi iz odredaba člana 31. Zakona o stambenim odnosima. I dalji zaključak upravnih organa da se u ovakvoj situaciji nisu stekli zakonski uslovi iz člana 30. stav 1. i 2. Zakona o stambenim odnosima za iseljenje Š.A. iz spornog stana je pravilan i u skladu sa zakonom. Prema tim zakonskim odredbama nezakonito useljenim licem u stan u društvenoj svojini smatra se ono lice koje useli u stan u društvenoj svojini

na kome ne postoji nosilac stanarskog prava (novoizgrađeni neuseljeni stan ili stan na kome je poslije useljena nosiocu stanarskog prava na zakonom predviđen način prestalo to svojstvo), pa svako može dati inicijativu, a zainteresovano lice (vlasnik-davalac stana) zahtjev stambenom organu za pokretanje postupka za njegovo iseljenje. Obzirom da na spornom stanu u društvenoj svojini postoji nosilac stanarskog prava Š.A. se ne može smatrati nezakonito useljenim licem u smislu člana 30. Zakona o stambenim odnosima, pa su upravni organi pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili zahtjev tužioca za njegovo iseljenje po tom pravnom osnovu.

* Tuženi je pravilno primijenio zakonodredbe člana 30. i člana 10. Zakona o stambenim odnosima ("Sl. list SRBiH", broj: 14/84 i 12/87), te član 267. tač. 1. (u osporenom rješenju pogrešno naveden član 266.) Zakona o opštem upravnom postupku (sada član 264. tačka 1. Zakona o upravnom postupku), kada je po službenoj dužnosti, a povodom žalbe Č.S. oglasio ništavim rješenje prvostepenog organa i zahtjev tužioca odbacio.

Suprotno shvatanju tužioca, za odlučivanje o zahtjevu za iseljenje nezakonito useljenog lica iz stana u društvenoj svojini na kojem je stečeno stanarsko pravo nadležan je da odlučuje sud, a ne upravni organ. Stambeni organ je nadležan da odlučuje o zahtjevu za iseljenje nezakonito useljenog lica iz stana u društvenoj svojini samo onda ako se radi o nezakonitom useljenju u društveni stan (ili zajedničke prostorije) na kojem nije određen ili utvrđen nosilac stanarskog prava (u skladu

sa odredbama člana 11. Zakona o stambenim odnosima), a ako jeste (prema odredbama člana 3. istog zakona stan se smatra skup prostorija namijenjenih za stanovanje sa pomoćnim prostorijama koje pripadaju stanu, pa se tako i šupa ako pripada određenom stanu smatra prostorijom namijenjenom za zadovoljavanje stambenim potreba, dakle stanom), onda o takvom zahtjevu odlučuje sud po tužbi nosioca stanarskog prava koji zaštitu tog svog prava ostvaruje kod suda u posesornoj ili petitornoj parnici. Zakonom o stambenim odnosima u odredbi člana 10. propisano je da sporove u stambenim odnosima, u pravilu, rješava nadležni sud, a organ uprave nadležan za stambene poslove samo kada je to tim zakonom određeno. Ovim zakonom nije određeno da sporove radi zaštite stečenog stanarskog prava rješava stambeni organ uprave, jer se član 30. tog zakona, kako je to naprijed navedeno, a suprotno shvatanju tužioca, odnosi samo na iseljenje nezakonito useljenog lica iz stana u društvenoj svojini na kojem nije stečeno stanarsko pravo.

Stoga je tuženi postupio zakonito kada je prvostepeno rješenje oglasio ništavim, jer je doneseno u stvari iz sudske nadležnosti, a u skladu sa zakonskim odredbama koje su naprijed navedene.

Tužiocu, kao nosiocu stanarskog prava na stanu u Ul. Gajev trg broj 1. u S., kojem pripada i predmetni podrumski prostor (šupa) kao pomoćna prostorija tog stana, a koju je bespravno zaposjeo Č.S., pripada pravo da zaštitu tog svog prava traži kod suda tužbom za iseljenje i predaju u posjed.

(Presude Vrhovnog suda FBiH, broj: U-146/92 od 4.6.1997. godine, broj: U-190/96 od 4.2.1998. godine i broj: U-436/97 od 4.2.1998. godine)

77.

Članovi 2, 5, 6. i 8. Zakona o trgovini

Članovi 5, 7. tačka 1. i 8. stav 1. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga

TRGOVCI (PРАВNA I FIZIČKA LIČA) KOJI SE BAVE TRGOVINOM NA OSNOVU REGISTRACIJE ODNOSNO ODOBRENJA NADLEŽNOG ORGANA, BILI SU SAMOSTALNI PRI IZBORU OBLIKA OBAVLJANJA TRGOVINE U VREMENU OD 19.2.1995. GODINE DO 18.10.1996. GODINE (TE SE BAVITI TRGOVINOM NA VELIKO, TRGOVINOM NA MALO ILI TRGOVINOM NA VELIKO I MALO), A POSLIJE 18.10.1996. GODINE ZAKONOM JE ISKLJUČENA MOGUĆNOST BAVLJENJA TRGOVINOM NA VELIKO TRGOVCIMA SA SVOJSTVOM FIZIČKOG LIČA.

ZAKONOM NIJE PREDVIĐENA MOGUĆNOST OSLOBAĐANJA OBAVEZE POREZA NA PROMET PROIZVODA TRGOVACA SA SVOJSTVOM FIZIČKOG LIČA KOJI SE BAVE TRGOVINOM NA VELIKO NI ZA PERIOD KADA SU SE TAKVIM OBLIKOM TRGOVINE MOGLI BAVITI. OD TE OBAVEZE PO ZAKONU MOŽE BITI OSLOBOĐEN SAMO TRGOVAC SA SVOJSTVOM PRAVNOG LIČA UZ ISPUNJENJE ZAKONOM PROPISANIH USLOVA.

Iz obrazloženja:

Suprotno izvedenom zaključku upravnih organa, u vrijeme kada je tužiteljica pribavila odobrenje za osnivanje Samostalne trgovinske radnje i obavljanje poslova prometa proizvoda na veliko i malo, bile su na snazi odredbe Zakona o trgovini ("Službene novine FBiH", broj: 2/95 - stupio na snagu 19.2.1995. godine) koje su dozvoljavale fizičkim licima kao trgovcima da mogu obavljati i poslove trgovine na veliko i malo. Ovo proizilazi iz odredaba članova 2, 5, 6. i 8. citiranog Zakona. Tek izmjenom člana 8. stav 1. Zakona o trgovini ("Službene novine FBiH", broj 19/96), koja je stupila na snagu 18.10.1996. godine, isključena je mogućnost da se trgovinom na veliko mogu baviti i trgovci sa svojstvom fizičkog lica. Prema tome, tužiteljica kao trgovac, od 19.2.1995. godine do stupanja na snagu navedene izmjene zakona (18.10.1996.), legalno je obavljala pored poslova trgovine na malo i poslove trgovine na veliko.

Međutim, obavljanje odobrenih poslova trgovine na veliko od strane trgovca sa svojstvom fizičkog lica, ne oslobađa to lice od obaveze plaćanja poreza na promet proiz-

voda. Naime, članom 5. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine FBiH", broj 6/95) propisano je da se porez na promet proizvoda plaća na promet proizvoda koji služi krajnjoj potrošnji, dok se prema odredbama člana 7. tačka 1. ovog zakona ne smatra prometom proizvoda koji služi krajnjoj potrošnji prodaja proizvoda pravnom licu koje se bavi trgovinom. Članom, pak, 8. stav 1. navedenog zakona regulisano je da proizvode iz člana 7. tačka 1. Zakona, kupcima iz tog člana može prodavati PRAVNO LICE koje se bavi trgovinom koje je registrirano za obavljanje prometa na veliko. Iz navedenih odredaba slijedi da prodaju proizvoda iz člana 7. tačka 1. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, bez obračunavanja i plaćanja poreza na promet, može vršiti samo pravno lice koje se bavi trgovinom i koje je registrirano za obavljanje prometa na veliko. Kako samostalna trgovinska radnja tužiteljice nije registrirana kao pravno lice, to obavljeni promet proizvoda na veliko od strane tužiteljice kao trgovca sa svojstvom fizičkog lica, podliježe plaćanju poreza na promet, kako su pravilno zaključili i upravni organi.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-178/97 od 9.7.1997. godine)

78.

Član IX.5. (1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine

Član 27. stav 1. Carinskog zakona - republički

Član 27. stav 1. Carinskog zakona - federalni

PREMA USTAVNOM PRAVILU IZ ČLANA IX.5.(1) USTAVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE O VREMENSKOM I PROSTORNOM VAŽENJU RANIJIH ZAKONA, KOJI SU BILI NA SNAZI NA DAN STUPANJA NA SNAGU TOG USTAVA, RANIJI REPUBLIČKI ZAKONI (SR BiH i RBiH) MOGU SE PRIMJENJIVATI NA TERITORIJI FEDERACIJE I POSLIJE 30.3.1994. GODINE UKOLIKO NISU U SUPROTNOSTI SA USTAVOM NA ODNOSU KOJI NISU REGULISANI ZAKONIMA FEDERACIJE, A NAKON DONOŠENJA FEDERALNIH ZAKONA I NJIHOVOG STUPANJA NA SNAGU, NE MOGU SE PRIMJENJIVATI REPUBLIČKI ZAKONI (DONOŠENJEM NOVIH ZAKONA NADLEŽNI ORGANI VLASTI DRUGAČIJE ODLUČILI) NI KADA NISU U KOLIZIJI SA NOVIM FEDERALNIM ZAKONIMA NA TERITORIJI FEDERACIJE, NEGO SAMO FEDERALNI ZAKONI.

UPRAVNI ORGANI POSLIJE DONOŠENJA FEDERALNOG CARINSKOG ZAKONA I NJEGOVOG STUPANJA NA SNAGU 19.2.1995. GODINE NISU MOGLI PRIMJENJIVATI ODREDBE REPUBLIČKOG CARINSKOG ZAKONA JER SU PRESTALE DA VAŽE, NEGO SAMO ODREDBE FEDERALNOG CARINSKOG ZAKONA.

Iz obrazloženja:

U predmetnoj upravnoj stvari tužilac je prvosnažnim rješenjem od 14.5.1996. godine, oslobođen plaćanja carine i ostalih uvoznih dažbina za uvezeno motorno vozilo, ali su to rješenje donijeli republički carinski organi umjesto federalni carinski organi, koji su prema odredbama člana 7. stav 2. i člana 25. Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave ("Službene

novine FBiH", broj: 8/95 i 9/96), te Odluci o potvrđivanju imenovanja Vlade Federacije BiH ("Sl. novine FBiH", broj: 1/96), bili stvarno nadležni da poslije 1.2.1996. godine odlučuju o oslobađanju od plaćanja carine. Pored toga, rješenje kojim je tužilac oslobođen plaćanja carine, doneseno je primjenom republičkog Zakona o izmjenama i dopunama Carinskog zakona ("Službeni list

RBiH", broj: 6/96), koji je stupio na snagu 24.2.1996. godine, a tim zakonom je (članom 2.) noveliran član 27. stav 1. Carinskog zakona ("Službeni list RBiH", broj: 5/95 i 9/95), tako što su iza tačke 14. dodate nove tačke 15. i 16., te ovom posljednjom tačkom oslobođeni od plaćanja carine i ostalih uvoznih dažbina za određene uvezene predmete, između kojih i za putnička motorna vozila, pripadnici Armije i policije MUP-a koji su na toj dužnosti proveli neprekidno tri godine. Međutim, republički Carinski zakon ("Sl. list RBiH", broj: 5/95 sa kasnijim izmjenama) koji je stupio na snagu 10.2.1995. godine, nije se mogao primjenjivati poslije stupanja na snagu federalnog Carinskog zakona 19.2.1995. godine ("Službene novine FBiH", broj: 2/95), nego samo federalni zakon sa kasnijim izmjenama. Ovo iz razloga što se prema ustavnom pravilu iz člana IX. 5. (1) Ustava Federacije BiH o vremenskom i prostornom važenju ranijih zakona, koji su bili na snazi na dan stupanja na snagu tog Ustava, raniji republički zakoni (SRBiH i RBiH) mogu primjenjivati na teritoriji

Federacije i poslije 30.3.1994. godine ukoliko nisu u suprotnosti sa Ustavom na odnose koji nisu regulisani zakonima Federacije, a nakon donošenja federalnih zakona i njihovog stupanja na snagu, ne mogu se primjenjivati republički zakoni (donošenjem novih zakona nadležni organi drugačije odlučili) ni kada nisu u koliziji sa novim federalnim zakonima na teritoriji federacije, nego samo federalni zakoni. Stoga upravni organi poslije donošenja federalnog Carinskog zakona i njegovog stupanja na snagu 19.2.1995. godine, nisu mogli primjenjivati odredbe republičkog Carinskog zakona jer su prestale da važe, nego samo odredbe federalnog Carinskog zakona, a po važećim odredbama tog zakona pripadnici Oružanih snaga nisu po osnovu učešća u oružanim snagama Federacije BiH mogli biti oslobođeni od plaćanja carine ni pod kojim uslovima prije 2.10.1996. godine, pa time ni plaćanja p/p za uvezeno motorno vozilo na osnovu člana 19. tačka 3. federalnog Zakona o p/p proizvoda i usluga.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-257/97 od 10.12.1997. godine)

79.

Član IX.5. (1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine

Član 22. stav 1. tačka 1. i 249. stav 1. tačka 1. Carinskog zakona

NAKON DONOŠENJA I STUPANJA NA SNAGU FEDERALNOG CARINSKOG ZAKONA 19.2.1995. GODINE NISU SE VIŠE MOGLI PRIMJENJIVATI CARISNKI PROPISI HRVATSKE REPUBLIKE HERCEG BOSNE POŠTO SU SA TIM DATUMOM PRESTALI DA VAŽE, NEGO SAMO ODREDBE FEDERALNOG CARINSKOG ZAKONA.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su postupili u skladu sa zakonom - odredbama člana 249. stav 1. tačka 1. i člana 22. stav 1. tačka 1. Carinskog zakona ("Sl. novine FBiH", broj 2/95 i 18/96) kada su konačno tužioca obavezali da naknadno plati carinu za robu uvezenu po UCD broj 156 od 29.1.1997. godine, iz naimenovanja O1, za koju je, prema tar. broju O204.30 CT propisana stopa od 8%, a ovo i bez obzira na to što je u postupku uvoznog carinjenja, primjenom propisa HR HB utvrđena carinska stopa "slobodno". Naime, tužilac je oslobođen od plaćanja carine za uvezenu robu od strane carinskih organa HR "Herceg Bosne", a ne od federalnih carinskih organa, koji su prema oderedbama člana 7. stav 2. i člana 25. Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave ("Sl. novine FBiH", broj: 8/95 i 9/96), te Odluci o potvrđivanju imenovanja Vlade Federacije BiH ("Sl. novine FBiH", broj: 1/96) bili stvarno nadležni da poslije 1.2.1996. godine odlučuju o oslobađanju od plaćanja carine. Osim toga, tužilac je, prema vlastitoj tvrdnji, oslobođen od plaćanja carine primjenom pro-

pisa HR HB, iako se propisi HR kao ni RBiH nisu mogli primjenjivati poslije stupanja na snagu federalnog Carinskog zakona 19.2.1995. godine, nego samo federalni zakon sa kasnijim izmjenama i dopunama. Ovo iz razloga što prema ustavnim pravilima iz člana IX.5.(1) Ustava Federacije BiH o vremenskom i prostornom važenju ranijih zakona, drugih propisa i sudskih pravila, koji su u Federaciji bili na snazi na dan stupanja na snagu tog Ustava (30.3.1994.godine) mogu ostati na snazi i primjenjivati se i nakon toga na teritoriji Federacije u onoj mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa tim Ustavom, dok nadležni organ vlasti ne odluči drugačije, odnosno do donošenja federalnih zakona, njihovog stupanja na snagu i početka primjene. Nakon donošenja federalnih zakona i njihovog stupanja na snagu, ne mogu se više primjenjivati ni zakoni ni propisi RBiH ni propisi HR HB, a ni SR BiH (donošenjem novih zakona nadležni organi vlasti odlučili drugačije) ni kada nisu u suprotnosti sa novim federalnim zakonom ili drugim propisom na teritoriji Federacije, nego samo fed-

eralni zakoni i drugi propisi. Stoga upravni organi poslije donošenja Carinskog zakona FBiH i njegovog stupanja na snagu 19.2.1995. godine nisu mogli primjenjivati odredbe Carinskog zakona HR HB (kao ni R BiH), jer su prestali da važe, nego samo odredbe Carinskog zakona FBiH, a po odredbama tog zakona tužilac za uvezenu robu po UCD broj 156 od 29.1.1997. godine nije oslobođen od plaćanja carine, nego je carinu dužan platiti po stopi od 8%, a u skladu sa tar. brojem 0204.30.CT.

Prema tome, organi uprave su pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužioca

obvezali da naknadno plati propisanu carinu ne uvažavajući činjenicu da je tužilac prilikom uvoznog carinjenja bio oslobođen od plaćanja carine, jer je o tome odlučio nenadležni organ i to na osnovu u to vrijeme nevažećih zakona HR HB. Ako je tužilac eventualno pretrpio štetu zbog toga što je prilikom uvoznog carinjenja bio oslobođen od plaćanja carine, pa u prodajnu cijenu robe nije ukalkulisao i carinu, pitanje štete može se raspraviti u redovnom građanskom sporu, ali to ne može uticati na obračun carine u skladu sa važećim propisima i njegovu obavezu da obračunatu carinu plati.

(Presude Vrhovnog suda FBiH, broj: U-566/97 od 4.2.1998. godine i broj: U-618/97 od 4.3.1998. godine)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

KRIVIČNO PRAVO

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka

- nerazumljivost izreke presude 9

Mjesna nadležnost

- pismeni prigovori 4

Nedozvoljena i nepodešena brzina

- kvalifikacija brzine 9

Novi dokazi u postupku ponavljanja krivičnog postupka

- suvišni i nepotrebni dokazi 11

Opozivanje uslovne osude i izricanje jedinstvene kazne

- primjena propisa o sticaju 1

Očigledna nesposobnost za bezbjednu vožnju

- pravni pojam 3

Olakšavajuće i otežavajuće okolnosti kod nepravog ponavljanja postupka

- nemogućnost ocjene otežavajućih i olakšavajućih okolnosti izvan pravosnažnih presud 10

Poreska utaja

- činjenični opis djela 7

Teška tjelesna povreda kvalifikovana smrću

- umišljaj 2

Povraćaj u predašnje stanje

- ovlaštena osoba za podnošenje 5
- nemogućnost podnošenja u postupku ponavljanja krivičnog postupka 5

Pomaganje

- činjenični opis 6

Kleveta

- činjenična osnovica presude 8

Pritvor u postupku pred vijećem za maloljetnike

- trajanje 12

GRADANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Bankarska garancija

- prestanak usljed novacije obaveze za koju je izdata 39

Bračna tekovina

- podjela van suda 45

Cesija

- deviznog potraživanja 33

Dar

- opozivanje zbog grube neblagodarnosti 40

Devize

- punovažnost ugovora o cesiji 33

Dioba zajedničke imovine

- kada ne može pred sudom 45

Dostavljanje

- lično - neuredno ako u prvom pokušaju drugom licu 13

Električna energija

- ugovor o kontinuiranoj isporuci 30

Kompenzacija

- nije moguća sa tražbinom javne dažbine 28

Konvalidacija

- kada nije moguća kod ugovora o zamjeni stana 46

Likvidacija

- nadležnost kada je osporeno potraživanje utvrđeno upravnim aktom 17
- u slučaju kada subjekt nije legalno organiziran 18

Limit

- obaveze osiguravača od auto-odgovornosti 41

Mjenica

- kada je održan rok za protest 42
- rok za protest 43

Nadležnost

- kada je u postupku likvidacije osporeno potraživanje 17

Naknada štete

- odgovorna Federacija BiH i za vojne štete prije 15.8.1996. g. 34
- u slučaju propasti zakupljene stvari 37

Nasljednik

- može biti tužen radi utvrđivanja činjenja ostavioca 44

Neosnovano obogaćenje

- kada ne postoji 30

Novacija

- i prestanak bankarske garancije 39

Obavezno osiguranje od auto-odgovornost

- limit obaveze osiguravača 41

Odgovornost za štetu

- Federacije BiH i za štete prouzrokovane prije stupanja na snagu Zakona o obrani 34

Odvjetnik

- prestanak parničnog punomoćja 16

Opozivanje dara

- zbog grube neblagodarnosti 40

Opština

- kada se ne smatra osnivačem preduzeća 19

Poklon

- opozivanje zbog grube neblagodarnosti 40

Posjed

- pravo na sudsku zaštitu 21

Poslovna prostorija

- kada se ugovor o zakupu ne produžava na neodređeno vrijeme 38

Povlačenje tužbe

- smetnje zbog neuredne dostave 16

Preduzeće

- kada se opština ne registruje kao osnivač 19
- podjela zakupnine naplaćene tokom privremenog udruživanja 31

Presuda zbog izostanka

- ne može se donijeti ako parnica povodom prigovora dužnika na rješenje o izvršenju 14

Prijeboj potraživanja

- nije moguć sa potraživanjem javne dažbine 28 Privredni spor
- prigovor zastare potraživanja samo do zaključenja glavne rasprave 29

Privremeno udruživanje

- podjela zakupnine 31

Promet nepokretnosti

- domaćaj prelazne norme člana 46. Zakona o prometu nepokretnosti 25
- i tužba iz pretpostavljenog vlasništva 23
- ovlaštenje na isticanje ništavosti 23
- ugovori ovjereni pred sudom Republike srpske 24

Protest mjenice

- produžavanje roka 43
- zatražen poštom preporučeno 42

Punomoćnik

- kada odvjetniku prestaje punomoć 16

Radna knjižica

- može se tužbom zahtijevati predaja 51

Radni odnos

- gubitak prava na sudsku zaštitu 50
- izvršenje odluka tijela poduzeća 48
- ostvarivanje prava na sudsku zaštitu radnika organa uprave 51
- opravdan razlog za nedolazak na rad 47
- pretpostavke za podnošenje zahtjeva za sudsku zaštitu 49

Rok

- prekluzivni, za sudsku zaštitu prava iz radnog odnosa 50
- za protest mjenice 43
- za protest mjenice
- kada je održan 42

Stanarsko pravo

- kada nije punovažan ugovor o zamjeni stana 46

Sticanje bez osnova

- kada ne postoji 30
- nakon prestanka privremenog korištenja tokom ratnog stanja 32

Sudska nadležnost

- ne postoji kada je u postupku likvidacije osporeno potraživanje utvrđeno upravnim aktom 17

Sudska zaštita

- gubitak prava zbog proteka roka 50
- pretpostavke za podnošenje zahtjeva za ostvarivanje prava iz radnog odnosa 49
- po osnovu jačeg prava na posjed 23
- prava iz radnog odnosa radnika organa uprave 51
- prava na posjed 21

Sudski registar

- kada se opština ne može upisati kao osnivač 19

Tužba

- iz pretpostavljenog vlasništva kod ugovora o prometu nepokretnosti 23
- uvjet da nastupi fikcija povlačenja zbog izostanka sa ročišta 16
- za predaju radne knjižice 52
- za predaju u posjed - uvjeti 21

Ugovor

- obaveze koje preuzima Federacija BiH 26

Ugovor o cesiji

- deviznog potraživanja - punovažnost 33

Ugovor o isporuci električne energije

- posebno ugovaranje kontinuirane isporuke 30

Ugovor o poklonu

- kada ne postoji gruba neblagodarnost 40

Ugovor o prodaji

- prelazak rizika na kupca 36
- snošenje uvoznih carina i drugih troškova u vezi s uvozom robe 35

Ugovor o prometu nepokretnosti

- aktivna legitimacija za isticanje ništavosti 22
- domašaj prelazne norme člana 46. Zakona o prometu nepokretnosti 25
- pravo na isticanje ništavosti 23
- punovažnost ovjere pred sudom Republike srpske 24

Ugovor o zakupu

- odgovornost zakupca za propast stvari 37

Ugovor o zakupu poslovne prostorije

- kada se ne produžava na neodređeno vrijeme 38

Ugovor o zamjeni stana

- nepunovažan ako nije zaključio nosilac stanarskog prava 46

Utvrđivanje očinstva

- moguće i poslije smrti navodnog oca 44

Uzanse

- kada se primjenjuju 27

Vanbračno očinstvo

- moguće utvrđivanje i poslije smrti navodnog oca 44

Zadruga

- nije zabranjeno osnivanje uslužne 20

Zahtjev za zaštitu zakonitosti

- kada nije dopušten 15

Zajednička imovina

- supružnika
- podjela van suda 45

Zakup

- odgovornost za propast stvari 37

Zakupnina

- podjela naplaćene tokom privremenog udruživanja pravnih subjekata 31

Zakup poslovne prostorije

- kada se ne produžava na neodređeno vrijeme 38

Zamjena stana

- kada je ugovor ništav 46

Zastarjelost potraživanja

- u privrednim sporovima prigovor do zaključenja glavne rasprave 29

UPRAVNO PRAVO

Carina

- od kojeg datuma su pripadnici oružanih snaga koji su oslobođeni plaćanja carine na uvezeno putničko vozilo, oslobođeni i plaćanja p/p proizvoda 63
- do kojeg momenta podnosilac deklaracije može osporavati vrijednost uvezene robe i zahtijevati izmjenu podataka u deklaraciji i povrat više plaćene carine i carinskih dažbina 64
- dužnost carinskog obeznika da plati carinu po naknadnom obračunu carinarnice kada zbog pogrešno navedenih podataka o carinskoj stopi ista nije plaćena 65

Drumski saobraćaj

- kada se u postupku usklađivanja i registracije redova vožnje prigovorom može osporavati prijedlog reda vožnje zbog povrede zaštitnih vremena 66
- na koje prijedloge redova vožnje se mogu stavljati prigovori 66

Eksproprijacija

- eksproprijacija nepokretnosti se ne može izvršiti u korist dioničarskog društva sa mješovitim sastavom kapitala 67

Građevinsko zemljište

- vlasnicima zgrade ili posebnog dijela zgrade ne pripada pravo na proširenje građevinske parcele i priznanje trajnog prava korištenja na dijelu neizgrađenog građevinskog zemljišta na kojem nisu predhodno stekli pravo korištenja 68

Inspeksijske mjere

- slučajevi kada urbanističko-građevinski inspektor u vršenju nadzora može narediti inspeksijskom mjerom investitoru rušenje građevine ili uklanjanje izvršenih radova ne ostavljajući mu rok za naknadno pribavljanje odobrenja za građenje i kada mu prije izricanja mjere mora takav rok ostaviti 69

Izuzetno materijalno obezbjeđenje

- roditelji poginulog odnosno nestalog sina borca imaju izvedeno pravo na materijalno obezbjeđenje i ne mogu imati veća prava od boraca kojima pripada takvo pravo, niti im isto može prestati pod povoljnijim uslovima u odnosu na borce 70

Porez na dobit preduzeća

- od kada počinje pravo novoosnovanog preduzeća na umanjenje poreza na dobit za prve tri godine 71

Porodični odnosi

- kada se smatra da jedan od roditelja djeteta nije poznat 72

Putne isprave

- u postupku izdavanja ili oduzimanja putnih isprava upravni organi dužni da se pridržavaju načela upravnog postupka 73

Stambeni odnosi

- izmjena stambenih propisa nakon donošenja prvostepenog rješenja, njen uticaj na zakonitost tog rješenja i dalja prava stranke 74
- retroaktivna primjena izmijenjenih zakonskih odredaba po pitanju da li se

stan smatra napuštenim ako ga je n.s.p. sa članovima porodičnog domaćinstva prestao koristiti poslije 30. aprila 1991. godine 75

- nadležnost redovnog suda za odlučivanje o zahtjevu za iseljenje nezakonito-bespravno useljenog lica iz stana na kome je stečeno stanarsko pravo 76

Privredne djelatnosti - Trgovina

- pravo trgovaca (fizičkih i pravnih lica) da izvrše izbor oblika trgovine kojom će se baviti 77
- koji trgovci mogu biti oslobođeni obaveze plaćanja p/p proizvoda ako se bave trgovinom na veliko 77

Upravni postupak

- kada se promijeni stvarna nadležnost organa poslije donošenja konačnog rješenja obnovu upravnog postupka po službenoj dužnosti pokreće, vodi i rješava onaj organ na koga je prešla nadležnost u toj upravnoj stvari 53
- rješenje doneseno od strane nenadležnog organa i na osnovu nevažećeg zakona ne može poslužiti kao dokazno sredstvo 54
- uslovi pod kojim prvostepeni upravni organ može povodom izjavljene žalbe izmijeniti sopstveno rješenje 55

Upravni sporovi

- u upravnom sporu sud nije vezan nazivom tuženog organa koji je tužilac označio u tužbi 56 - tužba zbog "čutanja administracije" oba upravna organa mora u pogledu rokova ispunjavati kumulativno sve zakonske pretpostavke da ne bi bila odbačena kao preuranjena 57
- kada dopunu tužbe podnesenu po protoku zakonskog roka za podnošenje tužbe treba odbaciti kao neblagovremenu 58

- žalbu izjavljenu protiv rješenja, protiv kojeg se po zakonu ne može izjaviti žalba, ne treba odbaciti kao nedozvoljenu, nego je tretirati kao zahtjev za vanredno preispitivanje 59
- kada se ne smatra da tužba sadrži nedostatak koji sprečava rad suda po njoj 59
- ako je prvostepeni organ u okviru svojih zakonskih ovlaštenja odlučio o žalbi izjavljenoj protiv njegovog rješenja, ta činjenica čini tužbu zbog čutanja drugostepenog organa neosnovanom i pod pretpostavkom da formalno-pravno ispunjava sve zakonom propisane uslove 60
- kada nadležni sud propusti da jednom presudom odluči o dva vanredna pravna sredstva, ali odlučujući o jednom usvoji i zahtjev iz drugog, otpao je pravni interes njegovog podnosioca za rješavanje, pa neriješeni vanredni pravni lijek treba odbaciti 61
- zahtjevom za ponavljanje postupka upravnog spora okončanog procesno-pravnom odlukom suda iz obnovnih razloga pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, stranka nije učinila vjerovatnim postojanje bilo kojeg zakonskog osnova za ponavljanje 62

Vremensko i prostorno važenje zakona

- vremensko i prostorno važenje ranijih zakona na teritoriji Federacije poslije donošenja Ustava FBiH i njegovog stupanja na snagu 78
- poslije donošenja i stupanja na snagu federalnog Carinskog zakona ne mogu se primjenjivati odredbe republičkog Carinskog zakona, niti carinski propisi Hrvatske Republike Herceg Bosne 78 i 79

REGISTAR PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Krivični zakon SFRJ ("Službeni list RBiH", br. 2/92, 8/92, 10/92, 16/92 i 13/94).
- Zakon o preuzimanju Krivičnog zakona SFRJ ("Službeni list RBiH", br. 2/92 i 16/92).
- Krivični zakon RBiH ("Službeni list SRBiH", br. 16/77, 32/84, 19/86, 40/87, 33/89, 2/90 i 24/91 i "Službeni list RBiH", br. 18/92, 21/92 i 28/94).
- Zakon o preuzimanju Zakona o krivičnom postupku ("Službeni list RBiH", br. 2/92 i 16/92).
- Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ", br. 50/88, 80/89 i 40/90) preuzet zakonom ("Službeni list RBiH", broj 2/92), koji se primjenjuje kao federalni zakon temeljem člana IX.5. Ustava Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/94).
- Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SRBiH", br. 3/90, 9/90, 11/90 i 40/90), koji se primjenjuje kao federalni zakon temeljem člana IX.5. Ustava Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/94).

GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO

- Zakon o preuzimanju Zakona o parničnom postupku ("Službeni list RBiH", broj 2/92 i 13/94).
- Zakon o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 4/77 do 35/91, "Službeni list RBiH" broj 16/92 i 13/94).
- Zakon o preuzimanju i primjenjivanju saveznih zakona koji se u Bosni i Hercegovini primjenjuju kao republički zakoni ("Službeni list RBiH", broj 2/92, 6/94 i 13/94).
- Zakon o izvršnom postupku ("Službeni list SFRJ" broj 20/78 do 35/91, "Službeni list RBiH", broj 16/92 i 13/94).
- Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Službeni list SFRJ", broj 84/89).
- Zakon o preduzećima ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95 i 8/96).
- Zakon o zadrugama ("Službeni list SFRJ", broj 3/90) - raniji
- Zakon o zadrugama ("Službene novine Federacije BiH", broj 28/97).
- Zakon o privremenim mjerama organizovanja određenih preduzeća i drugih pravnih lica ("Službeni list RBiH", broj 10/94 i 13/94).
- Zakon o preuzimanju Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list RBiH", broj 2/92, 13/93 i 13/94).
- Zakon o obligacionim - obveznim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78 do 57/89).
- Zakon o preuzimanju Zakona o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima ("Službeni list RBiH", broj 2/92 i 13/94).
- Zakon o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 6/80 i 36/90) - raniji.

- Zakon o osnovama vlasničkih odnosa ("Službeni list RBiH", broj 37/95) - raniji.
- Zakon o vlasničko-pravnim odnosima ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/98).
- Zakon o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", broj 38/78, 4/89, 29/90, 22/91, "Službeni list RBiH", broj 21/92, 13/94, 18/94 i 33/94).
- Zakon o priznavanju javnih isprava na teritoriji Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 4/98).
- Zakon o deviznom poslovanju ("Službeni list SFRJ", broj 66/85 do 82/90) - raniji.
- Zakon o deviznom poslovanju ("Službeni list RBiH", broj 10/94 i 13/94).
- Zakon o zakupu poslovnih zgrada i prostorija ("Službeni list SRBiH", broj 33/77, 12/87, 30/90, 7/92, "Službeni list RBiH", broj 3/93 i 13/94).
- Zakon o odbrani ("Službene novine Federacije BiH", broj 15/96).
- Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ", broj 17/90 i 82/90) - raniji.
- Zakon o osiguranju imovine i osoba ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95 i 6/98).
- Zakon o mjenici ("Službeni list FNRJ", broj 104/46 i "Službeni list SFRJ", broj 16/65, 54/70 i 57/89).
- Porodični zakon ("Službeni list SRBiH", broj 21/79 i 42/89).
- Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84 - prečišćeni tekst i 12/87).
- Zakon o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima ("Službene novine Federacije BiH", broj 11/98).
- Zakon o osnovnim pravima iz radnog odnosa ("Službeni list SFRJ", broj 60/89 i 42/90).
- Zakon o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 20/90).
- Zakon o državnoj upravi ("Službeni list RBiH", broj 26/93 - prečišćeni tekst) - raniji.
- Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 13/98).
- Opšte uzanse za promet robom ("Službeni list FNRJ", broj 15/54).

UPRAVNO PRAVO

SAVEZNI PROPISI:

- Zakon o opštem upravnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 47/86 - prečišćen tekst)
- Zakon o upravnim sporovima ("Službeni list SFRJ", broj 4/77)
- Zakon o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 4/77 do 35/91)

REPUBLIČKI PROPISI (SRBIH I RBiH):

- Carinski zakon ("Službeni list RBiH", broj 2/92 do 6/96)
- Zakon o carinskoj službi Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list RBiH"; broj 12/92)
- Zakon o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH", broj 12/87 - prečišćen tekst, 3/89 i "Službeni list RBiH", broj 15/94)
- Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", broj 34/86, 1/90 i 29/90)

- Zakon o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju za vrijeme ratnog stanja, ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Službeni list RBiH", broj 33/95, 37/95 i 17/96)
- Zakon o napuštenim stanovima ("Službeni list RBiH", broj 6/92, 8/92, 16/92, 13/94, 36/94, 9/95 i 33/95)
- Zakon o porezu na dobit preduzeća ("Službeni list RBiH", broj 5/95)
- Porodični zakon ("Službeni list SRBiH", broj 21/79 i 44/89)
- Zakon o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", broj 9/87 do 14/91 i "Službeni list RBiH", broj 25/94 i 33/94)
- Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni list SRBiH", broj 22/90, 27/91 i "Službeni list RBiH", broj 24/92, 33/95 i 39/95)
- Zakon o putnim ispravama državljana Bosne i Hercegovine ("Službeni list RBiH", broj 30/96 - prečišćen tekst)

- Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84 - prečišćen tekst i 12/87)

FEDERALNI PROPISI:

- Ustav Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj 1/94 i 13/97)
- Zakon o upravnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 2/98)
- Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH" broj 2/98)
- Carinski zakon ("Službene novine FBiH", broj 2/95 i 18/96)

- Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave ("Službene novine FBiH", broj 8/95 i 9/96)
- Zakon o finansijskoj policiji ("Službene novine FBiH", broj 2/95)
- Zakon o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine FBiH", broj 6/95)
- Zakon o trgovini ("Službene novine FBiH", broj 2/95 i 19/96)
- Pravilnik o kriterijima, postupku i načinu usklađivanja i registracije redova vožnje za linijski prijevoz osoba u cestovnom prometu ("Službene novine FBiH", broj 1/97)

"Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine" izlazi četiri puta godišnje. Časopis je upisan u evidenciju javnih glasila Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta pod rednim brojem 701 od 15.8.1997. godine, a mišljenjem Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta broj 08-455-286-4/97 od 15.08.1997. godine podpada pod proizvode iz člana 19. stav 1. tačka 12. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, na čiji promet se ne plaća porez. Izdavač: Javno preduzeće Novinsko-izdavačka organizacija Službeni list Bosne i Hercegovine Sarajevo, Ulica Magribija 3. DTP: Javno preduzeće Novinsko-izdavačka organizacija Službeni list Bosne i Hercegovine. Štampa: "Graficarpromet" Ilidža. Za štampariju: Smajo Vilić. Tiraž: 500 primjeraka.

